
**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W POWIECIE KIELECKIM NA
LATA 2023-2033**

KIELCE 2023

Spis treści

1	WSTĘP	2
2	STRUKTURA STRATEGII	3
3	UWARUNKOWANIA PRAWNE ORAZ SPÓJNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI..	4
4	SYTUACJA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA POWIATU KIELECKIEGO	6
5	DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU KIELECKIEGO	20
5.1	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.....	20
5.2	Przemoc domowa, interwencja kryzysowa	26
5.3	Niepełnosprawność	37
5.4	Osoby starsze.....	42
5.5	Bezrobocie i rynek pracy	43
5.6	Ubóstwo	46
5.7	Uchodźcy wojenni z Ukrainy.....	49
6	ZASOBY POWIATU KIELECKIEGO	51
6.1	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	51
6.2	Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności	54
6.3	Ośrodki pomocy społecznej.....	54
6.4	Domy Pomocy Społecznej	57
6.5	Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza	58
6.6	Mieszkania chronione	66
6.7	Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze/ Placówki oświatowe / Poradnie psychologiczno- Pedagogiczne.....	67
6.8	Placówki służby zdrowia	68
6.9	Warsztaty Terapii Zajęciowej	68
6.10	Powiatowy Urząd Pracy.....	70
6.11	Inne podmioty współpracujące	70
7	PODSUMOWANIE.....	71
7.1	Analiza dotychczas obowiązującej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie kieleckim 2017-2022.....	71
7.2	Aktualne problemy społeczne – posumowanie	76
8	ANALIZA SWOT	80
9.	Misja, cele strategiczne i kierunki działań.	84
10.	FINANSOWANIE.....	98
11.	MONITORING I EWALUACJA	98

1 WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej. Wyznacza ona długoterminowe kierunki i cele rozwoju oraz wskazuje narzędzia realizacji polityki społecznej samorządu terytorialnego. Celem strategii jest minimalizowanie negatywnych zjawisk społecznych, a także integracja społeczna i zawodowa grup wykluczonych lub dyskryminowanych, stworzenie podstaw do opracowywania programów i możliwości przekazywania dysponentom środków finansowych. Instytucją polityki społecznej, której zadaniem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości jest pomoc społeczna. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej współpracując na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami prawnymi i fizycznymi. Polityka społeczna stanowi zespół długofalowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz zaspakajania potrzeb mieszkańców Powiatu. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kieleckim na lata 2023 – 2033 jest długoterminowym programem działań, który ma służyć rozwiązywaniu problemów społecznych oraz określaniu kierunków działań na rzecz poprawy sytuacji mieszkańców Powiatu.

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z obowiązku nałożonego na samorząd powiatowy na mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. W myśl art. 19 pkt 1 w/w ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami. Art. 112 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej wskazuje koordynatora realizacji strategii, którym jest powiatowe centrum pomocy rodzinie

Z kolei ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym stanowi, że powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresach dotyczących obszaru polityki społecznej: edukacji, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, kultury fizycznej i turystyki, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, współpracy z organizacjami pozarządowymi. Wymienione zadania stanowią argument za koniecznością dokonania diagnozy problemów społecznych w celu opracowania oraz wdrożenia strategii rozwiązywania problemów społecznych. Ponadto strategia powinna

zawierać prognozę zmian społecznych, określać cele strategiczne, kierunki niezbędnych działań, sposoby realizacji strategii oraz finansowanie i wskaźniki realizacji zadań.

Przygotowanie strategii ma na celu stworzenie podstaw merytorycznych, metodologicznych i organizacyjnych dla realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Kieleckim w latach 2023-2033. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla powiatu kieleckiego określa cele strategiczne i wskazuje kierunki działań zmierzające do rozwiązywania najistotniejszych problemów społecznych oraz sposób realizacji podejmowanych przedsięwzięć, określa ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji zadań.

Samorząd Powiatu Kieleckiego przyjął w 2016r., do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kieleckiego na lata 2017 - 2022. Wyznaczone przez ten dokument cele i priorytety strategiczne zostały już zrealizowane bądź uległy zmianom, co spowodowało potrzebę opracowania nowej Strategii, adekwatnej do aktualnej sytuacji prawnej oraz sytuacji lokalnej społeczności.

2 STRUKTURA STRATEGII

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Kieleckim składa się części wprowadzającej, diagnostycznej oraz programowej.

Część diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące powiatu oraz diagnozę problemów społecznych w powiecie. Diagnoza określa stanu aktualnych problemów społecznych i ich prognozy na najbliższe lata. Identyfikacja najważniejszych kwestii społecznych została skonstruowana na podstawie danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w powiecie oraz z dostępnych źródeł statystycznych. Analizy problemów społecznych dokonano w następujących obszarach:

- Bezrobocie i rynek pracy
- Ubóstwo
- Przemoc w rodzinie
- Niepełnosprawność
- Osoby starsze
- Uchodźcy wojenni

Analiza posiadanych zasobów powiatu kieleckiego w zakresie pomocy społecznej dotyczy funkcjonowania następujących instytucji i organizacji:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Domy pomocy społecznej
- Opieka nad dzieckiem i rodziną (rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze)
- Ośrodki pomocy społecznej
- Młodzieżowe ośrodki wychowawcze

- Placówki służby zdrowia
- Warsztaty terapii zajęciowej
- Organizacje pozarządowe/podmioty ekonomii społecznej.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata. Określono misję, cele i obszary działania, które są wynikiem analizy SWOT, konsultacjami z właściwymi terytorialnie gminami oraz dotychczasowych doświadczeń powiatu w tym zakresie. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej wskazano również podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, wskaźniki realizacji, źródła finansowania i czas realizacji poszczególnych zamierzeń. Istotne znaczenie dla realizacji Strategii ma również monitoring i ocena sposobu jej wdrażania, jako warunek niezbędny dla zapewnienia zgodności efektów końcowych z przyjętymi założeniami.

Projekt Strategii zgodnie z ustawą został skonsultowany z właściwymi terytorialnie gminami.

3 UWARUNKOWANIA PRAWNE ORAZ SPÓJNOŚĆ Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.

Obowiązek opracowania powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych powiatu przewiduje opracowanie i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Zgodnie z art. 16b ust. 2 ustawy strategia zawiera w szczególności: 1) diagnozę sytuacji społecznej, 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią, 3) określenie, a) celów strategicznych projektowanych zmian, b) kierunków niezbędnych działań, c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, d) wskaźników realizacji działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kieleckim na lata 2023-2033 została opracowana przez Zespół powołany Zarządzeniem Nr 2/2022 Dyrektora PCPR w Kielcach z dnia 28 marca 2022r, w skład, którego weszli pracownicy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach. Zadaniem zespołu było przygotowanie projektu strategii zgodnie z wymaganiami ustawowymi.

Przy opracowaniu Strategii wykorzystano obowiązujące dokumenty planistyczne i strategiczne województwa świętokrzyskiego, powiatu kieleckiego i właściwych terytorialnie gmin, a także materiały i opracowania udostępnione przez m.in. Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy. Dokument jest zgodny z założeniami odnoszącym się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim,

ogólnopolskim i samorządowym, który umożliwi ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Na treść i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich m.in.:

1. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej określająca zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej, a także zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej
3. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określająca zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.
4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych regulująca kwestie prawne związane z systemem pomocy społecznej dla osób z niepełnosprawnościami, szczególnymi warunkami zatrudniania takich osób, a także postępowania administracyjne w sprawach orzekania o niepełnosprawności.
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zmieniona ustawą z dnia 9 marca 2023r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw określająca zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Tytuł ustawy został zmieniony i otrzymał brzmienie „**o przeciwdziałaniu przemocy domowej**” zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą domową oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc domową.
6. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.
7. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. określa przede wszystkim zasady zatrudnienia socjalnego i odnosi się do osób, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych, znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Ustawa odnosi się do osób długotrwale bezrobotnych, bezdomnych realizujących program wychodzenia z bezdomności, uzależnionych od środków odurzających, jak również do osób opuszczających zakłady karne i mających problemy w integracji ze społeczeństwem.

8. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie regulująca działalność pożytku publicznego, w tym organizacji pożytku publicznego oraz sposób sprawowania nadzoru nad działalnością pożytku publicznego. Ustawa zawiera także prawną regulacją warunków realizacji świadczeń przez wolontariuszy i sposób korzystania z tych świadczeń.
9. Ustawa z dnia 12 marca 2022r r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, która określa zasady pobytu obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa oraz zasady i warunki udzielania różnych form pomocy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kieleckim na lata 2023-2033 jest spójna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej, przygotowanymi na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim i powiatowym w szczególności: Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030”, Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021-2030, Strategia Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2030 oraz Strategią Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 z perspektywą do 2035.

4 SYTUACJA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA POWIATU KIELECKIEGO

Powiat kielecki to największy w Polsce powiat ziemski, utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Powiat kielecki położony jest w centralnej części województwa świętokrzyskiego i zajmuje 1/5 jego powierzchni, tj. 224.607 ha. Siedzibą władz powiatu jest Miasto Kielce. W granicach administracyjnych powiatu kieleckiego znajduje się dziewiętnaście gmin w tym: dziesięć gmin miejsko-wiejskich (Bodzentyn, Chęciny, Chmielnik, Daleszyce, Łągów, Łopuszno, Morawica, Nowa Słupia, Piekoszów, Pierzchnica) i dziewięć wiejskich (Bieliny, Górno, Masłów, Miedziana Góra, Mniów, Raków, Nowiny, Strawczyn, Zagnańsk). Od 1 stycznia 2023r. status gminy miejsko-wiejskiej otrzymały gminy: Łopuszno oraz Piekoszów.

Podział administracyjny powiatu kieleckiego

Średnia gęstość zaludnienia powiatu kieleckiego wynosi 94 osoby na 1 km². Powiat kielecki cechuje najmniejsze zurbanizowanie wśród powiatów województwa świętokrzyskiego (8,84%), co świadczy o jego rolniczym charakterze.

Według stanu na dzień 31.12.2021r. Powiat kielecki ma 211639 mieszkańców. Nieznacznie większość mieszkańców powiatu kieleckiego stanowiły kobiety, których udział kształtował się na poziomie 50,17% (106180 kobiet), w stosunku do liczby mężczyzn 105459, co stanowi 49,83%. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba mieszkańców powiatu nieznacznie zmalała o ok. 0,12%. Powiat kielecki grupuje największą część mieszkańców województwa świętokrzyskiego wśród pozostałych powiatów (17,82%) i ta tendencja utrzymuje się od kilku ostatnich lat. Na terenie województwa świętokrzyskiego w powiecie kieleckim notuje się jeden z najniższy w województwie współczynnik feminizacji (101), jedynie w powiecie włoszczowskim wynosi 100.

Tabela nr 1. Ludność powiatu kieleckiego w podziale na poszczególne gminy w 2021 roku.

Gmina	POWIERZCHNIA (km ²)	LUDNOŚCI		
		ogółem	kobiety	mężczyźni
Bieliny	88	9994	5000	4994
Bodzentyn	160	11107	5523	5584
Chęciny	127	14887	7548	7339
Chmielnik	142	10884	5399	5485
Daleszyce	222	16227	8134	8093
Górno	83	14986	7560	7426
Łągów	113	6609	3196	3413
Łopuszno	177	8787	4343	4444
Masłów	86	11786	5876	5910
Miedziana Góra	71	12402	6266	6136
Mniów	95	9156	4648	4508
Morawica	140	17508	8668	8840
Nowa Słupia	86	9061	4599	4462
Piekoszów	103	16783	8565	8218
Pierzchnica	105	4776	2384	2392
Raków	191	5350	2668	2682
Nowiny	46	7929	4000	3929
Strawczyn	86	11027	5502	5525
Zagnańsk	125	12380	6301	6079
Ogółem:	2246	211639	106180	105459

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.12.2021r.)

Tabela nr 2. Ludności powiatu kieleckiego w latach 2017 – 2021.

Ludność powiatu kieleckiego w latach 2017 – 2021					
Ludność	2017	2018	2019	2020	2021
Kobiety	105 730	105 643	105 987	105 666	106 180
Mężczyźni	104 732	105 051	105 272	106 231	105 459
Ogółem:	210 462	210 694	211 259	211 897	211 639

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.12.2021r.)

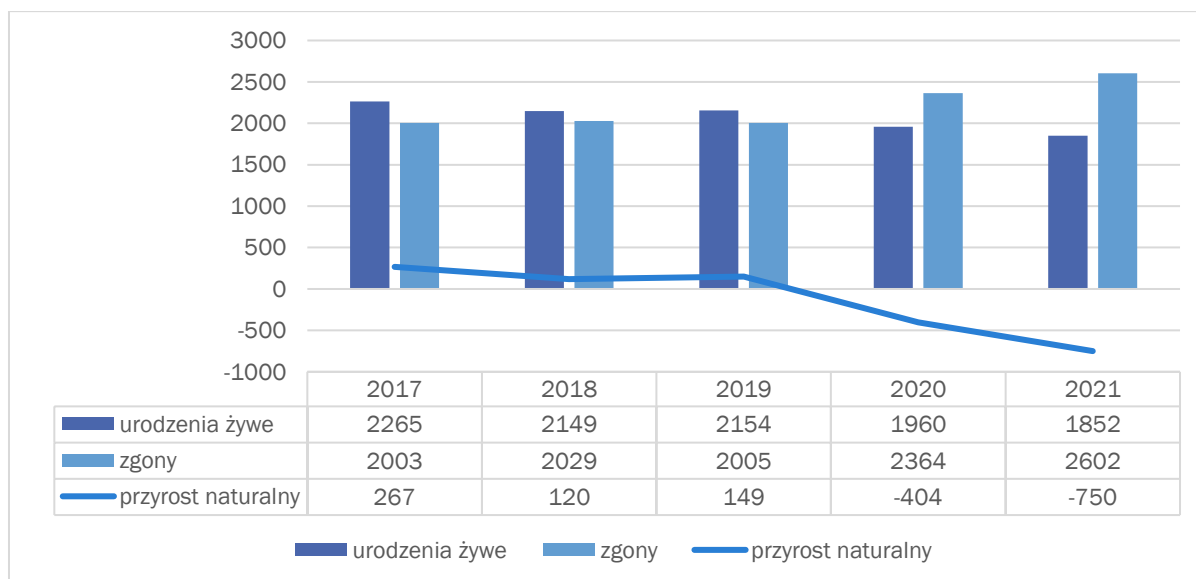
W latach 2017-2020 odnotowano w powiecie kieleckim niewielki, ale systematyczny wzrost liczby ludności. Przyczyniła się do tego głównie emigracja mieszkańców Kielc, którzy chętnie przenoszą się do pod kieleckich miejscowości, ze względu m.in.: na lepszą jakość życia poza centrum miasta, mniejsze zanieczyszczenie środowiska czy też niższą skalę przestępczości. Podobnie, jak w całym województwie świętokrzyskim, ludność powiatu kieleckiego starzeje się z każdym rokiem. Struktura ludności według płci nie uległa większym zmianom.

Ruch naturalny ludności.

Głównym czynnikiem decydującym o tempie rozwoju demograficznego są urodzenia. Powodują one zmiany w liczbie i strukturze ludności według płci, wieku. Stanowią one również podstawę do przewidywania tendencji zmian ludności w czasie, wyrażonych poprzez prognozy demograficzne. W okresie ostatnich kilku lat obserwuje się niekorzystną spadkową tendencję liczby urodzeń. Proporcje płci nie zmieniły się zasadniczo- niewiele ponad połowę noworodków stanowili chłopcy. Zgony to drugi obok urodzeń element ruchu naturalnego ludności. Zjawisko to wpływa nie tylko na tempo rozwoju ludności, ale również na kształtowanie jej stanu cywilnego oraz struktury wieku. W latach 2017-2021r. w powiecie kieleckim nastąpił wzrost liczby zgonów. Od kilku lat utrzymuje się tendencja spadkowa w zakresie przyrostu naturalnego ludności.

Powiat kielecki w 2021 r. miał ujemny przyrost naturalny wynoszący -750. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -3,54 na 1000 mieszkańców powiatu kieleckiego. W województwie świętokrzyskim wynosi -8,12 na 1000 mieszkańców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,71 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Wykres nr. 1 Migracje

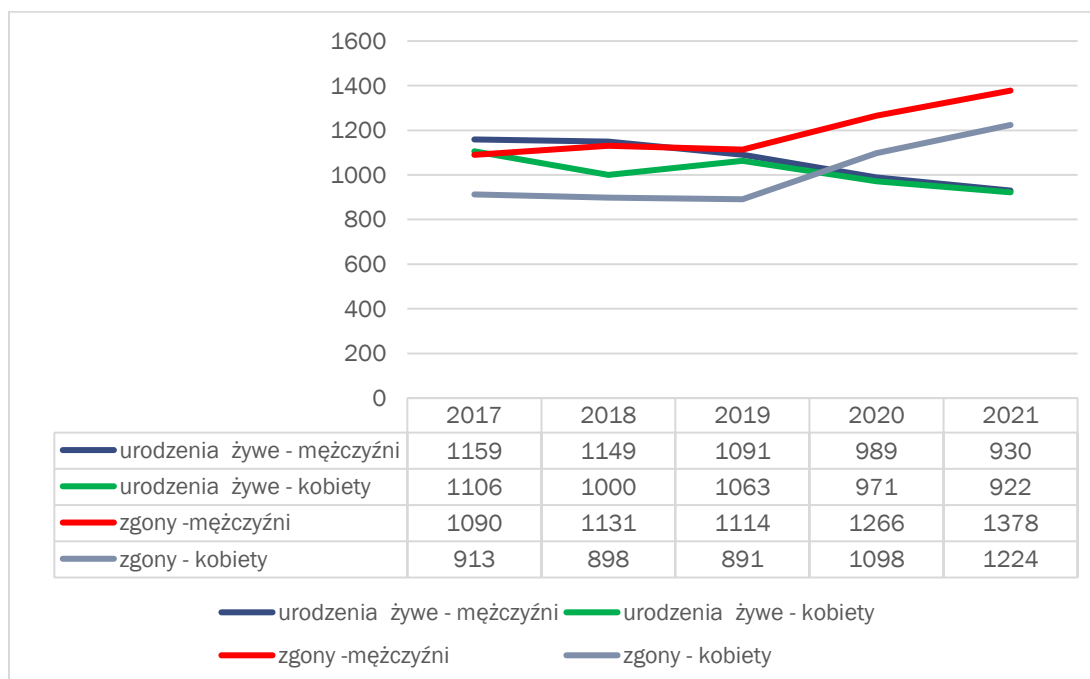
Opracowanie własne.

W 2021 roku urodziło się 1 852 dzieci, w tym 49,8% dziewczynek i 50,2% chłopców.

Poniższy wykres obrazuje liczbę urodzeń żywych oraz liczbę zgonów w podziale na płeć.

W nawiązaniu do danych GUS, obserwuje się mniejszą liczbę urodzeń płci żeńskiej zaś większą liczbę zgonów płci męskiej.

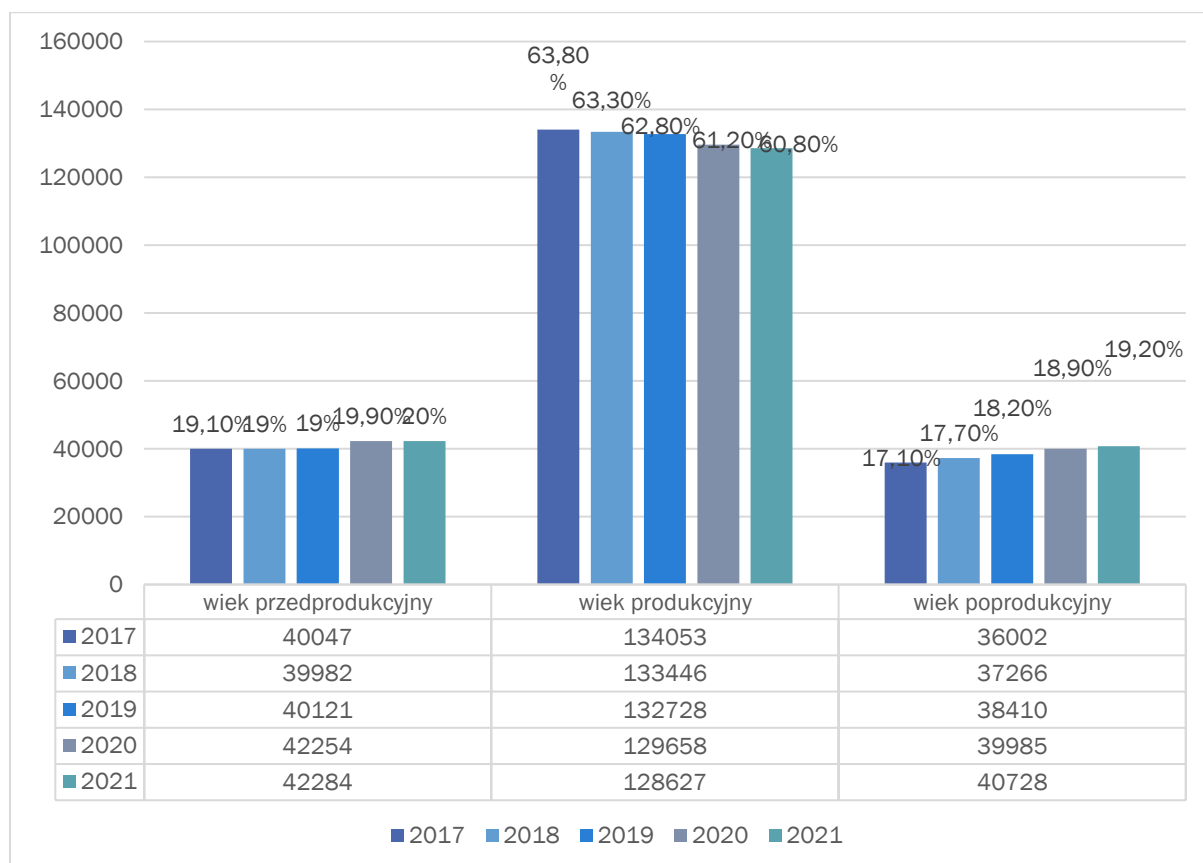
Wykres nr 2. Urodzenia

Opracowanie własne.

Analiza zmian w strukturze ludności według grup wiekowych w województwie świętokrzyskim wskazuje na postępowanie niekorzystnych zmian świadczących o starzeniu się społeczeństwa. Na przestrzeni lat 2017-2021 zwiększył się udział dzieci i młodzieży (w wieku 0-17 lat), osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyzn w wieku 65 lat i więcej oraz kobiet w wieku 60 lat i więcej). Systematycznie ubywa ludności w wieku produkcyjnym.

Wykres nr 3 Struktura ludności ze względu na aktywność zawodową

Opracowanie własne.

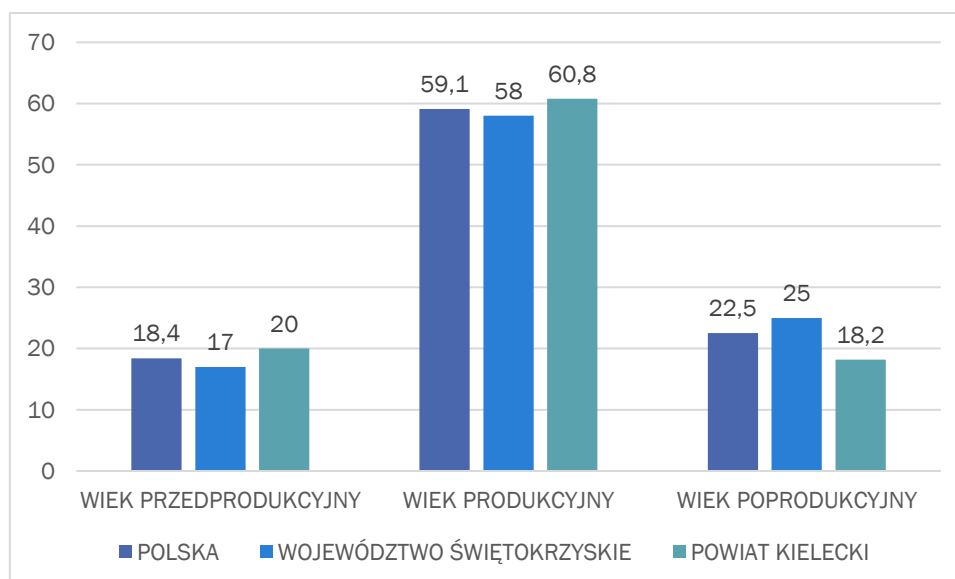
Tabela 3 Struktura płci i wieku ludności w Powiecie Kieleckim w roku 2021

Liczba ludności								
W wieku przedprodukcyjnym < 17 roku życia			W wieku produkcyjnym (K 18-59, M 18-64)			W wieku poprodukcyjnym (K 60 lat i więcej, M 65 lat i więcej)		
Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
42284	21713	20571	128627	69547	59080	40728	14199	26529

Opracowanie własne.

Na tle Polski i województwa świętokrzyskiego, powiat kielecki charakteryzuje się wyższym procentowym udziałem osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, zaś mniejszym w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców.

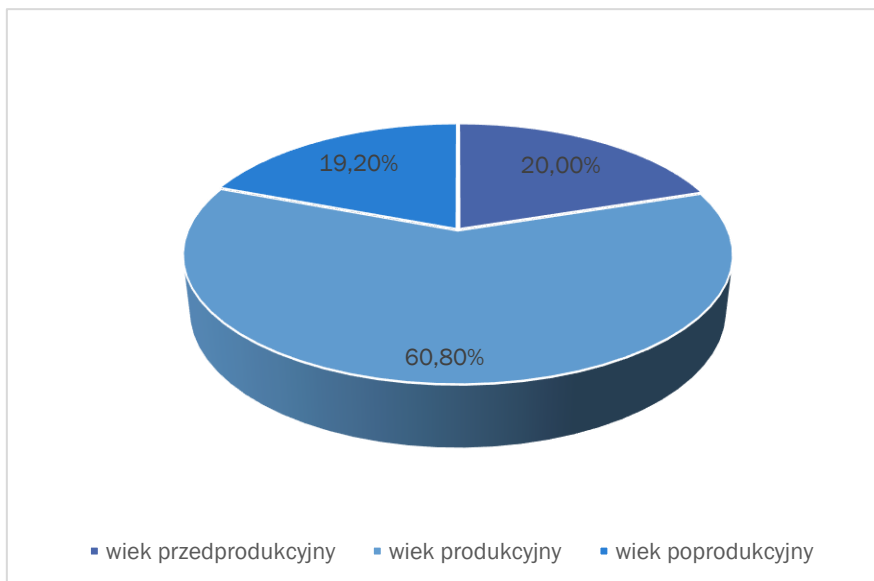
Wykres nr 4 Aktywność zawodowa -udział procentowy.

Opracowanie własne.

Wskaźnik struktury wiekowej ludności powiatu kieleckiego zaznacza się stosunkowo wysoką liczbą ludności w wieku produkcyjnym, tj. 135 330 co daje 63,94 % ogółu ludności powiatu. W porównaniu z rokiem 2020 liczba ludności w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 874 osoby (o 0,64%). Jednocześnie liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (35581) w porównaniu z rokiem 2020 zmniejszyła się o 127 osób (spadek o 0,36%), przy równoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (40 728 osób) o 743 osoby, co stanowi wzrost o 1,82%.

Wykres nr 5. Procentowy udział ludności wg aktywności zawodowej.

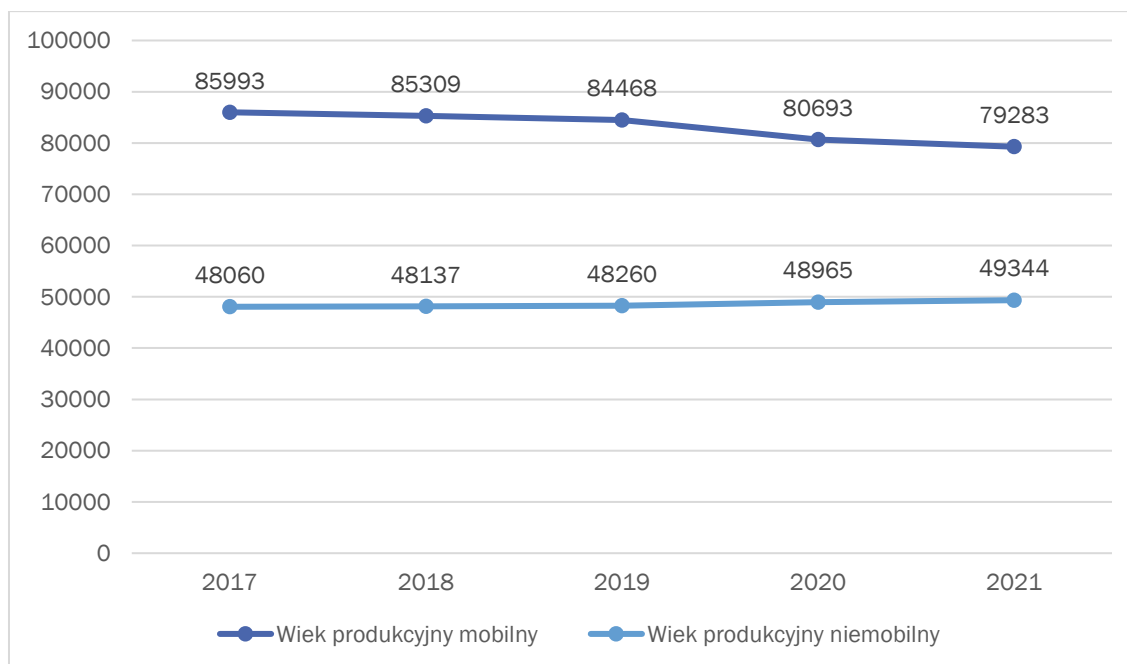

Opracowanie własne.

Z punktu widzenia wpływu sytuacji demograficznej na rynek pracy najbardziej interesująca jest populacja w wieku aktywności zawodowej (kobiety 18-59 lat, mężczyźni – 18-64 lat), ze względu na potencjalne zasoby pracy. Na przestrzeni ostatnich kilku lat w województwie świętokrzyskim zmniejsza się odsetek ludności w wieku produkcyjnym, chociaż w powiecie kieleckim w roku 2021 wystąpił stosunkowo duży udział tej populacji (60,8%). W porównaniu z rokiem 2017 odnotowano jednak zmniejszenie udziału tej grupy wiekowej o 3%. Powiat kielecki na tle innych powiatów województwa świętokrzyskiego jako jeden z nielicznych notuje pozytywne wskaźniki demograficzne i społeczne. W województwie świętokrzyskim wszystkie powiaty odnotowały zarówno zwiększenie liczebności najmłodszych, jak i spadek ich udziału w populacji województwa.

W ciągu ostatnich lat liczba osób w wieku produkcyjnym ulega systematycznemu zmniejszeniu z 63,8% ogółu mieszkańców w roku 2017 do 60,8% w roku 2021. Wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym wyodrębnia się grupę osób w wieku mobilnym (18-44 lata), której liczba w ciągu ostatnich lat zmniejsza się. Jest to zjawisko niekorzystne, świadczące o „starzeniu się” populacji pracujących. W przedziale 2017-2021 zaobserwowano spadek liczby osób w wieku mobilnym o ok.8%. Jednak w ostatnich latach zaobserwowano powolny wzrost udziału osób niemobilnych.

Wykres nr 6. Liczba osób w wieku produkcyjnym mobilnym i niemobilnym

Opracowanie własne.

Poniższa tabela przedstawia strukturę ludności według wieku i płci. W 2021 r. Obserwuje się większy udział mężczyzn w wieku produkcyjnym mobilnym (51,49%), w wieku produkcyjnym niemobilnym (58,21%), zaś większy udział kobiet w wieku poprodukcyjnym (65,13%).

Tabela nr 4 Liczba ludności wg wieku i płci

Liczba ludności								
W wieku produkcyjnym mobilnym (18-44)			W wieku produkcyjnym niemobilnym (K 45-59, M 45-64)			W wieku poprodukcyjnym (K 60 lat i więcej, M 65 lat i więcej)		
Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
79283	40821	38462	49344	28726	20618	40728	14199	26529

Opracowanie własne.

Zmniejszenie się jej liczebności jest zjawiskiem niekorzystnym, świadczącym „o starzeniu się” populacji pracującej, a tym samym ograniczeniu jej potencjału.

Migracje

W 2021 roku zarejestrowano 2 471 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 2 034 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla powiatu kieleckiego 437. W tym samym roku 61 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 42 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 19 (Saldo migracji na 1000 mieszkańców- 2,2)

Tabela nr 5 Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych

	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo migracji wewnętrznych	542	394	394	185	437
Saldo migracji zagranicznych	61	37	49	5	19
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	2,9	2,0	2,1	0,9	2,2

Opracowanie własne.

Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały.

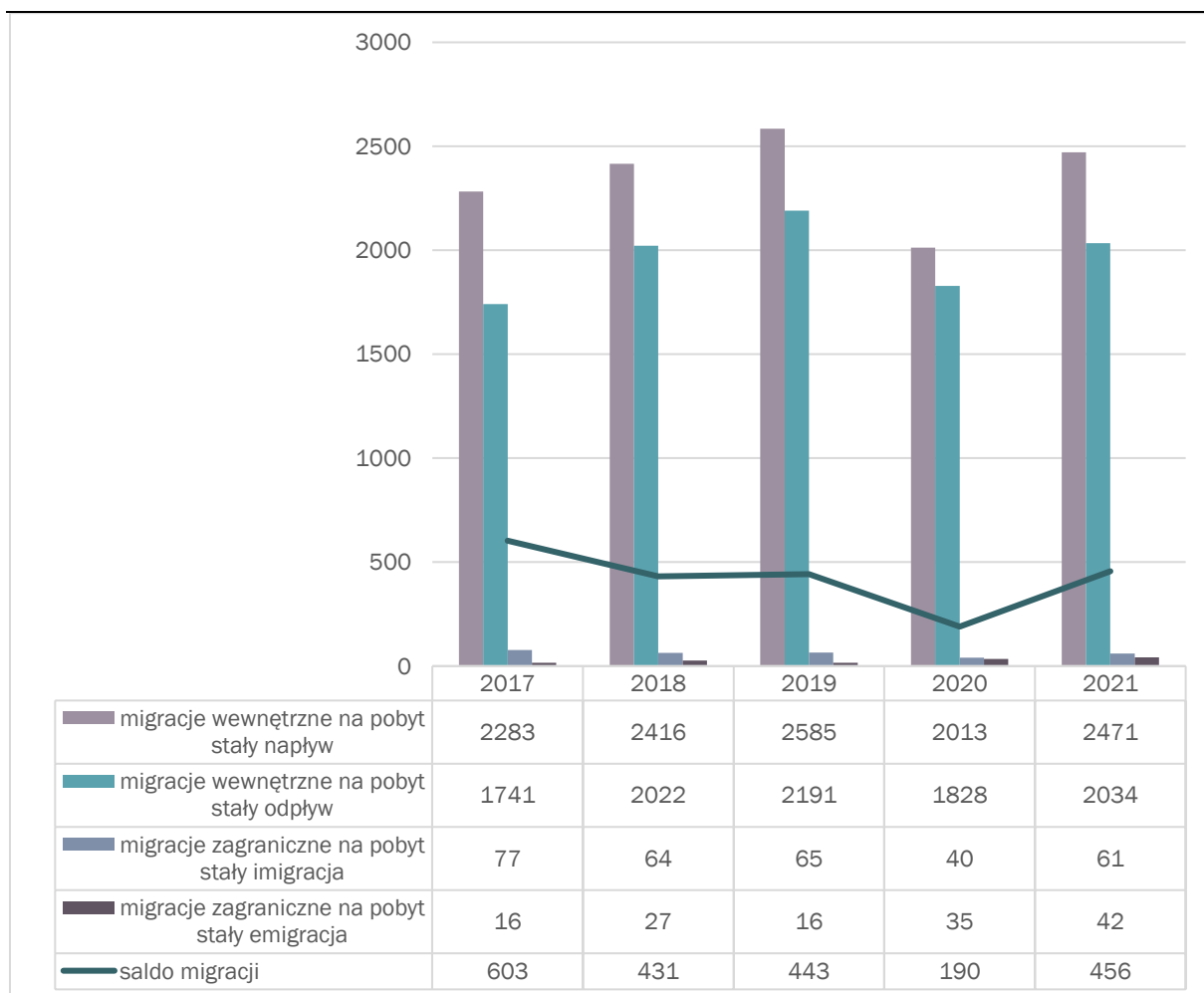
Ruch wędrowniczy ludności jest obok przyrostu naturalnego drugim bardzo istotnym czynnikiem bezpośrednio wpływającym na liczbę, strukturę i rozmieszczenie ludności. Jednym z głównych powodów migracji są zmiany na rynku pracy, jak również poszukiwanie lepszych warunków życia. Na nasilenie procesu emigracji po 2004r. bezpośredni wpływ miało przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i otwarcie rynków pracy dla Polaków przez większość krajów UE. W ostatnich latach procesy migracyjne osłabły, jednak ich poziom pozostaje wysoki. Dane statystyczne o migracjach wewnętrznych stanowią jedyne źródło informacji o przemieszczeniach ludności i kierunkach migracji. Pełna obserwacja migracji jest utrudniona, gdyż oficjalna statystyka ukazuje wyłącznie zarejestrowane zameldowania i wymeldowania ludności. Statystyczna charakterystyka migracji jest więc tylko pewną częścią rzeczywistych ruchów wędrowniczych ludności. Dlatego też analiza danych dotyczących migracji umożliwia zidentyfikowanie jedynie głównych kierunków przemieszczeń ludności i ich struktury, natomiast nie pozwala na ocenę rzeczywistej skali badanego zjawiska.

Województwo świętokrzyskie od lat opuszcza więcej osób niż się w nim osiedla. Pomimo pewnych wahań salda migracji na przestrzeni lat 2009-2014 tendencja odpływu ludności z województwa świętokrzyskiego nie została zahamowana. W 2021r. w powiecie kieleckim zanotowano dodatnie saldo migracji, które wynosi 456 osób, tj. o 266 osób więcej niż w roku poprzednim. Dodatnie saldo dotyczy głównie migracji wewnętrznych związanych z przemieszczaniem się ludności oraz napływem migracyjnym z terenu województwa świętokrzyskiego oraz innych województw. Nadal stosunkowo duża liczba osób opuszcza teren powiatu kieleckiego osiedlając się na terenie całego kraju oraz poza jego granicami. W roku 2021 na terenie powiatu kieleckiego zarejestrowano 2141 zameldowań na pobyt stały, przy jednoczesnym odpływie ludności (wymeldowania z pobytu stałego- 1702 osoby)

Rejestracja stałych przemieszczeń ludności potwierdza utrzymywanie się tendencji napływu osób migrujących na tereny wiejskie oraz odpływu z miast. Dlatego sytuacja na obszarach wiejskich przedstawiała się korzystniej, a saldo migracji pozostało dodatnie, tak jak ma to miejsce w przypadku powiatu kieleckiego. W powiecie kieleckim od kilku lat zaznacza się pozytywna tendencja migracyjna. Jak wskazują oficjalne dane statystyczne więcej ludności osiedla się na terenie naszego powiatu niż z niego wyjeżdża. Jest to rezultat napływu ludności głównie z Kielc, ponadto zaznacza się tendencja osiedlania na terenie naszego powiatu i województwa świętokrzyskiego mieszkańców innych województw, w szczególności śląskiego i małopolskiego.

Wykres nr 7. Migracje

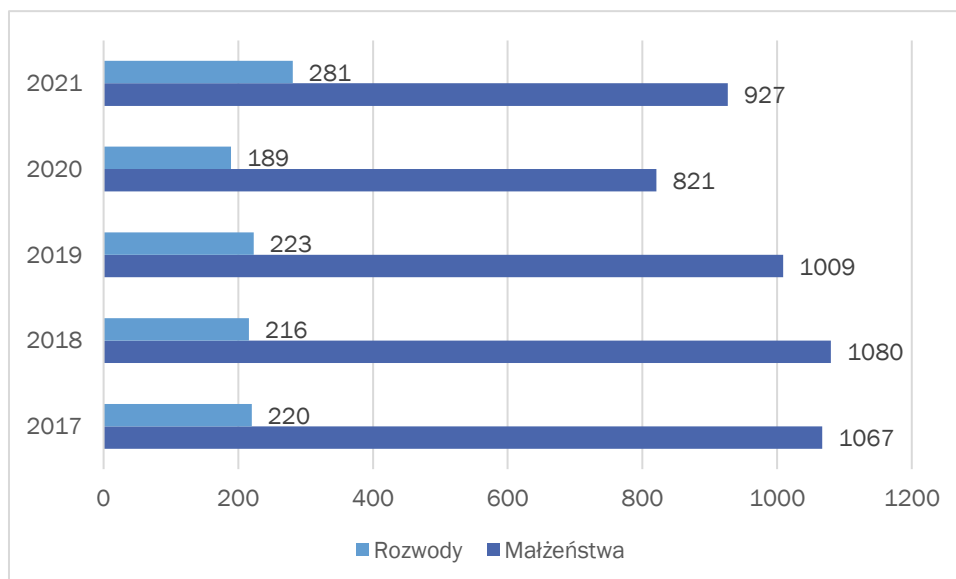

Opracowanie własne.

Małżeństwa i rozwody

Mieszkańcy powiatu kieleckiego zawarli w 2021 roku 927 małżeństw, co odpowiada 4,4 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to więcej od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniej od wartości dla kraju. 28,1% mieszkańców powiatu kieleckiego jest stanu wolnego, 59,0% żyje w małżeństwie, 4,5% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,2% to wdowy/wdowcy.

Wykres nr 8. Małżeństwa i rozwody w latach 2017-2021

Opracowanie własne.

Zjawiska związane z liczbą zawieranych małżeństw są czynnikami o mniejszym znaczeniu demograficznym, lecz nie można ich pominąć w analizie procesów demograficznych i społecznych. Corocznie w województwie świętokrzyskim spada liczba zawieranych związków małżeńskich. Najmniejszą liczbę zawartych małżeństw zanotowano w 2020r. na co wpływ miała również pandemia COVID-19. W 2021 r. odnotowano wzrost liczby związków małżeńskich w naszym powiecie. Wynosił on 927, co stanowi ok.18% zawartych małżeństw w województwie świętokrzyskim. W województwie świętokrzyskim jest zwiększająca się, liczba rozwodów. W powiecie kieleckim wartość wskaźnika orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu rozwodów na przestrzeni ostatnich kilku lat ulega wahaniom. W roku 2021 orzeczono 281 rozwodów, co stanowi ok.16% wszystkich zakończonych w tym zakresie spraw w województwie świętokrzyskim. Ponadto wskaźnik rozwodów na każde 1000 mieszkańców powiatu w 2021 r. wynosił 4,4. W analizowanym okresie w powiecie kieleckim od roku 2017 zaznacza się niewielki wzrost liczby zawieranych małżeństw i jednocześnie wzrost liczby związków, które uległy rozpadowi. Spowodowało to wzrost relacji rozwodów do nowych związków. Taka tendencja może sprzyjać występowaniu negatywnych zjawisk w rodzinie oraz rzutuje na wzajemne relacje pomiędzy jej członkami. Wśród rozwiedzionych w 2015r. małżeństw ponad 60% ma na utrzymaniu małoletnie dzieci. Najczęściej (w ponad połowie przypadków) sąd przyznał opiekę nad dziećmi wyłącznie matce, w 1/4- obojgu rodzicom, w nielicznych przypadkach wyłącznie ojcu lub oddzielnie matce i ojcu. Coraz częściej zdarza się

również, że sąd powierza dzieci rodzinie zastępczej lub umieszcza je w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Prognoza ludności

Prognozy rozwoju demograficznego opracowane przez GUS dla lat 2016-2050 potwierdzają niepokojącą sytuację województwa świętokrzyskiego. Przewidywany na koniec 2050r. ubytek liczby ludności osiągnie ponad 22%. Przewidywany jest wysoki spadek liczby urodzeń – o przeszło 39%. Zmiany w intensywności urodzeń i zgonów spowodują pogłębienie ujemnego przyrostu naturalnego. Wyraźnie pogorszy się struktura wiekowa ludności - spadnie liczebność populacji w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku aktywności zawodowej.

Proces starzenia społeczeństwa przebiegał będzie wolniej niż przeciętnie w Polsce. Nastąpi ograniczenie wielkości odpływu wewnętrznego ludności z województwa, jednak straty migracyjne pozostaną wysokie -w 2050 r. na poziomie 1,8 tys. osób. Pomimo pozytywnych obecnie wskaźników demograficznych dla powiatu kieleckiego, negatywne tendencje dla województwa świętokrzyskiego z pewnością nie pozostaną bez wpływu na sytuację demograficzną naszego powiatu. Według prognoz ludności na lata 2020-2050 pomimo trudnej sytuacji demograficznej w kraju, w powiecie kieleckim do roku 2030 wzrastać będzie liczba mieszkańców i przez kolejne dziesięciolecie pozostanie na tym samym poziomie. Od roku 2040 prognozowany jest jednak systematyczny spadek liczby ludności. Poniższy wykres przedstawia prognozowaną liczbę ludności do roku 2050. Według NSL 2011 prognozowana liczba mieszkańców powiatu kieleckiego wynosi 215 960, z czego 108 331 to kobiety, a 107 629 – mężczyźni, zaś w 2050 roku wynosi 212 190, z czego 106 917 to kobiety, a 105 273 mężczyźni. Wg źródła GUS i BAEL, marzec 2023 wskaźnik zatrudnienia rośnie od 59,7 w 2012 r. do 68,7% w 2020 dla osób niepełnosprawnych w 2022 wynosi 16,7%. Liczba osób pracujących wynosi około 17 mln (16 648 tys. w 2022.) Stopa bezrobocia spada z 10,1% w 2012 r. do 3,1% w 2022. Liczba osób bezrobotnych to około 0,5 mln. Poza rynkiem pracy pozostaje ponad 12mln osób w tym około 1,5 mln osób z niepełnosprawnościami. Osoby poza rynkiem pracy pozostają głównie kobiety, które z powodu w szczególności opieki nad osobami zależnymi tj.: dziećmi i osobami starszymi niepełnosprawnymi pozostają poza rynkiem pracy w Polsce zdecydowanie częściej niż w innych krajach europejskich.

Intensywny proces starzenia się ludności w Polsce wg GUS wskazuje na znaczący wzrost odsetka osób w wieku powyżej 60/65 lat, w 2050 roku będzie wynosił 32,5% czyli co trzecia

osoba 65+. Wzrośnie też obciążenie opieki nad rodzicami przez dzieci. GUS szacuje, że w 2050 r. na 100 mieszkańców w wieku 50-64 będzie przypadło 38, 80 latków.

5 DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU KIELECKIEGO

5.1 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła kompetencje w zakresie pracy z rodziną między samorząd gminny i powiatowy. Obowiązki te jednostki samorządu terytorialnego realizować powinny w szczególności poprzez współpracę z sądem i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem lokalnym.

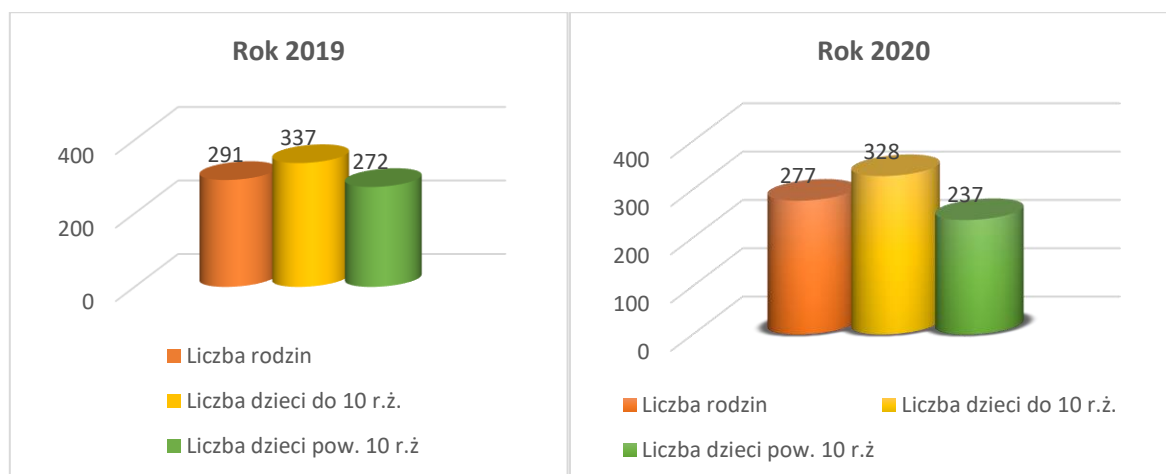
Wspieranie rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych względem dzieci -zadanie gminy, ma na celu podejmowanie działań przywracających rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Współdziałanie z osobami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji rodzicielskiej prowadzone jest również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej. Należy jednak zaznaczyć, iż w obu przypadkach rodziny muszą wyrazić zgodę na współpracę z pracownikiem gminy, np. asystentem rodziny. Zgodnie z ustawą o pieczy zastępczej asystent współpracuje z rodziną wyłącznie za jej zgodą i przy jej aktywnym udziale, jednak nałożenie obowiązku współpracy z asystentem rodziny może nastąpić również na mocy postanowienia sądu. Inicjowanie asystentury na podstawie postanowienia sądu nie wpisuje się w jedną z podstawowych zasad asystentury, iż wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem. W konsekwencji asystenci podejmują współpracę z rodzinami, które często tej współpracy nie chcą. Ponadto brak nadal systemowych rozwiązań dotyczących obowiązku współpracy asystentów rodziny z kuratorami sądowymi w obszarze wspólnej diagnostyki i oddziaływania na rodzinę, zarówno w stosunku do rodzin objętych nadzorem kuratorskim, jak i tych, których dzieci umieszczono w systemie pieczy zastępczej. Na potrzeby niniejszej strategii, na podstawie danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej, dokonano diagnozy środowiska rodzin zamieszkujących na terenie powiatu kieleckiego pod kątem występowania problemów opiekuńczo-wychowawczych, prawidłowego ich funkcjonowania oraz analizy pracy z rodziną, a tym samym zagrożonych dezintegracją i odebraniem dziecka. Spośród 19 gmin powiatu kieleckiego odpowiedzi uzyskano od 19 przedstawicieli samorządów gminnych, tj. ośrodków pomocy społecznej, które realizują zadania z zakresu wspierania rodziny. Pozyskano informacje dotyczące liczby asystentów rodziny zatrudnionych w latach 2019-2021

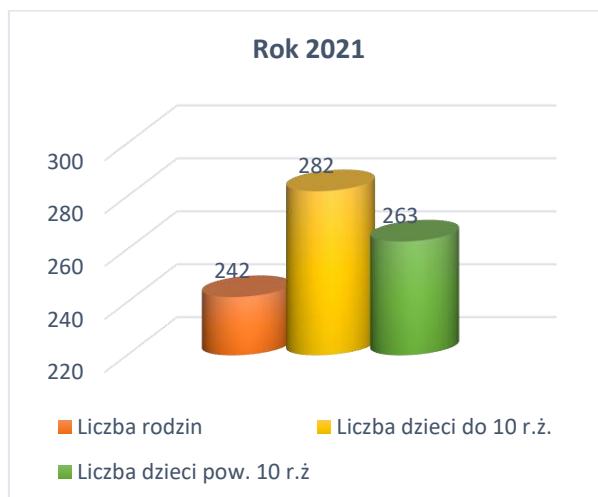
w gminach, liczby rodzin objętych wsparciem z wyszczególnieniem przyczyn udzielonej pomocy oraz informacje o liczbie monitorowanych spraw dotyczących sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Jedną z głównych przyczyn korzystania z pomocy asystentów rodzin jest problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak:

- zaburzenie struktury rodziny, tj. związki nieformalne, rodziny niepełne, rodziny patchworkowe,
- zaburzenie systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych np. bezrobocie, odejście lub zgon współmałżonka,
- nadużywanie alkoholu,
- przemoc domowa,
- niepełnosprawność rodziców lub jednego rodzica wynikająca z upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej,
- łamanie przez dzieci i młodzież panujących norm, obyczajów, wartości,
- problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz trudnościami adaptacyjnymi.

Wykres 9. Liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny w powiecie kieleckim w latach 2019-2021.

Opracowanie własne.

Z zestawienia wynika, że ogółem liczba rodzin, mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, od trzech lat ulega zmniejszeniu, co więcej również w stosunku do lat 2016-2018 jest mniejsza. Można również zauważyć spadek liczby dzieci, w tych rodzinach w wieku od 0 do 10 roku życia, jednakże wzrosła liczba dzieci w wieku od 11 do 18 roku życia, co może wiązać się z tym, że dzieci przeszły z jednej kategorii wiekowej do drugiej. Najwięcej rodzin z trudnościami zamieszkuje gminy: Piekoszków, Morawica, Zagnańsk, Nowa Słupia, najmniej: Strawczyn, Bieliny, Łągów, Miedziana Góra. W ciągu ostatnich sześciu lat liczba rodzin i dzieci przejawiających problemy w opiece nad dziećmi uległa jednak zmianom. W zdecydowanej większości gmin w porównaniu z rokiem 2016 zaznacza się spadek zarówno liczby dzieci, jak i rodzin potrzebujących wsparcia ze względu na trudności w wypełnianiu roli rodzica, co może wynikać z ograniczeń w czasie pandemii COVID-19 lub też świadczyć o poprawie ich funkcjonowania dzięki różnym formom wsparcia oferowanym przez jednostki gminne oraz organizacje pozarządowe działające na terenie gmin.

Dużą rolę w wspieraniu rodzin oraz udzielaniu pomocy w rozwiązywaniu problemów związanych z opieką nad dziećmi odgrywają asystenci rodzin i pracownicy socjalni. Poniższa tabela przedstawia liczbę pracowników zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej wspierających rodziny z trudnościami w opiece nad dziećmi.

Tabela 6. Liczba pracowników OPS, pracująca z rodziną, w latach 2019-2021

GMINA	ROK 2019		ROK 2020		ROK 2021 (do 31.05.2021)	
	Liczba asystentów rodziny	Liczba pracowników socjalnych	Liczba asystentów rodziny	Liczba pracowników socjalnych	Liczba asystentów w rodziny	Liczba pracowników socjalnych
BIELINY	2	4	1	4	1	4
BODZENTYN	1	6	1	6	1	6
CHĘCINY	1	7	1	7	1	7
CHMIELNIK	1	7	1	7	1	7
DALESZYCE	4	10	4	9	4	9

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA
2023-2033

GÓRNO	1	7	1	7	1	7
ŁAGÓW	1	4	1	4	1	4
ŁOPUSZNO	1	6	1	6	1	6
MASŁÓW	1	6	1	6	1	6
MIEDZIANA GÓRA	1	5	1	5	1	5
MORAWICA	2	7	2	7	2	7
MNIÓW	1	5	1	5	1	5
NOWA SŁUPIA	2	6	2	6	2	6
PIEKOSZÓW	3	7	2	7	2	7
PIERZCHNIC A	1	3	1	3	1	3
RAKÓW	1	3	1	3	1	3
NOWINY	1	4	1	4	1	6
STRAWCZYN	1	6	1	6	1	6
ZAGNAŃSK	2	6	1	8	1	9
RAZEM	28	109	25	111	25	113

Opracowanie własne.

Z danych ujętych w tabeli wynika, że w związku z realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w latach 2019-2021 wszystkie gminy powiatu kieleckiego posiadały przynajmniej jedną osobę zatrudnioną jako asystent rodziny, co z kolei wskazuje na pozytywną tendencję w realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Należy podkreślić, iż zatrudnienie asystentów rodzin w gminach było możliwe głównie dzięki środkom finansowym z rządowych programów osłonowych, które zakończyły się w roku 2020. Tymczasem w ciągu ostatnich dwóch lat liczba asystentów rodziny nieznacznie zmalała, tj. z 28 w roku 2019 do 25 w roku 2021.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina zapewnia wsparcie rodzinie, które polegać powinno m.in. na podejmowaniu działań poprzez instytucje i podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny. Ośrodki pomocy społecznej coraz częściej zatrudniają specjalistów do pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu swojej funkcji, chociaż nadal ich liczba nie jest wystarczająca. Najwięcej specjalistów w zakresie pracy z rodziną zatrudnionych jest w gminie Nowiny, Morawica, Pierzchnica, Mniów, Miedziana Góra, Łopuszno. Należy podkreślić, iż specjaliści ci są zatrudniani w Urzędzie Gminy, GOPS-ach i MGOPS-ach, jak również w ramach projektów unijnych lub też w ramach działających Punktów Konsultacyjnych, co jest wynikiem braku wystarczających środków w budżecie gminy na samodzielne zatrudnienie optymalnej ilości specjalistów.

Problemami, wskazywanymi przez gminy powiatu kieleckiego, które najczęściej występują w rodzinach z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, są:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- brak umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- uzależnienia,

- bezrobocie,
- przemoc,
- niepełnosprawność rodziców lub jednego rodzica, wynikająca z upośledzenia umysłowego lub choroby psychicznej,
- problemy szkolne,
- brak umiejętności gospodarowania czasem wolnym,
- brak umiejętności gospodarowania budżetem.

Zakładane rezultaty pracy z rodziną obejmowały: zapobieganie jej rozkładowi i umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej z powodów socjalno-bytowych, wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu poprzez pracę socjalną i pedagogizację, podniesienie umiejętności rodzicielskich oraz poprawa zdolności wychowawczych rodziców, zmiana postaw w rodzinach zagrożonych negatywnymi zrachowaniami społecznymi, wzrost świadomości i umiejętności radzenia sobie z negatywnymi zjawiskami społecznymi oraz przyjmowanie pozytywnej postawy społecznej i obywatelskiej przez dzieci i młodzież. Z doświadczeń asystentów rodziny wynika, że wśród rodzin objętych wsparciem znajdują się dwa rodzaje rodzin, tj. takie, które twierdzą, iż nie mają trudności i nie wykazują chęci uzyskania pomocy oraz drugi typ, który ma świadomość swoich braków i ograniczeń. W przypadku pierwszej grupy nie ma możliwości współpracy, ponieważ rodziny nie uświadamiając sobie problemu, nie wykazują potrzeby zmiany. W drugiej zaś grupie są osoby, które uświadamiając sobie istnienie trudności, trwają w przekonaniu, że jego rozwiązanie zależy od osób trzecich, specjalistów, ponieważ oni nie mają takich umiejętności i możliwości. Zatem w drugim przypadku, choć praca z rodziną pozornie jest wdrożona, brak jest wymiernych i długotrwałych efektów. Priorytetem wspierania rodziny jest stworzenie jej odpowiednich warunków rozwoju przy wykorzystaniu jej własnych możliwości i zasobów, a nie wyręczanie w pełnieniu podstawowych funkcji.

Działania podejmowane przez asystentów na rzecz poprawy funkcjonowania rodzin zagrożonych kryzysem obejmują:

- pedagogizację, psychoedukację i pracę socjalną z rodziną zagrożoną,
- konsultacje i poradnictwo specjalistyczne,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, sądowych, komorniczych,
- motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, aktywnego poszukiwania pracy,
- motywowanie do podjęcia leczenia celem minimalizowania uzależnienia i współuzależnienia,
- motywowanie do podjęcia terapii dla osób doświadczających przemocy lub dla osób stosujących przemoc,
- pomoc rzeczową oraz wsparcie w trudnych sytuacjach.

Asystent w swoich działaniach opiera się na współpracy z placówkami oświatowymi, w tym szkołami, świetlicami, kuratorami sądowymi, ośrodkami zdrowia, funkcjonariuszami policji.

W gminach działają też Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy, w ramach których powoływane są grupy robocze w celu omówienia i podjęcia działań w rodzinach dotkniętych przemocą.

Rodziny wymagające wsparcia to głównie rodziny niepełne, w których występuje bezrobocie, uzależnienia, długotrwała choroba, jak również rodziny, w których nieprawidłowości w zaspokajaniu potrzeb małych dzieci występują wielopokoleniowo. Praca asystentów ukierunkowana jest na działania profilaktyczne z rodziną oraz dążenie do utrzymania dziecka w rodzinie biologicznej i wspieranie ich członków w przywracaniu zdolności do właściwego wypełniania zadań. Podejmowanie współpracy z klientami jest więc zadaniem trudnym i wymaga nie tylko wysokich umiejętności społecznych, ale również wysokich kompetencji osobowościowych.

Po zakończeniu pracy asystenta z rodziną w większości gmin monitorowana jest sytuacja rodziny przez kolejnych kilka miesięcy.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziny mogą otrzymać wsparcie poprzez działania instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego czy rodzin wspierających, zatem praca z rodziną może być prowadzona w różnorodnych formach. Z pozyskanych danych wynika, że większość gmin nie realizuje w całości założeń ustawy, co spowodowane jest głównie brakiem odpowiednich środków finansowych, jak również w okresie od marca 2019r. do czerwca 2020r. okresem wdrożonych obostrzeń na okoliczność pandemii wywołanej zakaźną chorobą COVID-19. W 100% gminy zrealizowały obowiązek asystentury rodzin dysfunkcyjnych. W 93% natomiast, co daje 12% ogólnej liczby wykonanych zadań, zostało zrealizowane zadanie monitorowania funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną. Należy zaznaczyć, iż zadanie to jest różnie realizowane przez poszczególne gminy. W większości polega ono na wglądzie w sytuację rodziny do 3 miesięcy po zakończeniu współpracy. W 89 %, tj. 11% ogólnej liczby wszystkich zadań, zostało zrealizowane zadanie dotyczące przyznania *usług dla rodzin*, w tym opiekuńczych i specjalistycznych oraz pomocy prawnej, natomiast w 88% *poradnictwo i konsultacje specjalistyczne*, przy czym realizacja tego zadania była wspomagana przez specjalistów zatrudnionych w PCPR Kielce, pracowników szkół, powiatowych poradni psychologiczno-pedagogicznych, stowarzyszeń oraz fundacji, jak również Policji i Punktów Konsultacyjnych. Zadanie dotyczące organizowania zajęć psychoedukacyjnych dla dzieci zostało zrealizowane w 39%, ponieważ większość gmin realizowała zadania edukacyjne i integracyjne, jak np. pomoc w nauce i korepetycje w świetlicach integracyjno-wspierających, jedynie w gminie Górno, zadanie psychoedukacji było realizowane w placówkach oświatowych w ramach szkolnych programów profilaktycznych. W najmniejszym stopniu, bo tylko w 3%, zostało zrealizowane zadanie tworzenia rodzin wspierających. Jedynie przez dwa lata, tj. w roku 2019 i 2020, rodzina taka funkcjonowała w gminie Łopuszno. Obecnie żadna z gmin

nie posiada rodziny wspierającej. Powodem braku realizacji tego zadania, oprócz czasu pandemii, jest również sama ustawowa forma rodziny wspierającej, która nie wykonuje swoich działań zawodowo i nie otrzymuje wynagrodzenia, a jedynie zwrot kosztów związanych z udzielaniem pomocy. W związku z tym, przy obecnym wzroście kosztów utrzymania, trudno jest pozyskać osoby chętne do bezpłatnej, aktywnej pomocy w przewyciężaniu trudnych sytuacji w rodzinach tego wymagających. Należy również podkreślić, iż rodzina wspierająca współpracuje z rodziną dysfunkcyjną, pomagając jej w kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych i rodzinnych. Współpraca między rodzinami odbywa się za obopólną zgodą, przy wsparciu asystenta rodziny oraz w oparciu o plan pracy z rodziną. W związku z rolą, jaką ma pełnić rodzina wspierająca, może stanowić wartościową formę pomocy dla rodzin niewydolnych wychowawczo, choć z drugiej strony jej działanie, w przypadku braku rezultatów, może być odebrane jako zagrażające i szkodliwe. Zgodnie z informacjami uzyskanymi z gminnych ośrodków pomocy społecznej najwięcej form pomocy, bo aż 10, oferują gminy Górno, Łopuszno, Łągów i Piekoszów; 9 form pomocy ma w swej ofercie gmina Miedziana Góra oraz Pierzchnica, a 8 gmina Bieliny, Daleszyce, Mniów, Nowa Słupia oraz Strawczyn. Najmniej, bo tylko 5 form pomocy, proponuje gmina Bodzentyn, a o jedną więcej, tj. 6, gmina Chęciny, Chmielnik i Morawica; 7 form pomocy mają w swojej ofercie pozostałe gminy, tj. Zagnańsk, Nowiny i Raków.

5.2 Przemoc domowa, interwencja kryzysowa.

Przemoc domowa uważana jest za bardzo istotny i jednocześnie złożony problem społeczny. Najczęściej ofiarami przemocy są kobiety, dzieci oraz osoby starsze i niepełnosprawne. Osoby doznające przemocy niechętnie przyznają się do występowania tego problemu wewnątrz rodziny. Warto zauważyć, że zjawisko to występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia, wieku czy też sytuacji materialnej.

Przemoc charakteryzuje się tym, że jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie innej osoby. Narusza prawa i dobra osobiste, czyli osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę siły i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).¹

Wyróżniamy następujące rodzaje przemocy:

- Przemoc psychiczna
- Przemoc fizyczna
- Przemoc seksualna
- Przemoc ekonomiczna
- Zaniedbanie

---

¹ www.niebieskaLinia.pl

Przemoc domowa jest zjawiskiem złożonym, bardzo trudnym do zbadania i jednoznacznego określenia skali i rozmiaru występowania. Pomimo wielu kampanii oddziałujących na świadomość społeczeństwa, debat i dyskusji poświęconych zjawisku przemocy, przemoc domowa nadal często traktowana jako sprawa krępująca, skrywana w czterech ścianach domu. Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie obligują różne instytucje i służby społeczne do podejmowania różnorodnych działań w tym zakresie.

Wszelkie działania podejmowane na rzecz osób krzywdzonych powinny opierać się na zasadzie interdyscyplinarności, ponieważ tylko taka formuła pozwala na objęcie osób dotkniętych przemocą spójną, różnorodną i zindywidualizowaną pomocą.

Na terenie powiatu kieleckiego przeciwdziałaniem zjawisku przemocy domowej zajmują się głównie policja, ośrodki pomocy społecznej oraz Gminne Komisje do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działające przy OPS. W ramach udzielanej pomocy działa 8 punktów konsultacyjnych w gminach: Bodzentyn, Daleszyce, Górno, Łopuszno, Mniów, Morawica, Piekoszów, Zagnańsk, które udzielały bezpłatnych porad również dla osób uwikłanych w przemoc domową. Ponadto w gminie Łągów, w budynku urzędu od poniedziałku do piątku również działa Punkt Wsparcia Rodziny, gdzie m.in. osoby doznające lub stosujące przemoc mogą uzyskać pomoc psychologiczną, prawną, pedagogiczną oraz wsparcie terapeuty uzależnień. Pozostałe gminy powiatu nie posiadają tego rodzaju możliwości wsparcia potencjalnych klientów. Niektóre z tych osób trafiają do innych placówek bądź do PCPR w Kielcach, gdzie uzyskują niezbędne informacje oraz specjalistyczną pomoc i schronienie lub są kierowani do innych instytucji w przypadku konieczności zastosowania długoterminowej terapii.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie otrzymuje w ciągu roku kilka informacji od osób anonimowych lub osób z najbliższego otoczenia z prośbą o wgląd w sytuację rodzin z terenu powiatu kieleckiego. Po otrzymaniu takiej wiadomości każda z nich jest weryfikowana i konsultowana z ośrodkiem pomocy społecznej właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny. W przypadku braku możliwości udzielenia pomocy we własnym zakresie, PCPR deklaruje współpracę przy rozwiązywaniu problemów rodziny. W wielu przypadkach potrzebna jest pomoc natychmiastowa, w formie interwencji kryzysowej.

Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód.

W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb - poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy.²

---

² <https://www.gov.pl/web/rodzina/interwencja-kryzysowa>

Interwencja kryzysowa jest to działanie doraźne, krótkoterminowe, zmierzające do udzielenia natychmiastowej pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej. Formy organizacyjne obejmują między innymi: telefony zaufania, zespoły interwencji kryzysowej, krótkotrwałą hospitalizację. Pomoc obejmuje krótkotrwałą psychoterapię, farmakoterapię, pomoc prawną, socjalną, materialną oraz ułatwianie kontaktów z innymi instytucjami.³

Klasyczny model interwencji kryzysowej polega na zapewnieniu wsparcia emocjonalnego, poczucia bezpieczeństwa, zredukowaniu lęku. W interwencji kryzysowej istotne jest empatyczne, a zarazem praktyczne odpowiedzenie na potrzeby osoby w kryzysie. Interwencja kryzysowa to podejście nastawione na pomoc osobom w kryzysie, po urazach, traumach, ciężkich doświadczeniach. Interwencja kryzysowa ma pomóc w rozwiązaniu problemu a także pomóc w powrocie do równowagi psychicznej oraz zapobiegać dezorganizacji zachowania.

Centrum Interwencji Kryzysowej

Jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, które specjalizują się w działaniach interwencyjnych, są ośrodki interwencji kryzysowej. Udzielają one wsparcia osobom będącym w trudnych emocjonalnie sytuacjach, wywołanych kryzysami rodzinnymi, trudnościami wychowawczymi, problemami psychospołecznymi (brak środków finansowych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, nadużywanie alkoholu), kłopotami emocjonalnymi (lęki, poczucie osamotnienia). Interwencje kryzysowe podejmowane przez ośrodki polegają w szczególności na udzieleniu natychmiastowego wsparcia osobie lub rodzinie dotkniętej traumatycznym wydarzeniem. Pomoc koncentruje się na analizie aktualnej sytuacji oraz poszukiwaniu metod pozwalających przezwyciężyć trudną sytuację. Formy pomocy udzielane przez ośrodki są zróżnicowane, a ich zakres zależy m.in. od fazy kryzysu. Pierwszym etapem wsparcia jest zwykle rozmowa, której celem jest ustalenie stanu psychicznego osoby zgłaszającej się po pomoc, a także umożliwienie jej werbalizacji problemu i odreagowania emocji. Udzielanie pomocy o charakterze interwencyjnym przyjmuje również formę poradnictwa, konsultacji, pracy terapeutycznej. W tym celu ośrodki interwencji kryzysowej organizują spotkania indywidualne i grupowe, często udzielają jednorazowych konsultacji i kierują osoby zainteresowane do specjalistycznych placówek. W ramach poradnictwa udziela się wsparcia m.in. rodzicom zgłaszającym bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Pomoc ta ma charakter psychoedukacyjny, pozwala wykształcić określone umiejętności psychologiczne, a także dotyczące komunikacji z dziećmi, rozumienia ich zachowań i problemów. Działania interwencji kryzysowej obejmują także pracę terapeutyczną. Indywidualne terapie koncentrują się na pracy z konkretną osobą (lub małżeństwem). Celami spotkań są uświadomienie świadczeniobiorcy jego problemów, poszukiwanie ich przyczyn, pomoc w lepszym rozumieniu własnych przeżyć i zachowań. Konsekwencją terapii jest doprowadzenie do zmiany postaw wobec siebie i otoczenia.

---

³ „Encyklopedyczny Słownik Psychiatrii” PZWL 1986; <https://psychologia.edu.pl/czytelnia/63-terapia-uzalenienia-i-wspouzalenienia/316-interwencja-kryzysowa.html>

Powiat Kielecki zleca prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej „Caritas” Diecezji Kieleckiej. Działalność Centrum Interwencji Kryzysowej obejmuje świadczenie usług socjalnych, psychologicznych i hostelowych dostępnych całą dobę osobom i rodzinom z terenu Powiatu Kieleckiego, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące udzielonej pomocy dla osób z terenu powiatu kieleckiego w zakresie przemocy w latach 2019-2022.

Tabela. 7. Formy pomocy udzielone przez CIK w Kielcach dla mieszkańców powiatu kieleckiego w latach 2019-2022.

Rodzaj udzielonej pomocy		2019	2020	2021	2022
Liczba osób, którym udzielono wsparcia	Kobiety	159	83	102	136
	Mężczyźni	54	16	22	33
	Dzieci	22	12	8	9
schronienie (hostel)	Kobiety	5	8	9	3
	Dzieci	-	18	12	3

Opracowanie własne na podstawie danych z CIK.

Centrum Interwencji Kryzysowej realizuje w ramach zleconego zadania następujące działania:

- udzielanie pomocy osobom możliwie jak najszybciej po zdarzeniu krytycznym, gdyż jego skutki pogłębiają się w miarę upływu czasu,
- zorganizowanie odrębnego pokoju do przyjęć interwencyjnych w nocy (łóżka, szafa, stolik, krzesła),
- dotarcie z informacją o możliwości uzyskania pomocy w Centrum Interwencji Kryzysowej do każdego potencjalnego klienta i zapewnienie mu dostępu do usług świadczonych przez CIK przez całą dobę,
- stosowanie różnorodnych form pomocy dostosowanych do sytuacji i indywidualnych potrzeb poszczególnych klientów (terapia, konsultacje, edukacja, profilaktyka, interwencja),
- wsparcie emocjonalne dla potrzebujących,
- współpraca specjalistów z różnych dziedzin (psycholog, pracownik socjalny, prawnik, pedagog, lekarz) w celu wielowarstwowego oddziaływania na klienta,
- pomoc w uregulowaniu sytuacji prawnej,
- diagnoza i terapia uzależnień,
- pomoc w przezwyciężaniu kryzysu będącego źródłem bezdomności,
- pomoc w poszukiwaniu pracy.

Porady świadczone przez CIK były bezpłatne i obejmowały:

- obsługę telefonu interwencyjnego,
- pomoc psychologiczną, tj. diagnozę, poradnictwo, terapię,
- prowadzenie grup psychoedukacyjnych i wsparcie dla osób doznających przemocy i współuzależnionych,

- terapię osób stosujących przemoc,
- zajęcia profilaktyczno-edukacyjne z zakresu komunikacji interpersonalnej, promocji zdrowia, aktywizacji zawodowej,
- terapię dzieci, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, diagnozę psychologiczną, poradnictwo pedagogiczne,
- terapię zajęciową
- usługi hostelowe,
- pomoc medyczną (lekarz psychiatra) – możliwość umówienia w poradniach specjalistycznych Caritas Kieleckiej,
- pomoc prawną – bezpłatne porady prawne w ramach ośrodka pomocy osobom pokrzywdzonym,
- pomoc socjalną – monitoring, pomoc w uzyskaniu świadczeń, mieszkania, załatwieniu spraw socjalno-bytowych,
- towarzyszenie w załatwianiu spraw urzędowych oraz np. podczas rozpraw sądowych,
- możliwość skorzystania z bezpłatnych publikacji – poradników, informatorów czy biblioteczki CIK.

Z danych przekazanych przez Centrum Interwencji Kryzysowej wynika, że odbiorcami świadczeń są mieszkańcy powiatu kieleckiego – kobiety, mężczyźni oraz dzieci, bez względu na wiek, niepełnosprawność, wykształcenie czy posiadany status ekonomiczny.

Najczęściej klientami placówki były kobiety, matki z dziećmi - ofiary przemocy domowej, czasem osoby bezdomne, mężczyźni mający problem alkoholowy - mieszkańcy powiatu kieleckiego. Osoby te często są klientami OPS-ów, a także innych instytucji pomocowych. Beneficjenci CIK kierowani byli do placówki przez pracowników socjalnych, policję, lekarzy pierwszego kontaktu, kapłanów, kuratorów czy pedagogów szkolnych. Część klientów zgłasza się do CIK z własnej inicjatywy.

Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej w ramach prac Zespołów Interdyscyplinarnych.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej wskazuje również, iż obowiązkiem gminy jest m.in. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych, których zadaniem jest podejmowanie działań na rzecz osób doznających przemocy domowej. Na terenie powiatu kieleckiego w gminach funkcjonują zespoły interdyscyplinarne do spraw przeciwdziałania przemocy, w skład których wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, kuratorów sądowych, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Celem głównym funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,

- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie
- realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Ponadto Zespół Interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Do zadań grup roboczych należy, w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Wymienione działania prowadzone są w oparciu o procedurę "Niebieskiej Karty". Z danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu kieleckiego wynika, że Zespoły Interdyscyplinarne funkcjonujące w gminach powiatu kieleckiego w latach 2019-I półrocze roku 2022 rozpatrywały 2.778 spraw zgłoszonych w ramach „Niebieskiej Karty”. Poniższa tabela przedstawia liczbę „Niebieskich Kart”, które wpłynęły do Przewodniczących Zespołów Interdyscyplinarnych z uwzględnieniem instytucji zgłaszających problem.

Tabela 8. Działania prowadzone przez ośrodki pomocy społecznej w ramach procedury „Niebieskiej Karty” w latach 2019-2022.

	2019	2020	2021	I półrocze 2022
Liczba Niebieskich Kart, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym wszczęte przez:	936	816	746	280
Policję	837	735	658	246
Pomoc Społeczną	57	50	59	21
Oświatę	7	1	4	2
Służbę Zdrowia	1	5	3	3
GKRPA	5	4	3	0

Opracowanie własne na podstawie danych z OPS powiatu kieleckiego

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że najwięcej spraw w ramach procedury „Niebieskiej Karty” zgłoszonych zostało przez Policję, a w następnej kolejności przez instytucje pomocy społecznej, oświatę komisje ds. rozwiązywania problemów alkoholowych

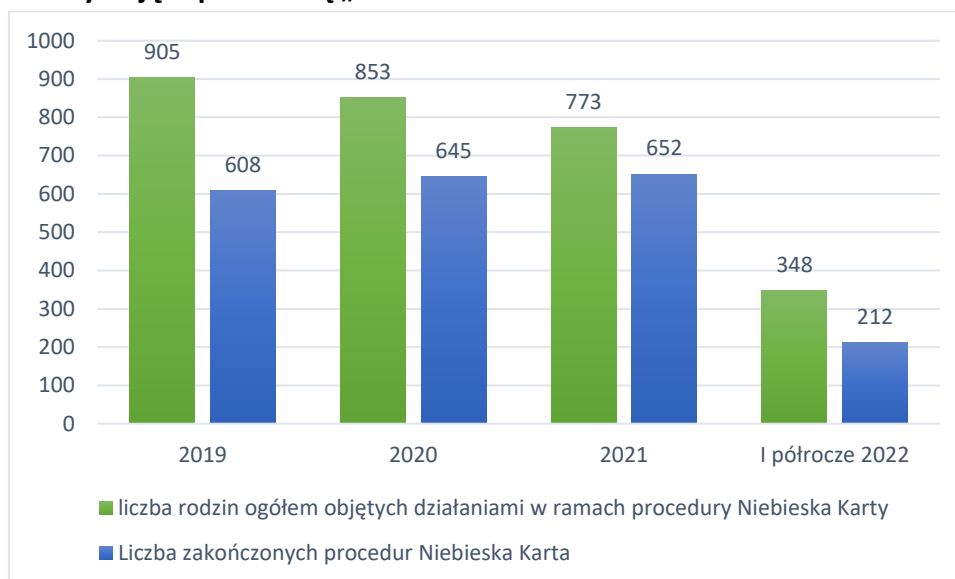
i służbę zdrowia. W roku 2020 i 2021 w zdecydowanej większości gmin widoczny jest spadek liczby zgłoszonych spraw, prawdopodobnie ze względu na okres pandemii.

W ramach koordynacji działań pomiędzy powiatem a gminą, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez działania interdyscyplinarne nawiązano stałą współpracę z gminami powiatu kieleckiego. Podpisano porozumienia dotyczące współpracy w Zespołach Interdyscyplinarnych. Przedstawiciel Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach bierze udział w posiedzeniach Zespołów oraz Grup Roboczych w gminach. Celem spotkań jest między innymi: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, analizowanie opracowanych planów pomocy, itp.

Ze względu na sytuację epidemiologiczną udział pracownika w zespołach interdyscyplinarnych w roku 2020 i 2021 odbywał się telefonicznie. W ramach współpracy z gminami w roku 2019 pracownik PCPR wziął udział w 60 spotkaniach zespołów interdyscyplinarnych, natomiast w 2020 r. rozpatrzono sprawy 15 rodzin i udzielono 45 porad. W 2021 r. przedstawiciel PCPR brał udział 24 posiedzeniach Zespołów Interdyscyplinarnych działających przy każdej gminie (najczęściej on- line) w gm. Chęciny, Łopuszno i Masłów. Pracownik wskazany do współpracy z gminami średnio uczestniczy w 4 posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego na miesiąc. W trakcie posiedzeń grup roboczych przeprowadzane są rozmowy wspierające z osobami uwikłanymi w przemoc, podczas których motywuje się je do skorzystania z pomocy psychologa, prawnika, terapeuty, lekarza psychiatry, mediatora itp. Sprawców przemocy kierowano zaś do udziału w Programie Korekcyjno- Edukacyjnym realizowanym w PCPR.

Ponadto w trybie stacjonarnym, jak i telefonicznym udzielane są porady specjalistyczne z zakresu przeciwdziałania przemocy osobom uwikłanym w przemoc (zarówno osobom dorosłym oraz dzieciom i młodzieży. W ramach działań interdyscyplinarnych PCPR współpracuje z następującymi instytucjami: Policją, ośrodkami pomocy społecznej, sądami- kuratorami, organizacjami pozarządowymi, Centrum Interwencji Kryzysowej „CARITAS”, placówkami oświatowymi.

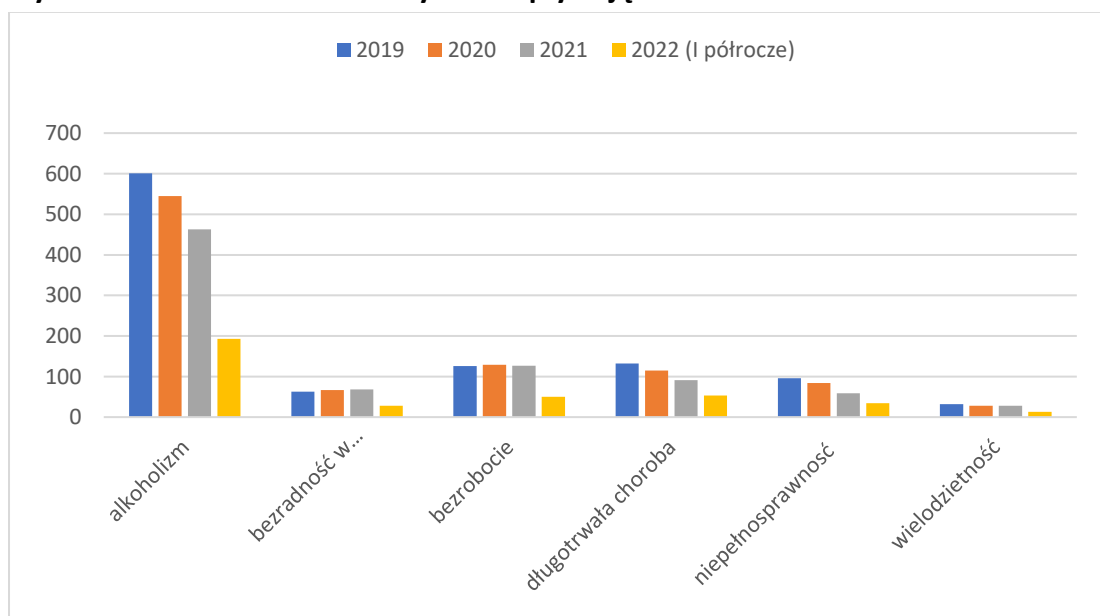
Wykres 10. Rodziny objęte procedurą „Niebieska Karta” w latach 2019-2022.

Opracowanie własne na podstawie danych OPS powiatu kieleckiego

W większości rodzin, w których została wszczęta procedura „Niebieskiej Karty” występowały zachowania dysfunkcyjne, które w znaczący sposób negatywnie wpływały na funkcjonowanie ich członków. Z danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej wynika, że najczęściej występującym problemem jest alkoholizm, bezrobocie, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i wielodzietność. W wielu rodzinach, w których założono „Niebieskie Karty” większość wymienionych czynników występuje łącznie.

Wykres 11. Niebieska Karta – czynniki wpływające na założenie

Opracowanie własne na podstawie danych z OPS powiatu kieleckiego.

Ośrodki pomocy społecznej udzielają również w ramach posiadanych możliwości pomocy w formie interwencji kryzysowej. Najwięcej osób korzysta z poradnictwa socjalnego, następnie z poradnictwa psychologicznego, w mniejszym zakresie z poradnictwa prawnego i rodzinnego.

PCPR w Kielcach w ramach świadczonego specjalistycznego poradnictwa udziela porad psychologicznych, pedagogicznych, interwencyjnych, mediacyjnych osobom uwikłanym w przemoc. Korzystający z pomocy psychologicznej to mieszkańcy powiatu kieleckiego przeżywający kryzysy osobiste, rodzinne, małżeńskie, kryzysy zdrowia psychicznego (spowodowane m.in. konfliktami rodzinnymi, uzależnieniem bliskich), osoby przebywające w mieszkaniach chronionych (ze względu na przemoc), osoby niepełnosprawne i ich otoczenie, rodziny z problemami wychowawczymi (wynikającymi m.in. z przemocy domowej), osoby przeżywające konflikty i trudności w relacjach interpersonalnych, dzieci i młodzież z deficytami i zaburzeniami zachowania (będącymi konsekwencją trudnych relacji rodzinnych).

Kryzysy psychiczne, depresja, choroby psychiczne stanowią poważny problem szczególnie zintensyfikowany w związku z COVID -19 tj. wymuszoną izolacją społeczną oraz obserwowanym wzrostem zachorowań na schizofrenię w związku, z wirusową etiologia schorzenia. Szczególnie niebezpiecznym schorzeniem jest depresja, której skrajne nasilone postaci mogą doprowadzić do prób samobójczych. Na świecie dotyka ona 300 mln osób niezależnie od płci wieku, rasy. W Polsce wg szacunków choruje na nią ponad milion osób. Statystycznie najczęściej kobiety w wieku powyżej 40 lat. Depresja jest także jednym z najczęstszych zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży. Szacuje się, że prawie co dziesiąty nastolatek zachoruje na tę chorobę tj. 40 % nastolatków jest obarczonych zaburzeniami nastroju i depresją. W Polsce na depresję leczy się 8000 dzieci. Co 6 osoba dorosła w Polsce cierpi na stany lękowe, obniżony nastrój i spadek aktywności życiowej; 42 % Polaków zauważa u siebie pogorszenie kondycji psychicznej z powodu pandemii. (dane pozyskano ze strony www.dobrzezejestes.org). Potwierdzeniem tej diagnozy jest wzrost udzielanej pomocy psychologicznej oraz interwencji kryzysowej w latach 2021-2022 w powiecie kieleckim przez PCPR w Kielcach. A także sytuacje samobójstw wśród dzieci ujawnione przez szkoły w związku z objęciem pomocą psychologiczną/interwencyjną przez pracowników PCPR rodziców i nauczycieli.

W zakresie działań interwencyjnych obejmowano klientów - dużą grupę mieszkańców poszukujących pomocy w różnorodnych problemach rodzinnych, małżeńskich, związanych z chorobą lub problemem uzależnienia. Po wstępnej diagnozie sytuacji problemowej i udzieleniu wsparcia kierowani byli do odpowiednich instytucji i poradni. Wielokrotnie konieczna była interwencja specjalisty w sytuacjach związanych z utratą osób bliskich lub w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia. W celu zwiększenia dostępności do szybkiej interwencji w nagłych problemowych sytuacjach życiowych został uruchomiony **telefon interwencyjny oraz telefon zaufania dla ofiar przemocy w rodzinie**. Najczęściej zgłaszanymi

problemami były trudności rodzinne, uzależnienia, zaburzone zachowania związane z chorobą psychiczną, jak również zachowania suicydalne dorosłych i młodzieży.

Wśród mieszkańców powiatu korzystających z pomocy były również osoby z cechami załamania nerwowego i zaburzeniami psychicznymi. Osoby te po rozmowach wspierająco diagnozujących skierowane były na konsultacje specjalistyczne w celu uzyskania kompleksowej pomocy lekarskiej i terapeutycznej. Duża część porad dotyczyła radzenia sobie w sytuacjach, gdy rodzina była w stanie rozpadu, w trakcie rozwodu, po przeżyciu rozstania. Osoby te zgłaszały potrzebę udzielenia wsparcia szczególnie dzieciom. Same również korzystały z poradnictwa w celu zredukowania stresu i zminimalizowania kosztów psychologicznych przeżywanych w rodzinie kryzysów. W ramach udzielonego wsparcia osoby były poinformowane o możliwości skorzystania z mediacji. Poniższa tabela przedstawia liczbę porad udzielonych mieszkańcom powiatu kieleckiego doświadczających kryzysu w latach 2019-2022.

Tabela 9. Poradnictwo specjalistyczne świadczone przez PCPR w Kielcach na rzecz osób doświadczających kryzysu, w tym przemocy.

RODZAJ WSPARCIA	2019	2020	2021	2022 (do 30.06.22)
Poradnictwo prawne	146	106	201	108
Poradnictwo psychologiczne	497	629	377	343
Podjęte interwencje	84	397	485	227
Telefon interwencyjny w związku z COVID-19	-	195	495	-
Telefon zaufania	42	63	97	112

Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kielcach.

Dane w tabeli wskazują, że zapotrzebowanie wśród mieszkańców powiatu kieleckiego na różne formy wsparcia specjalistycznego jest bardzo duże. Z powodu sytuacji epidemicznej w kraju wdrożono procedury ograniczające kontakt osobisty z klientami. W związku z powyższym poradnictwo w głównej mierze realizowane było telefonicznie. Uruchomiono dodatkowe numery telefonów służące szerszej możliwości skorzystania ze wsparcia i poradnictwa specjalistycznego. Pomimo utrudnionych kontaktów osobistych wiele osób potrzebowało wsparcia również poprzez kontakt telefoniczny, a w przypadkach koniecznych również poprzez interwencje w miejscu zamieszkania. Działał także **telefon zaufania**, z którego korzystały osoby borykające się z problemami takimi jak nadmierny lęk, niepokój, stres, niepewność o przyszłość, kryzysy emocjonalne, uzależnienia, zaburzone zachowania

związane z chorobą psychiczną, zachowania suicydalne oraz konflikty rodzinne nasilające się szczególnie w związku z zaistniałą sytuacją epidemiczną w kraju.

Wśród mieszkańców Powiatu Kieleckiego korzystających z pomocy byli również osoby z cechami depresyjnymi i zaburzeniami psychicznymi. Osoby te po rozmowach wspierających i diagnozujących skierowane zostały na konsultacje specjalistyczne w celu uzyskania kompleksowej pomocy lekarskiej i terapeutycznej.

Dodatkową formą wsparcia było **poradnictwo telefoniczne skierowane do osób z niepełnosprawnością oraz członków ich rodzin**, które w okresie pandemii były narażone na zachowania przemocowe ze strony najbliższych i miały one utrudnienia w skorzystaniu ze specjalistycznej pomocy. Prowadzono konsultacje mające na celu zmniejszenie negatywnych skutków izolacji społecznej, braku kontaktów interpersonalnych (stany depresyjne, spadek energii, motywacji, podwyższone reaktywność). Beneficjenci wskazywali na potrzebę kontaktu ze specjalistą w celu redukcji lęku wynikającego z ryzyka zachorowania i ciężkiego przebiegu choroby, a także konsekwencji izolacji czy hospitalizacji. Nierzadko izolacja była źródłem nasilających się konfliktów, nieporozumień, napięć wewnątrzrodzinnych (zwłaszcza w okresie przymusowego pozostania w domu). Wielokrotnie zdarzały się przypadki związane z przemocą domową. Z pomocy specjalistycznej korzystały osoby borykające się z problemami takimi jak nadmierny lęk, niepokój, stres, niepewność o przyszłość, uzależnienia, zaburzone zachowania związane z chorobą psychiczną, zachowania suicydalne oraz konflikty rodzinne nasilające się szczególnie w związku z sytuacją epidemiczną w kraju. W sytuacjach wykraczających poza ofertę Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, wymagających uzyskania kompleksowej pomocy lekarskiej lub terapeutycznej podejmowano współpracę z przedstawicielami służby zdrowia.

Realizowany w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach Program Oddziaływań Korekcyjno – Edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest częścią systemu działań skierowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie/domowej dla mieszkańców powiatów województwa świętokrzyskiego. Został określony przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005r.

o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Ponadto spełnia wymogi określone w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne. Program jest zgodny z materiałami instruktażowymi dla podmiotów prowadzących programy korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie zatwierdzonymi przez Świętokrzyski Urząd Wojewódzki w Kielcach. Celem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie jest edukacja i zaniechanie zachowań przemocowych u sprawcy. Do programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowano reguły

uczestnictwa (tzw. Kontrakt) w Programie oraz zasady wydawania zaświadczeń o jego realizacji i ukończeniu. Osobę stosującą przemoc w rodzinie, u której zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających kierowano w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia, bądź udział w zajęciach warunkowany był równoległym uczestnictwem w terapii odwykowej. Każde uczestnictwo beneficjenta w zajęciach odnotowywane było na liście obecności, a dla każdego uczestnika programu była prowadzona dokumentacja w postaci karty klienta (do spotkań indywidualnych) i karty uczestnictwa w zajęciach. Środki finansowe na realizację tego zadania zapewnia budżet państwa.

W roku 2019 w programie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wzięło udział **12** osób, natomiast **7** osób uzyskało zaświadczenie o ukończeniu programu, który realizowany jest w formie zajęć grupowych oraz sesji indywidualnych sytuacja rodzinna osób, które kończą program poddawana jest monitorowaniu przez pracownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Informacja o realizacji programu korekcyjno- edukacyjnego z wykonywanych działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie przesyłana jest do kuratorów, ośrodków pomocy społecznej, zespołów interdyscyplinarnych. W 2020 roku w Programie oddziaływań Korekcyjno – Edukacyjnych wzięło udział 15 osób (11 mężczyzn i 4 kobiety) z 8 gmin powiatu kieleckiego tj.: gm. Mastów, gm. Zagnańsk, gm. Piekoszów, gm. Pierzchnica, gm. Miedziana Góra, gm. Chęciny, gm. Chmielnik. Pełny cykl programu ukończyło 7 osób. Z kolei w roku 2021 Program ukierunkowany był na zahamowanie przemocy w rodzinie poprzez zmianę zachowań i postaw uczestników w taki sposób, aby nauczyli się zachowań pozbawionych przemocy, nabyli wiedzę w zakresie konsekwencji zachowań przemocowych, wiedzieli czym jest przemoc w rodzinie, potrafili identyfikować zachowania przemocowe wobec bliskich, panować nad emocjami, kontrolować agresję. W ramach grupy korekcyjno-edukacyjnej wzięło udział 26 osób z powiatu kieleckiego.

Ponieważ jednym z wielu skutków zachowań przemocowych w rodzinie są problemy wychowawcze, PCPR podjął działania psycho- edukacyjne w ramach tzw. **Szkoły dla rodziców**, w której uczestniczyło 10 osób w trybie stacjonarnym. Dodatkowo psycholog i pedagog/interwent nawiązał współpracę z Radiem Kielce, gdzie odbyło się 4 audycje radiowe nt. przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej. Na stronie internetowej udzielano bieżących informacji nt. propozycji wsparcia. Jedną z wielu było zorganizowanie szkolenia dotyczącego przeciwdziałania przemocy dla kierowników, pracowników socjalnych, asystentów rodziny Ośrodków Pomocy Społecznej Powiatu kieleckiego. Wzięło w nich udział 30 osób.

5.3 Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest poważnym problemem społecznym i dotyczy zarówno osób starszych jak i ludzi młodych oraz dzieci. Zjawisko niepełnosprawności może dotyczyć bez względu na miejsce zamieszkania, wykształcenie, wiek czy pochodzenie. W każdym społeczeństwie możemy znaleźć określoną liczbę osób, które z różnych przyczyn, m. in. wrodzonych, dziedzicznych, z powodu chorób, nieprawidłowych warunków życia, a także wszelkiego

rodzaju wypadków nie posiadają pełnej sprawności fizycznej lub psychicznej. Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2020, poz. 426 z późn. zm.), definicja osoby niepełnosprawnej brzmi: „Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”. Definicja ta daje podstawy do określenia trzech stopni niepełnosprawności a mianowicie: lekki, znaczny i umiarkowany:

- znaczny stopień niepełnosprawności - zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy tylko w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji
- umiarkowany stopień niepełnosprawności - zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych
- lekki stopień niepełnosprawności - zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu ze zdolnością, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

W ramach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 zbiorowość osób z niepełnosprawnościami podzielono na dwie podstawowe grupy, do których zaliczono: osoby niepełnosprawne prawnie i osoby niepełnosprawne biologicznie.

Według wyników spisu liczba osób z niepełnosprawnościami ogółem w Polsce wynosiła 5.4475 tys. w tym prawnie: 3471,2 tys. (K/1801,3; M/1670,1) w Województwie Świętokrzyskim 212 tys. w tym prawnie: 146 tys. (K/77 tys.; M/69,2 tys.). W powiecie kieleckim ilość osób niepełnosprawnych wynosiła 30 tys., w tym (K/15,8 tys. M/14,2 tys.). Dane wg GUS stan na dzień 2023.04.06. www.bdl.stat.gov.pl

Inne dane dotyczące niepełnosprawności w Powiecie Kieleckim zostały przedstawione w zamieszczonych poniżej tabelach, na podstawie Elektronicznego Systemu Monitoringu Orzekania i Niepełnosprawności oraz danych własnych.

Tabela nr 10. Przyczyny niepełnosprawności w latach 2017-2019 (osoby powyżej 16 roku życia) w Powiecie Kieleckim

Symbole	2017				2018				2019			
	STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI				STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI			
	znaczny	umiarkowany	lekki	razem	znaczny	umiarkowany	lekki	razem	znaczny	umiarkowany	lekki	razem
01-U	35	57	0	92	31	46	3	80	27	42	0	69
02-P	139	260	122	521	130	311	102	543	117	298	100	515
03-L	9	39	105	153	14	26	88	128	10	33	87	130
04-O	21	30	17	68	17	27	29	73	32	25	22	79
05-R	243	1136	391	1770	319	1374	313	2006	378	1580	250	2208
06-E	3	38	10	1	3	41	5	49	6	38	6	50
07-S	265	414	125	804	224	439	114	777	259	440	77	776
08-T	64	67	23	154	53	82	18	153	103	90	15	208
09-M	125	142	11	278	112	134	17	263	152	156	14	322
10-N	244	249	32	525	298	286	27	611	409	302	22	733
11-I	76	147	41	264	65	149	64	278	100	175	36	311
12-C	2	0	0	2	2	2	0	4	4	12	2	18
RAZEM	1226	2579	877	4682	1268	2917	780	4965	1597	3191	631	5419

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Wg danych z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności wynika, że liczba wydanych orzeczeń w latach 2017-2019 u osób powyżej 16 roku życia, sukcesywnie wzrasta. Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach wydał w tym okresie 2288 orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności, 8687 orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz 4091 orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności, osobom powyżej 16 roku życia. Najwięcej orzeczeń zostało wydanych z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Najczęściej występującą przyczyną niepełnosprawności wśród osób orzekanych były upośledzenia narządu ruchu, z tendencją wzrostową. Na drugim miejscu były choroby układu oddechowego i krążenia, mimo, że ich liczba z roku na rok minimalnie spadała. Kolejną przyczyną, zajmującą trzecie miejsce są choroby neurologiczne. Następnie choroby psychiczne, choroby układu moczowo-płciowego oraz choroby inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, choroby układu krwiotwórczego. Zauważalny jest nieznaczny wzrost liczby orzeczeń wydawanych z powodu chorób układu pokarmowego czy chorób narządu wzroku. Natomiast można zaobserwować niewielkie obniżenie liczby orzeczeń spowodowanych zaburzeniami głosu, mowy i chorobami słuchu, upośledzeniem umysłowym oraz epilepsją. Najmniej orzeczeń zostało wydanych z symbolem niepełnosprawności: całościowe zaburzenia rozwojowe. Dane te pokrywały się z orzecznictwem w Województwie świętokrzyskim w 2019 orzeczenia dotyczące upośledzenia narządu ruchu stanowiły 36 %, choroby układu krążenia 19% i zaburzenia neurologiczne 13%. W latach 2020-2022 najwięcej orzeczeń 9088 zespół ds. orzekania wydał w stopniu umiarkowanym, przyczyna w następującej kolejności: narząd ruchu, choroby psychiczne, choroby neurologiczne. Orzeczenia w stopniu znacznym wynosiły 4221. W pierwszej kolejności przyczyną były choroby neurologiczne, ruchowe, choroby oddechowe i układu krążenia. Najmniej orzeczeń wydano w stopniu lekkim 1387. Przyczynami były narząd ruchu oraz choroby psychiczne. Najwięcej orzeczeń o stopniu niepełnosprawności uzyskały kobiety w wieku 41-60 lat dotyczyły one schorzeń narządu ruchu.

W latach 2020-2022 orzecznictwo dzieci przed 16 roku życia orzeczeń wydano ogółem 1715 w tym uprawnień do: zasiłków pielęgnacyjnych 36, zasiłków stałych 32.

W porównaniu z latami 2017-2019 w orzecznictwie mieszkańców powiatu kieleckiego pojawiły się jako kolejne po dominujących schorzeniach związanych z narządem ruchu choroby neurologiczne oraz psychiczne.

Tabela nr 11. Przyczyny niepełnosprawności w latach 2017-2019 (osoby poniżej 16 roku życia) w Powiecie Kieleckim

Symbole	2017						2018						2019					
	Wiek				Płeć		Wiek				Płeć		Wiek				Płeć	
	0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	Razem	K	M	0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	Razem	K	M	0-3 lat	od 4-7 lat	od 8-16 lat	Razem	K	M
01-U	0	1	7	8	2	6	0	3	19	22	10	12	0	2	10	12	5	7
02-P	1	5	37	43	9	34	0	10	29	39	10	29	0	8	36	44	9	35
03-L	6	11	17	34	12	22	11	19	20	50	21	29	10	8	24	42	23	19
04-O	4	12	15	31	16	15	7	5	13	25	12	13	3	5	16	24	16	8
05-R	6	8	34	48	32	16	3	11	34	48	35	13	5	5	27	37	25	12
06-E	11	16	28	55	25	30	4	15	40	59	30	29	6	13	26	45	15	30
07-S	29	56	54	139	53	86	39	54	64	157	52	105	37	54	52	143	46	97
08-T	1	0	8	9	3	6	6	0	8	14	5	9	3	3	10	16	5	11
09-M	5	5	10	20	9	11	14	5	9	28	11	17	8	7	11	26	10	16
10-N	29	26	20	75	33	42	23	17	29	69	31	38	26	17	25	68	28	40
11-I	30	29	32	91	44	47	27	18	33	78	41	37	12	25	38	75	38	37
12-C	13	27	51	91	13	78	5	32	54	91	19	72	10	47	58	115	19	96
RAZEM	135	196	313	644	251	393	139	189	352	680	277	403	120	194	333	647	239	408

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Objaśnienia:

01-U upośledzenie umysłowe

02-P choroby psychiczne

03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu

04-O choroby narządu wzroku

05-R upośledzenia narządu ruchu

06-E epilepsja

07-S choroby układów oddechowego i krążenia

08-T choroby układu pokarmowego

09-M choroby układy moczowo- pęciowego

10-N choroby neurologiczne

11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, choroby układu krwiotwórczego

12-C całościowe zaburzenia rozwojowe

5.4 Osoby starsze

Politykę społeczną wobec osób starszych zdefiniować można jako system realizowanych w jej ramach działań, mających na celu wszechstronną kompensację malejących wraz z wiekiem możliwości samodzielnego zaspokajania potrzeb, integrację z lokalną społecznością oraz przygotowanie do starości. Zarówno w Polsce, jak i w województwie świętokrzyskim systematycznie wzrasta liczba osób starszych. Sytuacja ta wyływa na wiele aspektów funkcjonowania społeczeństwa. Konsekwencją procesu starzenia się populacji będzie zwiększanie się liczby osób chorych, niepełnosprawnych, a tym samym wzrost zapotrzebowania na różne formy pomocy i wsparcia dla tych grupy społecznej. W skali całego województwa, jak również w odniesieniu do powiatu kieleckiego, w ostatnich latach obserwujemy systematyczny wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Sytuacja ta występuje we wszystkich powiatach naszego regionu. Do najważniejszych przyczyn wzrostu liczby osób starych w społeczeństwie należą przede wszystkim wydłużanie czasu trwania ludzkiego życia oraz spadek liczby urodzeń. Warto również zauważyć, iż ponad 65% osób po 65 r.ż. w powiecie kieleckim stanowią kobiety (feminizacja starości), przy czym wskaźnik ten ulega zwiększeniu wraz z wiekiem i dla grupy wiekowej powyżej 85 lat wynosi już 74%. Powiat kielecki należy do grupy regionów o mniejszym współczynniku osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców (19% ogółu mieszkańców, przy średniej dla województwa wynoszącej 24,5%). Poniższa tabela przedstawia udział seniorów w populacji w powiecie kieleckim w latach 2014-2021 z uwzględnieniem płci.

Tabela nr.12 Udział seniorów w populacji w powiecie kieleckim w latach 2014-2021

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba mieszkańców	208.066	208.977	210.102	210.333	210.694	211.259	210.992	211.639
Liczba mężczyzn 65+	16.834	11.422	11.963	12.222	12.521	13.364	13.495	14.199
Liczba Kobiet 65+	28.068	23.475	24.039	24.355	24.745	18.740	18.840	26.529
Liczba seniorów ogółem	44.902	34.897	36.002	36.577	37.266	32.104	32.335	40.728
% udziału seniorów	21,58%	17%	17,10%	17,39%	17,69%	15,20%	15,33%	19,24%

Opracowanie własne

Marginalizacja osób starszych wiąże się m.in. ze stopniowym eliminowaniem ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekroczenia granicy wieku emerytalnego. Do najważniejszych problemów seniorów można zaliczyć samotność, poczucie nieprzydatności, chorobę, niedołężność, życie w ubóstwie. Tymczasem, jak pokazują różne badania społeczne, warunkiem pomyślnego starzenia się są m.in. dobre stosunki z rodziną i otoczeniem, poczucie szczęścia i satysfakcji z życia, dobry stan zdrowia psychofizycznego, dogodne warunki bytowe, a także zachowana aktywność społeczna.

Tendencja starzenia się społeczeństwa jest niezmienna już od kilku lat. Przewiduje się wyraźne zwiększenie liczby osób starszych, zwłaszcza w podeszłym wieku, które z powodu choroby, niepełnosprawności lub innych przyczyn będą wymagały pomocy instytucjonalnej w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, a także opieki higienicznej i pielęgnacji. Jednocześnie nasili się potrzeba wsparcia finansowego (w formie zasiłków stałych i celowych) dla osób w wieku emerytalnym, które nie posiadają zabezpieczenia społecznego w postaci świadczeń z KRUS, ZUS czy innych systemów, z uwagi na brak wymaganych okresów składkowych i nieskładkowych potrzebnych do naliczenia świadczeń, tzn. całkowity brak lub zbyt krótki okres formalnego zatrudnienia i 40 opłacania składek. Oprócz tego trzeba pamiętać o seniorach, którzy co prawda posiadają zabezpieczenie społeczne, ale kwalifikują się do wsparcia z powodu ubóstwa, niepełnosprawności lub choroby (np. osoby korzystające okazjonalnie z zasiłków specjalnych na pokrycie kosztów leków i leczenia). Zagadnienie zmiany struktury demograficznej społeczeństwa polskiego jest tematem często poruszonym w dyskursie publicznym. Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że do 2050 roku liczba osób w wieku powyżej 65 lat zwiększy się o 5,4 mln.

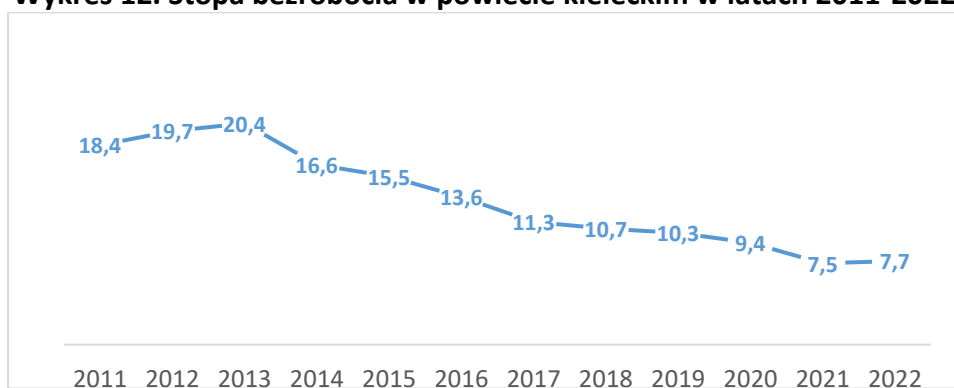
5.5 Bezrobocie i rynek pracy

W całym kraju, tak jak i w województwie świętokrzyskim i powiecie kieleckim, obserwowana jest spadkowa tendencja stopy bezrobocia. W 2020 i 2021 roku odnotowywane były rekordowo niskie wartości stopy bezrobocia i liczby bezrobotnych. Najniższą stopę bezrobocia w 2020 roku w powiecie kieleckim odnotowano w listopadzie – osiągnęła ona wówczas poziom 9,4%. Na koniec 2021 roku w powiecie kieleckim stopa bezrobocia wyniosła 7,5%, natomiast w grudniu 2022r. - 7,7%. Struktura terytorialna bezrobocia nie ulega w województwie większym zmianom od lat. W omawianym okresie sprawozdawczym najwięcej bezrobotnych grupowało miasto na prawach powiatu Kielce oraz powiaty: kielecki,

skarżyski i starachowicki. Łącznie w wymienionych powiatach zarejestrowanych było 47,8% ogółu bezrobotnych w województwie (w 2020 r. 46,3%). W skali roku spadek liczby bezrobotnych odnotowano we wszystkich powiatach (w tym w mieście na prawach powiatu) województwa świętokrzyskiego, przy czym największy – w powiatach: koneckim (o 25,9%), ostrowieckim (o 24,1%) i staszowskim (o 24,0%), a najmniejszy w powiecie kazimierskim (o 2,3%).

W latach 2010-2013 stopa bezrobocia na terenie powiatu kieleckiego utrzymywała się na wysokim poziomie, natomiast od roku 2013 zauważalny jest znaczący spadek liczby osób bezrobotnych.

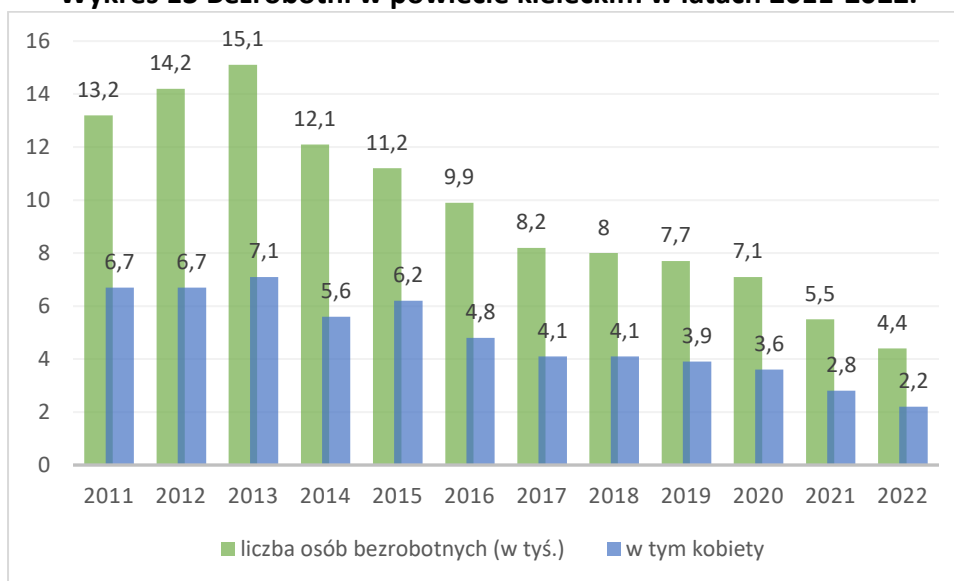
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie kieleckim w latach 2011-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, WUP i PUP w Kielcach

Stopa bezrobocia na koniec 2022 roku w powiecie kieleckim wyniosła 7,7%, czyli o 0,2 punktu procentowego więcej niż na koniec roku 2021. Nadal jednak stopa bezrobocia jest wyższa niż odnotowana średnia dla Polski, tj. 5,4%.

Wykres 13 Bezrobotni w powiecie kieleckim w latach 2011-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Kielcach

Według stanu na dzień 31.12.2022r. ogółem w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kielcach zarejestrowanych było 4.418 osób, z czego 50,97% stanowiły kobiety (2.252). W porównaniu z rokiem 2021 liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o ok. 19%. Z prawem do zasiłku pozostawało 742 osoby, czyli o 591 osób mniej niż w roku poprzednim (o ok. 44%). Największą grupę bezrobotnych stanowią osoby w wieku mobilnym, tj. w grupach wiekowych 25-34 lata – 1.330 osób, co stanowi 30,10% ogółu bezrobotnych, a następnie w wieku 35-44 lata – 1.020 osób (23,09% ogółu bezrobotnych). Dużą grupę bezrobotnych stanowią również osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy -1.836 osób (41,56% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych), w tym 1.052 stanowią kobiety. Sytuacja na rynku pracy jest jednak bardzo dynamiczna i ulega zmianom w poszczególnych miesiącach roku.

Pomimo pozytywnej tendencji utrzymującej się od roku 2013, na przestrzeni ostatnich sześciu lat sytuacja osób bezrobotnych zarówno w województwie świętokrzyskim, jak i powiecie kieleckim była trudna. W związku z epidemią COVID-19 nastąpiły duże zmiany na rynku pracy związane m.in. z likwidacją miejsc pracy głównie w sektorze prywatnym. Zaistniała sytuacja epidemiczna wpłynęła na ograniczenie działalności podmiotów gospodarki w dotychczasowej postaci. Przejawiało się to z jednej strony likwidacją miejsc pracy, a z drugiej otwarciem się pracodawców na formy zatrudnienia pozwalające na zachowanie dystansu społecznego. Jedną z takich form jest praca zdalna, której udział na rynku pracy stanowił

ok. 10% pracujących, jednak w województwie świętokrzyskim, a tym samym w powiecie kieleckim udział pracujących, którzy wykonywali pracę zdalnie stanowił poniżej 5%

5.6 Ubóstwo

Problem ubóstwa oraz sposoby jego ograniczania zaliczyć można do ważniejszych kwestii polityki społecznej. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych. Większa liczba osób bezrobotnych w gospodarstwie domowym znacząco zwiększa ryzyko ubóstwa skrajnego. Stopa ubóstwa skrajnego w gospodarstwach z jedną osobą bezrobotną wyniosła niecałe 15%, podczas gdy zasięg ubóstwa skrajnego w gospodarstwach domowych, w których były przynajmniej dwie osoby bezrobotne osiągnął ponad 33%.

W Polsce częściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci, głównie mieszkańcy wsi. Pomimo, że ubóstwo w Polsce dotyka częściej ludzi młodych, lecz bardzo trudna sytuacja dotyczy części osób starszych, gdyż ze względu na swój wiek i stan zdrowia osoby starsze mają ograniczone możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej. Biorąc pod uwagę typ gospodarstwa domowego – grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem stanowią również osoby tworzące rodziny niepełne. Do czynników zwiększających zagrożenie ubóstwem należy także zaliczyć obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym.

Tabela. 13. Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej w powiecie kieleckim.

Gina	Rok 2019	Rok 2020	Zmiana
Bieliny	69,09	69,66	0,58
Bodzentyn	46,30	57,28	10,
Chęciny	25,17	35,44	10,27
Chmielnik	39,31	35,95	-3,37
Daleszyce	56,57	63,21	6,64
Górno	66,32	40,09	-26,23
Łągów	34,45	48,82	14,37
Łopuszno	40,23	35,16	-5,08
Masłów	65,10	61,69	-3,41
Miedziana Góra	38,84	34,84	-4,00
Mniów	37,85	61,66	23,81

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA
2023-2033

Morawica	25,78	31,73	5,95
Nowa Słupia	69,22	58,16	-11,06
Piekoszów	34,04	23,43	-10,61
Pierzchnica	56,39	112,96	56,56
Raków	74,84	35,69	-39,15
Nowiny	47,79	47,86	0,07
Strawczyn	31,32	26,03	-5,29
Zagnańsk	40,02	36,75	-3,27
Powiat kielecki	45,57	45,22	-0,35

Źródło: UMWS ROPS

W 2020 roku w powiecie kieleckim wartość deprivacji materialnej wyniosła 45,22 i była zbliżona do wartości w 2019 roku (45,57). Gminą, w której najwięcej osób korzystało ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców była gmina Pierzchnica (112,96). Następnie gminy w których odnotowano wysoki wskaźnik deprivacji materialnej to gmina: Bieliny (69,66), Daleszyce (63,21). Gminy z najniższą wartością omawianego wskaźnika w 2020 roku to gmina Piekoszów (23,48) i Strawczyn (26,03).

Według danych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu kieleckiego w roku 2021 z powodu ubóstwa udzielono 2930 świadczeń, natomiast w roku w I połowie 2022 roku – 2331. Najczęściej ze świadczeń pomocy społecznej udzielanych z powodu ubóstwa w latach 2021-2022 korzystali mieszkańcy gmin Łopuszno, Morawica i Chęciny, najmniej w gminach Górno, Chmielnik, Strawczyn.

Analizując dane dotyczące zasięgu ubóstwa w województwie świętokrzyskim na przestrzeni lat 2019-2022 obserwujemy, iż w 2020 roku wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej w województwie świętokrzyskim wynosił 42,33 i był wyższy o 8,77 w stosunku do wartości wskaźnika średnio w Polsce (33,56). Świętokrzyskie zalicza się do województw o wysokim udziale osób korzystających ze świadczeń pieniężnych przez mieszkańców, wyższy wskaźnik odnotowano w pięciu województwach: warmińsko-mazurskim (61,32), kujawsko-pomorskim (51,01), podkarpackim (43,59), lubelskim (43,52), podlaskim (42,57).

Najwyższe wartości wskaźnika w 2020 roku odnotowano w powiatach: staszowskim (58,68), koneckim (58,48), jędrzejowskim (54,17), kazimierskim (52,73), kieleckim (45,22), sandomierskim (44,49). W wymienionych powiatach wartość omawianego wskaźnika była

wyższa od średniej wartości dla województwa świętokrzyskiego (42,33). Najniższe wartości wskaźnika pogłębionej deprywacji materialnej w 2020 roku odnotowano w mieście Kielce (28,99) oraz w powiecie włoszczowskim (34,90).

Mimo iż z szacunków GUS wynika, że sytuacja materialna gospodarstw domowych minimalnie się poprawia, w szczególności od 2016 roku, gdy nastąpiło dość wyraźne (w roku wprowadzenia Programu 500 plus). Na przestrzeni lat 2018-2021 średnia wartość wskaźnika deprywacji lokalnej maleje, a tym samym można stwierdzić, że nastąpiła poprawa sytuacji mieszkańców regionu i wychodzenie ich ze strefy zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W 2021 roku wartość wskaźnika deprywacji lokalnej dla województwa wyniosła 50,08 i była mniejsza o 7,34 w odniesieniu do 2020 roku, w którym wskaźnik deprywacji lokalnej wynosił 57,42.

Tabela 14. Wskaźnik deprywacji lokalnej

Rok	Wskaźnik deprywacji lokalnej		Wskaźnik pogłębionej deprywacji materialnej		Długotrwale korzystający z pomocy społecznej	
	2020	2021	2020r	2021	2020	2021
Powiat kielecki	62,19	50,26	45,22	35,75	54,1%	52,2%
Województwo świętokrzyskie	57,42	50,08	42,33	37,18	59,5%	59,1%

Wśród gmin powiatu kieleckiego najwyższy wskaźnik deprywacji lokalnej notuje gmina Pierzchnica, natomiast najniższy gmina Piekoszów. Powyżej średnie dla powiatu kieleckiego wynoszącej 52,2%

Należy jednak mieć na uwadze, że pomimo pozytywnej tendencji dla powiatu kieleckiego, zmniejszającej się liczby osób korzystających długotrwale z pomocy społecznej nadal istnieje duża grupa mieszkańców zagrożonych ubóstwem. Przyczynami tego zjawiska od lat są: niski stopień urbanizacji, przeciętny dochód na jednego mieszkańca poniżej średniej krajowej, znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie, stale rosnący odsetek osób starszych i niepełnosprawnych. Analiza powyższych danych wskazuje na konieczność podejmowania działań w obszarze włączenia społecznego głównie obejmując osoby bezrobotne, rodziny wielodzietne, niepełne, niepełnosprawne oraz wykonujące niskopłatną pracę.

5.7 Uchodźcy wojenni z Ukrainy

Rozpoczęcia działań zbrojnych Rosji na Ukrainę spowodowało, że część obywateli głównie tych bogatszych zdecydowała o ucieczce z kraju. Bliskość geograficzna i długość linii granicznej z Ukrainą powoduje, że Polska jest głównym kierunkiem migracji. Polska zobowiązała się zapewnić im schronienie oraz produkty pierwszej potrzeby. Od początku wojny, tj. 24 lutego 2022 roku do Polski przybyło 10,2 mln ukraińskich uchodźców, głównie kobiet i dzieci. Część z nich powróciła już jednak do swojej ojczyzny. Według informacji Straży Granicznej, w marcu 2023r. każdej doby przybywało do Polski ok. 15 tysięcy uchodźców z Ukrainy. Codziennie część z nich Straż Graniczna odprawia z powrotem do kraju, gdyż w miarę możliwości chcą wracać do swojego dobytku. Oznacza to, że od początku wojny na Ukrainie, polską granicę przekroczyło 10,2 mln uchodźców. Jednak biorąc pod uwagę, że każdego dnia powraca do swojego kraju około 15 tysięcy osób, co ostatecznie daje sumę 8,4 mln osób, które powróciły już do swojego państwa od 24 lutego 2022r.

Zdecydowana większość uchodźców wojennych stanowią kobiety. Podział uchodźców ze względu na płeć wynika ze struktury demograficznej osób migrujących do Polski – mężczyźni poza nielicznymi przypadkami nie mogą opuścić kraju. Raport specjalny z badania socjologicznego „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce”⁴, przeprowadzonego przez Platformę Migracyjną EWL, Fundację Na Rzecz Wspierania Migrantów Na Rynku Pracy „EWL” i Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego wskazuje, że 93% uchodźców to kobiety w wieku 26 - 45 lat. Blisko 2/3 uchodźców z Ukrainy ma pod opieką małoletnie dzieci z najbliższego otoczenia, 10% uchodźców posiada obawę w zakresie znalezienia opieki nad dziećmi. Uchodźców w wieku emerytalnym do Polski przyjechało 5% ogółu. Najliczniejszą grupę uchodźców z Ukr., 36%, stanowią osoby pochodzące z regionów północnych (głównie z obwodu kijowskiego – 30%). Wynika to z faktu, iż w lutym i marcu region ten poddawany był systematycznemu, całodobowemu ostrzałowi i toczyły się w nim regularne walki, a część miejscowości była czasowo okupowana przez wojska rosyjskie. Są to osoby w stanie stresu traumatycznego związanego z zagrożeniem życia, ze stanami lekowymi, depresją i innymi zaburzeniami psychicznymi. Dane WHO stanowią, że ok. 500 tys. uchodźców wojennych

---

⁴ www.ewl.com.pl

z Ukrainy, którzy uciekli do Polski, potrzebuje pomocy z powodu zaburzeń mentalnych. Ok. 30 tys. ma poważne schorzenia psychiczne. Niewielu uchodźców zna język polski - 9% deklaruje dobrą lub bardzo dobrą znajomość języka, 26% wskazuje na znajomość języka polskiego na poziomie, co najmniej komunikatywnym. Jest to jeden z podstawowych problemów w codziennym, samodzielnym funkcjonowaniu, ogranicza możliwość załatwiania podstawowych urzędowych spraw, jest przeszkodą w znalezieniu pracy odpowiadającej posiadanym umiejętnościom. Wielu uchodźców podejmie pracę poniżej poziomu swoich kompetencji do momentu nauczenia się języka polskiego. Uchodźcy nie znają specyfiki polskiego rynku pracy oraz zasad i sposobów poszukiwania zatrudnienia w Polsce. Często przebywają w oddaleniu od głównych ośrodków miejskich, w miejscowościach, w których są zdecydowanie mniejsze szanse na znalezienie zatrudnienia z uwagi na niewielką liczbę firm i przedsiębiorstw oraz ich znaczne rozproszenie. W związku z faktem, iż większość obywateli Ukrainy ma pod opieką małoletnie dzieci, problem znalezienia pracy wymaga przemyślanych działań aktywizujących, z zachowaniem jak największej autonomii w sferze indywidualnych wyborów życiowych kobiet. Dlatego też, koniecznym jest podejmowanie działań ukierunkowanych na wzmocnienie aktywności zawodowej i społecznej uchodźców z Ukrainy. Ważnym czynnikiem umożliwiającym integrację społeczną jest nabycie kompetencji międzykulturowych oraz umiejętność wykorzystania ich do poprawnej komunikacji i funkcjonowania w społeczeństwie.

Niemal 2/3 uchodźców posiada wykształcenie wyższe oraz reprezentują zawody uważane za deficytowe w Polsce – specjaliści w edukacji, medycynie, produkcji przemysłowej. Znaczna część - 27% przed wybuchem wojny pracowała w sektorze usług i handlu. Wysoko kwalifikowani specjaliści stanowią 17% ogółu uchodźców, pracownicy sektora edukacji stanowią 15% ogółu uchodźców. Wśród uchodźców przeważają osoby z wykształceniem wyższym (61%) oraz średnim - 16%.

Zasady udzielania pomocy obywatelom Ukrainy przez jednostki samorządu terytorialnego zostały uregulowane ustawą z 12.03.2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Ustawa określa szczególne zasady zalegalizowania pobytu obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, oraz obywateli Ukrainy posiadających Kartę Polaka, którzy wraz z najbliższą

rodziną z powodu tych działań wojennych przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa określa również szczególne zasady powierzenia pracy obywatelom Ukrainy, przebywającym legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pomoc zapewnianą przez wojewodów, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty obywatelom Ukrainy, utworzenie Funduszu Pomocy w celu finansowania lub dofinansowania realizacji zadań na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy, niektóre uprawnienia obywateli Ukrainy, szczególne zasady przedłużania okresów legalnego pobytu obywateli Ukrainy oraz wydanych im przez organy polskie dokumentów dotyczących uprawnień w zakresie wjazdu i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, niektóre uprawnienia obywateli polskich i obywateli Ukrainy będących studentami, nauczycielami akademickimi lub pracownikami naukowymi wjeżdżającymi z terytorium Ukrainy, regulacje dotyczące kształcenia, wychowania i opieki dzieci i uczniów będących obywatelami Ukrainy, w tym wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji dodatkowych zadań oświatowych w tym zakresie, zasady organizacji i funkcjonowania uczelni w związku z zapewnianiem miejsc na studiach dla obywateli Ukrainy, zasady podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej przez obywateli Ukrainy, przebywających legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

6 ZASOBY POWIATU KIELECKIEGO

6.1 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach jest jednostką organizacyjną Powiatu Kieleckiego prowadzoną w formie jednostki budżetowej powiatu. PCPR realizuje zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej, pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym zadania własne oraz zadania zlecone przez administrację rządową.

Lp.	Oferowane formy wsparcia	Adresat	PCPR
1	a). Świadczenia finansowe na rzecz osób usamodzielniających się: - jednorazowa pomoc pieniężna na usamodzielnienie	Osoby usamodzielniane, tj. pełnoletnie opuszczające rodziny zastępcze, placówki	Referat ds. Świadczeń i Pomocy Instytucjonalnej

	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki b). Świadczenia niepieniężne dla osób usamodzielnianych: <ul style="list-style-type: none"> - pomoc na zagospodarowanie -pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (w tym w mieszkaniu chronionym) -pomoc w uzyskaniu zatrudnienia 	opiekuńczo-wychowawcze	Referat ds. Rodzinnej Pieczy zastępczej
2.	<p>a). świadczenia finansowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na pokrycie kosztów utrzymania dziecka -na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny dziecka (jednorazowo) -dofinansowanie do wypoczynku - zwrot środków finansowych z tytułu utrzymania domu -na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem remontu -na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzenia losowego <p>b) Świadczenie niepieniężne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze -organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych -zapewnienie pomocy i wsparcia specjalistycznego -współpraca z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej <p>c) umieszczanie dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych</p>	Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	Referat ds. Świadczeń i Pomocy Instytucjonalnej Referat ds. Rodzinnej Pieczy zastępczej
3.	Umieszczanie osób w domach pomocy społecznej, nadzór nad usługami		Referat ds. Świadczeń i Pomocy

	świadczonymi przez DPS		Institutionalnej
4.	<p>a). Świadczenia pieniężne (na wnioski):</p> <ul style="list-style-type: none"> -dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych -dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych -zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze -dofinansowanie usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza - przewodnika <p>b). Świadczenia niepieniężne:</p> <ul style="list-style-type: none"> -prowadzenie poradnictwa dla osób niepełnosprawnych na temat ulg, uprawnień, przepisów prawnych itp. 	Osoby niepełnosprawne z terenu powiatu kieleckiego	Referat ds. Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych
4.	Dofinansowanie kosztów tworzenia i prowadzenia warsztatów terapii zajęciowej	Uczestnicy WTZ	Referat ds. rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych
5.	<p>Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i interwencji kryzysowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Współuczestnictwo w Zespole Interdyscyplinarnym / „Niebieska Karta”, -realizacja programów korekcyjno-educacyjnych dla sprawców przemocy -współpraca z Centrum Interwencji Kryzysowe (świadczanie usług socjalnych, psychologicznych i hostelowych dostępnych całą dobę). 	Pomoc osobom/rodzinom uwikłanym w przemoc	Wieloosobowe stanowisko ds. przemocy w rodzinie i interwencji kryzysowej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach jest realizatorem wielu dodatkowych działań pozaustawowych z pozyskanych środków zewnętrznych.

6.2 Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności jest pierwszą instancją orzekającą do celów pozarentowych (uzyskania świadczeń z pomocy społecznej, dofinansowań ze środków PFRON, uprawnień i ulg w zakresie niepełnosprawności) dla mieszkańców powiatu kieleckiego. Drugą instancją są wojewódzkie zespoły do spraw orzekania. Postępowanie orzecznicze jest dwu instancyjne, oznacza to, że na posiedzeniu składu orzekającego uczestniczy co najmniej dwóch specjalistów- członków zespołu co najmniej jedno to lekarz – przewodniczący, drugim członkiem zespołu może być pedagog, psycholog itp. W latach 2020-2022 Powiatowy Zespół ds. orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach wydał ogółem 14696 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności oraz 1715 orzeczeń dla dzieci przez 16 rokiem życia.

6.3 Ośrodki pomocy społecznej

Pomoc społeczną na poziomie gmin organizują wójtowie, burmistrzowie (prezydenci miast). Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Ośrodki pomocy społecznej są to jednostki organizacyjne wykonujące zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie. Na terenie powiatu kieleckiego funkcjonuje 18 ośrodków pomocy społecznej oraz Centrum Usług Społecznych (CUS) w gminie Górno (powstały na bazie ops). Centra usług społecznych to nowe jednostki organizacyjne gminy instytucja lokalnej polityki społecznej, której zadaniem jest służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Zadanie CUS to świadczenie usług dla mieszkańców gminy bez względu na dochód i sytuację społeczną w sposób zindywidualizowany.

Głównymi celami pomocy społecznej są wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym, zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach,

które wymagają okresowego wsparcia, zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie, integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie, stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Dominującymi problemami w gminach powiatu kieleckiego na podstawie analizy danych ujętych w strategiach rozwiązywania problemów społecznych są **bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność, przemoc oraz problemy w wypełnianiu ról społecznych i rodzicielskich**. Działania gmin w zakresie niwelowania niekorzystnych zjawisk społecznych ukierunkowane są zatem na podejmowanie różnych inicjatyw we współpracy z instytucjami i organizacjami.

W zakresie bezrobocia działania gmin opierać się będą głównie na współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy, w tym organizowaniu prac interwencyjnych oraz prac społecznie -użytecznych, promowaniu i organizowaniu klubów pracy, szkoleń, przekwalifikowaniu osób długotrwale bezrobotnych, objęciu pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem ubóstwa i bezrobocia, współudział w programach realizowanych z EFS, prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, dostosowywanie kierunków kształcenia w szkołach do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Zjawisko ubóstwa jest najczęściej rezultatem szeregu innych niekorzystnych zjawisk społecznych, w tym bezrobocia lub niepełnosprawności. W ramach niwelowania zjawiska ubóstwa gminy podejmują działania ukierunkowane na wsparcie finansowe najuboższych rodzin (np. świadczenia rodzinne, zasiłki, stypendia dla dzieci i młodzieży), udzielanie świadczeń w formie niepieniężnej w miejscu zamieszkania, organizowanie robót publicznych i prac społecznie - użytecznych w celu złagodzenia skutków ubóstwa, pomoc psychologiczna oraz doradztwo zawodowe dla potrzebujących – wskazanie umiejętnego sposobu odkrycia i wykorzystania własnych zasobów, stałą weryfikację przyznawanych świadczeń (głównie pieniężnych), tak, aby przyznawana pomoc trafiła do osób rzeczywiście jej potrzebujących, rozwój różnych form zatrudnienia, w tym agroturystyki stanowiących dodatkowe źródło dochodów dla mieszkańców.

Dla niepełnosprawnych mieszkańców działania gminy skupiać się będą na tworzeniu domów seniora oraz warunków domowej opieki dla osób przewlekle i chronicznie chorych, podnoszeniu jakości i ilości usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem, tworzeniu dziennych domów opieki, dostosowaniu pomieszczeń, budynków dla osób niepełnosprawnych, organizacji szkoleń zawodowych, imprez rekreacyjno-sportowych, wycieczek, półkolonii dla osób niepełnosprawnych, angażowaniu osób niepełnosprawnych w życie społeczne, zwiększenie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych.

Dużym problemem wśród mieszkańców gmin powiatu kieleckiego generującym szereg problemów jest nadużywanie alkoholu. Stąd działania gmin zmiernają w kierunku m.in. promowania pozytywnych zmian zachowań i postaw mieszkańców wobec używek, monitorowania problemu uzależnień na terenie gminy, oferowanie osobom dotkniętym i zagrożonym problemem uzależnienia pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, profilaktyki w zakresie uzależnień (w szczególności dla dzieci i młodzieży), w tym tworzenie warunków do powstania pozalekcyjnych klubów i kół zainteresowań w oparciu o bazę szkolną, sportową i centra kultury jako alternatywy dla spędzania wolnego czasu, rozwój systemu edukacji oraz poprawa dostępu do edukacji polegającej na promocji zdrowego stylu życia, udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, dokonywanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, a w szczególności sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.

W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie gminy będą kontynuować dotychczasowe działania podejmowane w tym zakresie, a ponadto utworzenie punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie w zakresie poradnictwa prawnego, psychologicznego, pedagogicznego, zwiększenie dostępności i skuteczności programów profilaktyki agresji i przemocy rówieśniczej, realizacja procedury „Niebieskiej Karty” w środowisku lokalnym, szkolenia dla członków GKRPA, Policji, pracowników OPS, stworzenie oferty terapeutycznej dla sprawców przemocy domowej, wypracowanie skutecznych metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania gmin opierają się również na wspieraniu rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, w celu zapobiegania występowaniu niekorzystnych zjawisk społecznych. W związku z tym w ramach zadań do realizacji przewidziano m.in. usprawnienie pracy socjalnej poprzez dokształcanie pracowników, organizację rodzinnych imprez integracyjnych o charakterze kulturalnym i sportowo-rekreacyjnym (zawody sportowe, festyny), szkolenia dla rodzin (np. gospodarowanie budżetem domowym), stworzenie świetlic środowiskowych, propagowanie wolontariatu, wprowadzenie sprawnego systemu zapobiegania kryzysom rodziny ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży oraz reagowania na niekorzystne zjawiska społeczne współpraca instytucji świadczących pomoc i usługi na rzecz rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, rozwój partnerstwa lokalnego w zakresie wsparcia rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubóstwem, w tym dzieci i młodzieży, zwiększenie zainteresowania rodziców formami spędzania czasu wolnego przez dzieci, praca socjalna z rodzinami, ścisła współpraca z pedagogami, wychowawcami, GKRPA, Policją, organizacjami pozarządowymi na rzecz ofiar przemocy i wsparcia rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, współpraca z kuratorami, sądami rodzinnymi, podejmowanie interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom.

6.4 Domy Pomocy Społecznej

Domy pomocy społecznej świadczą usługi całodobowe z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności osobie, której nie można zapewnić usług opiekuńczych. Domy pomocy społecznej podlegają rejestracji w zakresie spełniania obowiązujących standardów usług u wojewody. Domy pomocy podzielone są na rodzaje w zależności od tego dla kogo są przeznaczone. Na terenie Powiatu Kieleckiego funkcjonują 2 domy pomocy społecznej (DPS) w Łagiewnikach i Zgórsku łącznie na 315 miejsc, oraz dotowany przez Powiat Kielecki Dom Pomocy Społecznej w Piekoszowie. Dom Pomocy Społecznej w Łagiewnikach przeznaczony jest dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i chorych psychicznie, w Zgórsku dla niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i dorosłych; natomiast w Piekoszowie dla przewlekle somatycznie chorych. W gminie Pierzchnica funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej

im. Sue Ryder prowadzony przez podmiot pozarządowy. Ponadto na terenie naszego powiatu funkcjonują inne placówki zapewniające opiekę całodobową dla osób starszych i niepełnosprawnych. Ich aktualny rejestr jest dostępny u Wojewody.

6.5 Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza

W prawidłowym wypełnianiu funkcji rodzicielskiej wspierają rodziny m.in. instytucje pomocy społecznej. Wsparcie rodzin polega na pomocy w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb. Zadaniem pomocy społecznej jest również zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz integrację ze środowiskiem. W zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną od 2012r. praca z rodzinami prowadzona jest w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Na mocy ustawy o pomocy społecznej rodziny objęte są wsparciem w postaci poradnictwa specjalistycznego oraz instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej praca z rodzinami opiera się na szeroko rozumianym wsparciu w wypełnianiu ról rodzicielskich, na poziomie gminy prace prowadzą ośrodki pomocy społecznej. W zakresie pieczy zastępczej praca z dzieckiem i rodziną prowadzona jest na poziomie powiatu przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej, w tym typu: socjalizacyjnego; interwencyjnego; specjalistyczno-terapeutycznego; rodzinnego.
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza może łączyć zadania placówek socjalizacyjnej, interwencyjnej, specjalistyczno-terapeutycznej.

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego przebywa w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o których mowa w art. 37 ust. 2.

W razie konieczności umieszczenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego rodzeństwa, za zgodą dyrektora tej placówki oraz po uzyskaniu zezwolenia wojewody, dopuszcza się umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci, nie więcej jednak niż 10. Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia możliwość przyjmowania dzieci przez całą dobę.

Na terenie powiatu kieleckiego funkcjonowały w roku 2022 dwie całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, które dysponowały na dzień 31 grudnia 2022r. 16 miejscami.

- 1. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Rodzinnego w Dyminach ul. Karmelowa, gm. Morawica**
- 2. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Rodzinnego w Podkonarzu 40, gm. Bodzentyn.**

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego:

- wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się;
- umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu;
- współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza współpracuje, w zakresie wykonywanych zadań, z sądem, powiatowym centrum pomocy rodzinie, rodziną, asystentem rodziny, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz z innymi osobami i instytucjami, które podejmują się wspierania działań wychowawczych placówki opiekuńczo-wychowawczej, w szczególności w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia, jeżeli osoby te uzyskają akceptację dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz pozytywną opinię organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Większość dzieci przebywających w placówkach objętych jest stałą opieką lekarzy specjalistów, a w dwóch placówkach przebywają dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością. Z uwagi na opóźnienia rozwojowe i edukacyjne podopieczni wymagają ciągłej stymulacji oraz zajęć wyrównawczych. Niektóre placówki realizują projekty, które mają na celu wszechstronną pomoc umieszczonym w pieczy wychowankom. Dyrektorzy Placówek składają do PCPR półroczne i roczne szczegółowe sprawozdania z działalności swoich placówek.

Tabela nr 15. Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu kieleckiego w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
liczba dzieci przebywających w placówkach rodzinnych na terenie powiatu kieleckiego, w tym:	36	29	29	24	22	22
liczba dzieci umieszczonych z terenu powiatu kieleckiego	4	2	5	2	5	0
liczba dzieci z innych powiatów	0	0	1	0	1	0 (1*)

- dziecko pochodzące z Ukrainy

Źródło: Sprawozdania własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach

Tabela nr 16 Dzieci z terenu powiatu kieleckiego umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2017-2022

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
liczba dzieci z terenu powiatu kieleckiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów	36	34	28	29	29	28

Źródło: Sprawozdania własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach

Powyższe dane wskazują, że w ciągu lat 2017-2022 spadała liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu kieleckiego oraz w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej poza terenem naszego powiatu. Natomiast od roku 2020 liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych utrzymuje się na tym podobnym poziomie i to za równo na terenie powiatu kieleckiego, jak i na terenie innych powiatów. Najczęściej dzieci umieszczane są poza terenem województwa świętokrzyskiego, ze względu na brak wolnych miejsc w naszych placówkach.

Wzrost liczby postanowień sądu od roku 2020 dotyczący umieszczenia dzieci poza rodziną biologiczną jest zauważalny w całym kraju. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zabrania umieszczania dzieci poniżej 7 roku życia w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W obecnej sytuacji, gdy wzrosła liczba postanowień dotyczących umieszczenia

dzieci poza rodziną biologiczną, istnieje duży problem, jeśli chodzi o umieszczania małych dzieci w pieczy zastępczej. Ze statystyk wynika, że najczęściej brakuje miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej, ale jednocześnie zaczyna brakować miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w których po przekształceniach i dostosowaniu do standardów określonych w przepisach znacząco zmniejszono liczbę miejsc. Taka tendencja utrzymuje się niestety w całym kraju, wiele postanowień czeka na realizację.

Początkowo wprowadzenie funkcji asystenta rodziny w gminach, którego praca koncentruje się na pracy z rodziną dysfunkcyjną i działaniach zmierzających do poprawy jej funkcjonowania, jak również konieczności częściowego pokrywania przez gminę wydatków na opiekę i wychowanie przynosiła efekty i umieszczeń dzieci poza rodziną naturalną było niewiele. Ostatnie lata pokazują, że podejmowane dotychczas działania nie przynoszą rezultatów. Trudno jest jednoznacznie stwierdzić w jakim obszarze pomocy rodzinom występują problemy i jak należało by im przeciwdziałać.

Mając na uwadze potrzeby w zakresie konieczności umieszczania dzieci poza rodziną biologiczną, w ramach Rządowego Programu Inwestycji Lokalnych Powiat Kielecki pozyskał kwotę 4 mln złotych na zakup działki, opracowanie dokumentacji budowlanej oraz wybudowanie 3 budynków z przeznaczeniem na placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego dla 30 dzieci. Inwestycja będzie realizowana na terenie gminy Łągowo. Przewidywany okres zakończenia realizacji przedsięwzięcia to rok 2024.

Rodziny zastępcze

Rodzina pieczy zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym wyjściem jest zapewnienie mu opieki rodzinnej w rodzinie zastępczej: spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej lub w rodzinnym domu dziecka. Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nie dłużej niż do 25r.ż, ale również, w wyniku zmiany sytuacji prawnej (przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej), może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Najczęściej do rodziny zastępczej trafiają dzieci rodziców o ograniczonej i zawieszonyj władzy rodzicielskiej.

Tabela nr 17. Rodziny zastępcze na terenie powiatu kieleckiego w latach 2017-2022

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba rodzin zastępczych	108	109	104	121	118	110
Liczba dzieci w rodzinach	165	159	155	161	196	174

Źródło: Sprawozdania własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach

Według danych PCPR, na terenie naszego powiatu zdecydowaną większość stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, tj. rodziny, w których opiekunami dzieci są dziadkowie bądź rodzeństwo, następnie rodziny zastępcze niezawodowe, czyli wujostwo lub osoby obce oraz rodziny zawodowe i rodzinne domy dziecka. Podopiecznymi pieczy zastępczej są dzieci, które zostały umieszczone w rodzinach zastępczych głównie na skutek zaniedbania ze strony rodziców biologicznych, przemocy domowej i uzależnień. Niewielka liczb dzieci przebywa w rodzinach zastępczych na skutek utraty jednego lub obojga rodziców. Porównanie lat 2017 – 2022 pozwala na stwierdzenie, że liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych utrzymuje się na podobnym poziomie, jednak w ostatnim roku liczba ta wzrosła. Istnieje jednak potrzeba utworzenia nowych zawodowych rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka oraz rodzin zastępczych specjalistycznych, ponieważ od kilku lat wzrasta liczba dzieci w pieczy zastępczej o szczególnych potrzebach zdrowotnych, posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub wskazania o potrzebie kształcenia specjalnego, jak również dzieci w wieku niemowlęcym i przedszkolnym, dla których istnieje potrzeba poszukiwania rodzinnych środowisk zastępczych. Ponadto wśród małoletnich umieszczanych w pieczy zastępczej większość stanowią liczne rodzeństwa (troje i więcej dzieci) lub wychowankowie w wieku powyżej 14 lat oraz w ostatnich latach duża liczba noworodków lub dzieci do lat 3, dla których znalezienie miejsca w rodzinnych formach pieczy zastępczej stanowi dużą trudność. W miarę możliwości regulowana jest sytuacja prawna dzieci, dzięki czemu pozyskują własną rodzinę.

Rodziny zastępcze, na ich wniosek, wspierają koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, a w stosunku do pozostałych rodzin zastępczych zadania te wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Na jednego koordynatora powinno przypadać nie więcej niż 15 rodzin zastępczych. Koordynator to osoba, która współdziała z rodziną zastępczą, tworząc Plan Pomocy Dziecku, z różnymi osobami oraz instytucjami, jak np. rodziną biologiczną,

osobami bliskimi dziecku, OPS-ami, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, szkołami, przychodniami zdrowia, organizacjami pozarządowymi, w celu rozwiązania różnych problemów rodziny zastępczej i dziecka. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wspierają rodziny zastępcze w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz podejmują wspólne działania mające na celu rozwiązanie bieżących trudności wynikających z funkcjonowania rodziny, w tym: udzielają pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej, pomagają rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu, współpracują z asystentem rodziny w celu opracowania Planu Pomocy Dziecku, który jest skorelowany z Planem Pracy z Rodziną, zapewniają rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej, udzielają wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej, dokonują oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka, informują o wszelkich nieprawidłowościach występujących w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnych domach dziecka.

Koordynatorzy/pracownicy socjalni do najczęstszych problemów występujących w rodzinach zastępczych zaliczają: zaburzenia więzi dzieci, trudności szkolne, trudności w kontaktach rodziny zastępczej z rodziną biologiczną, trudności okresu dojrzewania wychowanków, zaburzenia FAS, brak wzajemnego zrozumienia, wynikającego z różnicy pokoleniowej pomiędzy dzieckiem a opiekunem, które występują przede wszystkim w rodzinach zastępczych spokrewnionych, zaburzenia zachowania i emocji u dzieci.

W latach 2019-2021 na terenie powiatu kieleckiego z rodzinami zastępczymi współpracowało 3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy mieli pod swoją pieczę ustawową liczbę rodzin, jak również 3 pracowników socjalnych, którzy mieli pod swoją opieką średnio 20 rodzin zastępczych.

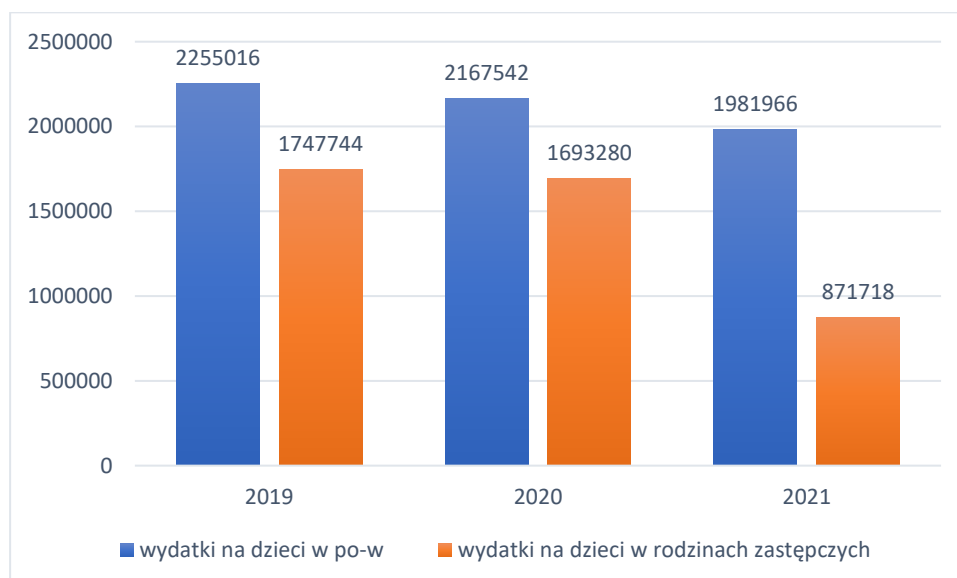
Tabela nr 18 Liczba pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie kieleckim

Liczba osób na danym stanowisku	Rok		
	2019	2020	2021
Liczba koordynatorów	3	3	3
Liczba pracowników socjalnych	3	3	3
Liczba rodzin zastępczych	104	106	108
Liczba rodzin zastępczych przypadająca na jednego koordynatora	15	15	15

Opracowanie własne

Koordinatory rodzinnej pieczy zastępczej, jak również pracownicy socjalni, wykonują swoje obowiązki ustawowe w ramach zadaniowego czasu pracy, głównie w bezpośrednim kontakcie z rodziną i wychowankiem w ich środowisku domowym oraz podejmując systematyczną współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, placówkami oświatowymi oraz kuratorami sądu rejonowego.

Wykres 14. Wydatki na dzieci pochodzące z powiatu kieleckiego, umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2019-2021

Opracowanie własne

Z wykresu wynika, że wydatki na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej w ciągu ostatnich trzech lat wzrastają, pomimo iż liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej utrzymuje się na podobnym poziomie. Tego rodzaju sytuacja jest spowodowana wzrostem wysokości świadczeń dla rodzin zastępczych, jak również wypłatą dodatkowych świadczeń

obligatoryjnych lub fakultatywnych oraz średnich miesięcznych wydatków na dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Tendencja wzrostowa jest szczególnie widoczna w przypadku placówek opiekuńczo-wychowawczych, ponieważ poziom wydatków na utrzymanie dzieci w tych formach pieczy zastępczej w pierwszej połowie roku 2021 osiągnął wartość zbliżoną do poziomu wydatków za cały rok 2020. Sytuacja spowodowana jest również większą liczbą dzieci umieszczanych w roku bieżącym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, m.in. ze względu na brak rodzin zastępczych, w szczególności rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka.

Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej

Wychowankowie, którzy osiągnęli pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej zostają objęci pomocą mającą na celu ich życiowe usamodzielnienie. Osoby te otrzymują wsparcie m.in. w formie pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie.

Ważną kwestią dotyczącą wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych pochodzących z powiatu kieleckiego jest pomoc w uzyskaniu mieszkania. Większość podopiecznych nie ma możliwości powrotu do domu rodzinnego, a w wielu przypadkach powrót jest niewskazany. Dotychczas w zakresie mieszkań socjalnych przy współpracy z gminami udało się pozyskać mieszkania socjalne pozostające w zasobach gmin dla wychowanków z terenu gmin Morawica, Nowiny i Mniów.

Na podstawie art. 19 pkt. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej w Zespole Szkół Nr 2 w Chęcinach funkcjonują 2 mieszkania o powierzchni 50,02m² i 49,20m² z przeznaczeniem na mieszkania chronione dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. Mieszkania są przeznaczone dla 6 osób. W 2021r. łącznie mieszkało 4 wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej. Zgodnie z rozporządzeniem MPIPS z dnia 14 marca 2012r. w sprawie mieszkań chronionych wychowankowie są objęci dodatkowymi działaniami, w tym: pracą socjalną, poradnictwem specjalistycznym (prawnym i psychologicznym) i opieką koordynatora. W/w działania prowadzone są zarówno w miejscu zamieszkania podopiecznych, jak również w PCPR.

W mieszkaniach chronionych prowadzonych przez powiat kielecki od roku 2014r. przebywało łącznie 17 wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzinnej pieczy zastępczej. Ponadto usamodzielniani wychowankowie objęci procesem

usamodzielnienia otrzymują pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie i pomoc na zagospodarowanie (jednorazowo). Pomoc pieniężna dla pełnoletnich osób opuszczających pieczę zastępczą przeznaczona jest na zaspokajanie ważnej życiowej potrzeby osoby usamodzielnianej, w szczególności na polepszenie warunków mieszkaniowych, stworzenie warunków do działalności zarobkowej, w tym podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz pokrywania wydatków związanych z nauką osoby usamodzielnianej. Środki przyznawane są na wniosek osoby usamodzielnianej po przedłożeniu programu usamodzielnienia i wyznaczeniu opiekuna usamodzielnienia. W 2022 r. procesem usamodzielnienia objęto 37 wychowanków, którzy opuścili placówki opiekuńczo –wychowawcze różnego typu i młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz 62 wychowanków rodzin zastępczych.

6.6 Mieszkania chronione

Mieszkanie chronione to forma pomocy społecznej wspomagająca osoby tam przebywające w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego. W zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane.

Powiat Kielecki, zgodnie z art. 19 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, prowadzi od 2014 roku mieszkania chronione treningowe, które znajdują się w budynku Powiatowego Zespołu Szkół w Chęcinach. Mieszkania chronione przeznaczone są dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej i działają na podstawie umowy zawartej z Dyrektorem Powiatowego Zespołu Szkół w Chęcinach oraz Regulaminu Mieszkań Chronionych przyjętego Uchwałą Nr 220/128/2018 Zarządu Powiatu w Kielcach z dnia 28 marca 2018 r. Szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w/w mieszkaniach są uregulowane Uchwałą Nr XXXVI/35/2018 Rady Powiatu w Kielcach z dnia 23 kwietnia 2018r. (uchwały z 2014 roku dotyczące regulaminu i zasad odpłatności w mieszkaniach chronionych utraciły moc w związku ze zmianami przepisów prawnych). Mieszkania przeznaczone są dla 6 osób. W mieszkaniach chronionych prowadzonych przez powiat kielecki od roku 2014r.

przebywało łącznie 17 wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzinnej pieczy zastępczej.

Wychowankowie są objęci dodatkowymi działaniami, w tym: pracą socjalną i poradnictwem specjalistycznym (prawnym i psychologicznym). W/w działania prowadzone są zarówno w miejscu zamieszkania podopiecznych, jak również w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach.

Ponadto w ramach projektu „Myśląc o rodzinie” w 2016 r. utworzono trzy mieszkania chronione treningowe w Podzamczu, gmina Chęciny o powierzchni: 49,82m², 48,18m² i 45,76m². Mieszkania chronione działają na podstawie Regulaminu Mieszkań Chronionych przyjętego Uchwałą Nr 220/127/2018 Zarządu Powiatu w Kielcach z dnia 28 marca 2018r. Szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w/w mieszkaniach są uregulowane Uchwałą Nr XXXVI/35/2018 Rady Powiatu w Kielcach z dnia 23 kwietnia 2018r. W 2022 roku w mieszkaniu chronionym mieszkała jedna rodzina. Pobyt w mieszkaniu chronionym przyznaje się na wniosek osoby ubiegającej się o wsparcie w postaci pobytu w mieszkaniu chronionym, po uzyskaniu pozytywnej opinii z ośrodka pomocy społecznej ostatniego miejsca zamieszkania osoby/rodziny oraz sporządzeniu przez ops wywiadu środowiskowego.

6.7 Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze/ Placówki oświatowe / Poradnie psychologiczno-Pedagogiczne

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna jest placówką oświatową, bezpłatną i ogólnodostępną. Celem poradni jest wspomaganie rozwoju i efektywności uczenia się dzieci i młodzieży, a także udzielenie ich rodzicom lub opiekunom, nauczycielom i wychowawcom pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i rehabilitacyjnej.

Powiat Kielecki jest podmiotem prowadzącym trzy powiatowe poradnie w Chmielniku, Bodzentynie i Piekoszowie.

Obecnie na terenie powiatu kieleckiego funkcjonuje jeden Akademicki Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podzamczu Chęcińskim prowadzony na zlecenie powiatu kieleckiego przez Akademię Fundacji Staropolskiej w Kielcach. Ośrodek prowadzony jest dla dzieci i młodzieży niedostosowanej społecznie, wymagającej stosowania specjalnej nauki, metod pracy, wychowania, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i resocjalizacji.

Placówki Oświatowe prowadzone przez Powiat Kielecki to: Powiatowy Zespół Szkół w Łopusznie, Powiatowy Zespół Szkół w Bodzentynie, Powiatowy Zespół Szkół im Władysława Łokietka w Chęcinach

6.8 Placówki służby zdrowia

Jednym z podstawowych zagadnień kształtujących jakość życia mieszkańców jest opieka zdrowotna. Organizacja opieki zdrowotnej na terenie powiatu kieleckiego wychodzi poza ramy niniejszej Strategii. Jednak jej dostępność oraz prawidłowa jakość świadczonych usług opieki medycznej stanowi warunek prawidłowej realizacji działań na innych obszarach, zwłaszcza w zakresie działań profilaktycznych. Na terenie gmin funkcjonuje 19 samorządowych zakładów podstawowej opieki zdrowotnej. Powiat kielecki jest organem założycielskim dla: Szpitala Powiatowego w Chmielniku, Szpitala Położniczo-Ginekologicznego w Kielcach oraz Powiatowego Centrum Usług Medycznych w Kielcach.

6.9 Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej jest formą aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Obecnie w warsztatach terapii zajęciowej rehabilitacja społeczną i zawodową objętych jest łącznie 200 osób niepełnosprawnych.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Zgórsku gm. Nowiny.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Zgórsku funkcjonuje od dnia 19 lipca 1994 roku przy Domu Pomocy Społecznej w Zgórsku, prowadzi zajęcia dla 50 uczestników.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Osinach gm. Pierzchnica.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Osinach funkcjonuje od dnia 01 stycznia 2002 roku, działa przy Stowarzyszeniu Pomoc Niepełnosprawnym w Osinach, prowadzi zajęcia dla 40 uczestników.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Fanisławicach gm. Łopuszno.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Fanisławicach został utworzony 3 grudnia 2009r.

Rozpoczął działalność od dnia 28.12.2009 roku. Warsztat działa przy Wiejskim Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Intelaktualnie I Ruchowo w Rudzie Zajęczkowskiej, prowadzi zajęcia dla 30 uczestników.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Belnie gm. Zagnańsk

Warsztat Terapii Zajęciowej działała od dnia 27.12.2013 roku przy Stowarzyszeniu „Braterskie Serca” w Belnie gm. Zagnańsk, zawartej pomiędzy Powiatem Kieleckim a Stowarzyszeniem „Braterskie Serca” w Belnie, prowadzi zajęcia dla 45 uczestników.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Sędku gm. Łągów

Warsztat Terapii Zajęciowej rozpoczął działalność od dnia 28.12.2015 roku jako jednostka budżetowa Gminy Łągów zawartej pomiędzy Powiatem Kieleckim a Gminą Łągów. Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzi zajęcia dla 35 uczestników, którzy są mieszkańcami Gminy Łągów, Nowa Słupia, Bieliny, Raków.

Ponadto Powiat Kielecki ponosił w 2022 r. odpłatność za 38 uczestników, mieszkańców powiatu kieleckiego, korzystających z rehabilitacji w:

- WTZ w Gnojnie - Powiat Buski (3 uczestników) – 8.632,32 zł,
  - WTZ w Mnichowie - Powiat Jędrzejowski (3 uczestników) – 8.632,02 zł,
  - dwa WTZ-ty w Kielcach (17 uczestników) - 48.435,22 zł,
  - WTZ w Miłkowskiej Karczynie - Powiat Ostrowiecki (11 uczestników) - 31.650,96 zł
  - WTZ w Michałowie - Powiat Pińczowski (4 uczestników) - 11.509,32 zł
  - WTZ w Opatowie - Powiat Opatowski (1 uczestnik) - 1.199,15 zł
- łącznie – 110.058,99 zł.

Na podobnych zasadach Miasto Kielce i Powiaty współfinansowały, koszty działalności warsztatów Powiatu Kieleckiego, w których uczestniczyli mieszkańcy innych powiatów tj.:

- Miasta Kielce - 14.386,70 zł za 5 uczestników,
- Powiat Włoszczowski - 8.632,00 zł za 3 uczestników,
- Powiat Skarżyski - 17.264,04 zł za 6 uczestników,
- Powiat Staszowski - 5.135,69 zł za 3 uczestników.

łącznie – 45.418,43 zł.

W ramach działalności warsztatów przyjmuje się możliwość zwiększania liczby uczestników wtz - osób niepełnosprawnych przez podmioty prowadzące warsztaty na terenie powiatu kieleckiego uwzględniając wymogi określone w art. 10f ust. 2, 2a i 2b ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych tj.: liczba uczestników warsztatów może być zwiększana w zależności od potrzeb zgłaszanych przez podmioty prowadzące warsztaty oraz w oparciu o listę osób niepełnosprawnych, których zgłoszenie zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w warsztacie. Osoby z niepełnosprawnościami, które opuściły warsztat w związku z podjęciem zatrudnienia, w przypadku utraty tego zatrudnienia i ponownego zgłoszenia do uczestnictwa w warsztacie

w terminie 90 dni od dnia opuszczenia przez nie warsztatu, są wpisywane na wymienioną listę i mają pierwszeństwo w rozpoczęciu terapii.

6.10 Powiatowy Urząd Pracy

Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach jest jednostką organizacyjną samorządu powiatu. Wykonuje zadania określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu w szczególności: udzielanie pomocy bezrobotnym poszukującym pracy, organizowanie dla nich szkoleń, przyznawanie i wypłacanie zasiłków, inicjowanie i finansowanie usługi instrumentów rynku pracy ze środków Funduszu Pracy, realizowanie projektów w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu ze środków UE, dokonywanie opracowań badań i analiz rynku pracy. Na terenie Powiatu Kieleckiego funkcjonują Lokalne Punkty Informacyjno- Konsultacyjne w: Nowej Słupi, Rakowie, Daleszycach. Zadaniem punktów jest obsługa formalna osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

6.11 Inne podmioty współpracujące

Podmioty ekonomii społecznej działające na terenie gmin stanowią ważne ogniwo realizacji celów społecznych w zakresie zatrudniania i reintegracji osób niepełnosprawnych, bezrobotnych i seniorów. W Polsce działa obecnie 100 tys. podmiotów ekonomii społecznej. W powiecie kieleckim działające podmioty ekonomii społecznej współfinansowane ze środków powiatu to warsztaty terapii zajęciowej (wtz). Poza wtz do tego sektora należą: centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, ośrodki wsparcia ekonomii społecznej, spółki non profit, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie socjalne, fundacje, stowarzyszenia. Urząd Marszałkowski ROPS prowadzi rejestr w/w podmiotów działających na terenie województwa świętokrzyskiego.

Wg zgłoszeń do przedmiotowej strategii tylko gmina Górno przesłała wykaz organizacji działających na ich terenie, są to:

1. Fundacja Magia Działania- ul. Różana 24, 25-351 Cedzyna
2. Stowarzyszenie św. Jana z Dukli w Bęczkowie- Bęczków ul. Jana Pawła II 10, 26-008 Górno
3. Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Górno-Krajno Pierwsze 89a, 26-008 Górno
4. Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Radlina i gminy Górno - Radlin 86, 26-008 Górno

5. Stowarzyszenie Razem na rzecz gminy Górno - Górno, ul. św. Floriana 4, 26-008 Górno
6. Stowarzyszenie Ziemi Świętokrzyskiej "WARKOCZ" - Krajno - Parcele 28A, 26-008 Górno
7. Fundacja EMOCJA - Radlin 110 B, 26-008 Górno
8. Ochotnicza Straż Pożarna w Bęczkowie

7 PODSUMOWANIE

7.1 Analiza dotychczas obowiązującej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kieleckim 2017-2022

W zakresie realizacji celów szczegółowych przypisanych do obszarów związanych z pomocą społeczną, piecza zastępczą, rehabilitacją osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałaniem przemocy przedstawia się następująco:

Cel: Zapewnienie standardu usług specjalistycznych świadczonych w ramach systemu pomocy społecznej

Zadanie1: podnoszenie kompetencji zawodowych kadr pomocy społecznej

Wskaźniki:

Liczba osób biorących udział w szkoleniach 2017(18 osób),2018(26) lata 2019,2020, (0) w związku z covid-19 nie były organizowane szkolenia, 2021 (35 osób ze środków UE)

Liczba osób, które podniosły kwalifikacje zawodowe j/w

Liczba osób korzystających z różnych form poradnictwa j/w

Zadanie 2: Podnoszenie jakości usług społecznych:

Wskaźniki: Liczba porad /osób korzystających z różnych form wsparcia 2017 (1026 porad), 2018 (394 porad), 2019 (727porad), 2020 (79porad),2021 (1078 porad), 2022 (2354 porad).

Wskaźniki: Liczba wychowanków, którym udzielono wsparcia poprzez mieszkanie chronione: 2017 (6 osób), 2018 (6 osób), 2019 (3 osoby), 2020 (4 osoby), 2021 (4 osoby), 2022 (3 osoby).

Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej, którym udzielono pomocy poprzez schronienie w mieszkaniu wspomaganym: 2017 (14 osób), 2018 (10 osób), 2019 (11 osób), 2020 (7osób 2021 (7 osób), 2022 (3 osoby).

Zadanie: współpraca z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań z zakresu ustawy o pomocy społecznej

Wskaźniki: liczba osób umieszczonych w dps: 2017 (28 osób), 2018 (18osób), 2019 (15 osób), 2020 (12osób) 2021 (35 osób), 2022 (39 osoby).

Liczba osób rodzin, którym udzielono wsparcia poprzez zlecenie zadań organizacjom pozarządowym w zakresie profilaktyki: 0 dla lat 2017-2022

Podsumowanie stopnia realizacji: Zadania wskazane do wdrożenia celu zostały w stopniu zadawalającym zrealizowane. Na uwagę zasługuje zwiększona ilość porad

specjalistycznych (psychologicznych, interwencji kryzysowej, prawnej) tym samym osób potrzebujących wsparcia zaobserwowano podczas pandemii i stanu zagrożenia epidemią.

Cel: Zorganizowanie efektywnego systemu wsparcia dla rodziny i dzieci w ramach pieczy zastępczej

Zadanie: doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym oraz rozwijanie współpracy z rodziną naturalną

Wskaźniki: liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej 2017 (5osób), 2018 (3osoby), 2019 (8 osób), 2020 (4 osoby) 2021 (6 osób), 2022 (7osób).

Liczba rodzin, które otrzymały świadectwo kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej rodzinnych domów dziecka: 2017 (4 osoby), 2018 (3 osoby), 2019 (8 osób), 2020 (4 osoby) 2021 (1 osoba), 2022 (5osób).

Liczba rodzin zastępczych zawodowych ogółem: 2017 (40 osób), 2018 (36 osób), 2019 (34 osoby), 2020 (29 osób) 2021 (32 osoby), 2022 (36 osób).

Liczba rodzin/porad korzystających z pomocy specjalistycznej 2017 (130 osób-środki UE, 638 porady -środki własne), 2018 (130 osób-środki UE, 296 liczba porad środki własne), 2019 (71osób środki UE, 542 porady środki własne), 2020 (71osób środki UE, 275 porad środki własne) 2021 (71 osób środki UE, 529 porad środki własne), 2022 (563 porad- środki własne).

Liczba działających grup wsparcia rodziców zastępczych: 1 grupa wsparcia od 2017-2022.

Liczba wychowanków powracających z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodzin biologicznych: 2017 (5 osób), 2018 (6osób), 2019 (8osób), 2020 (4osób), 2021 (5 osób), 2022 (2 osoby).

Liczba rodzin naturalnych współpracujących z PCPR: 2017 (14), 2018 (21), 2019 (11), 2020 (11), 2021 (12), 2022 (0).

Liczba rodzin i dzieci korzystających ze wsparcia wolontariuszy: 2017 (0 osób), 2018 (0 osób), 2019 (13 osób), 2020 (30 osób), 2021 (14 osób), 2022 (0 osób).

Liczba osób uczestniczących we wsparciu specjalistycznym warsztatowo-szkoleniowym: 2017 (312 osób-środki UE, 93 osoby środki własne), 2018 (345 osób- środki UE ,29 osób środki własne), 2019 (201 osób-środki UE, 24 osoby środki własne), 2020 (213 osób-środki UE, 4 osoby środki własne), 2021 (229 osób środki UE, 25 osób środki własne), 2022 (0 osób środki UE, 5 osób -środki własne).

Zadanie: Podejmowanie działań profilaktycznych w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny

Wskaźniki: liczba osób korzystających z różnych form wsparcia środki UE: 2017 (312 osób), 2018 (345 osób), 2019 (201 osób), 2020 (213 osób), 2021 (229 osób), 2022 (0 osób).

Liczba warsztatów i szkoleń: 1 szkolenia od 2017 -2021

Liczba osób biorących udział w szkoleniach i warsztatach, środki UE: 2017 (14 osób), 2018 (21 osób), 2019 (1 1osób), 2020 (11 osób), 2021 (12 osób), 2022 (0 osób).

Zadanie: Pomoc usamodzielnianym wychowankom placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych:

Wskaźniki: liczba wychowanków korzystających z różnych form wsparcia: 2017 (103 osoby), 2018 (90 osób), 2019 (90 osób), 2020 (81 osób), 2021 (72 osoby), 2022 (75 osób).

Liczba wychowanków, którzy nabyli umiejętność poruszania się na rynku pracy: brak danych w latach 2017-2022.

Liczba wychowanków otrzymujących świadczenia na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, pomoc na zagospodarowanie (środki własne): 2017 (103 osoby), 2018 (90 osób), 2019 (90 osób), 2020 (81 osób), 2021 (72 osoby), 2022 (75 osób).

Liczba wychowanków/ form wsparcia otrzymana przez pełnoletniego ze strony innych instytucji i organizacji pozarządowych: brak danych w latach 2017 - 2022.

Zadanie: Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej:

Wskaźniki:

Liczba pracowników pieczy zastępczej, którzy podnieśli kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach: 2017 (6 osób), 2018 (9 osób), 2019 (10 osób), 2020 (1 osoba), 2021 (6 osób), 2022 (9 osób).

Liczba instytucji i organizacji pozarządowych, z którymi podjęto współpracę w ramach pieczy zastępczej: 2017 (1), 2018 (1), 2019 (2), 2020 (3), 2021 (3), 2022 (0).

Podsumowanie stopnia realizacji celu.

Większość zadań zrealizowana została w stopniu zadowalającym. Jednakże zauważalny jest brak kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe oraz nowe rodziny zawodowe pełniące opiekę nad dziećmi. Czas pandemii nie pozwolił na zintensyfikowanie działań poszukujących kandydatów na rodziców. Wskazane byłoby też wypracowanie formuły monitorowania sytuacji wychowanków pieczy zastępczej. Brak danych dotyczących aktywizacji zawodowej osób usamodzielnianych. Na uwagę zasługuje wysoki poziom realizacji wsparcia specjalistycznego dla rodzin zastępczych. Związane jest to z realizacją projektów unijnych. Negatywnym zjawiskiem jest brak miejsc w rodzinach placówkach dla dzieci pozbawionych opieki rodziców w całej Polsce. Ponadto wskazane jest odnowienie działań szkoleniowo-warsztatowych dla asystentów rodzin zatrudnionych w gminach. W związku z covid-19 działania te zostały w ostatnich 3 latach zaniechane.

Cel: Organizacja efektywnego systemu wsparcia i zapewnienie optymalnych warunków sprzyjających aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych i ich rodzin

Zadanie: Integracja osób niepełnosprawnych w celu poprawy samodzielnego ich funkcjonowania.

Wskaźniki:

Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie ze środków PFRON 2017 (605 osób), 2018 (586 osób), 2019 (674 osób), 2020 (603 osób), 2021 (715 osób), 2022 (821 osób).

Liczba osób niepełnosprawnych, które uzyskały dofinansowanie z programu Aktywny Samorząd: 2017 (164 osoby), 2018 (209 osób), 2019 (241 osób), 2020 (1073 osób), 2021 (498 osób), 2022 (264 osób).

Liczba osób niepełnosprawnych, którym zapewniono pobyt w mieszkaniu wspomagany: 0 osób od 2017 - 2022.

Liczba osób niepełnosprawnych, które uczestniczyły w projektach współfinansowanych ze środków UE: 2017 (0 osób), 2018 (42 osoby), 2019 (169 osób), 2020 (259 osób), 2021 (319 osób), 2022 (0 osób)

Zadanie:

Świadczenie usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych, opiekuńczych i asystenckich dla on i ich rodzin

Wskaźniki:

Liczba osób objętych rehabilitacją: ze środków UE: **2017** (0 osób), 2018 (42osoby), 2019 (91 osób), 2020 (112 osób), 2021 (26 osób), 2022 (0 osób).

Liczba osób uczestniczących w wyjazdach: ze środków UE: 0 osób od 2017 do 2022.

Liczba osób objętych usługami asystent osoby niepełnosprawnej środki UE/ budżet państwa: 2017 (0 osób), 2018 (58osoby), 2019 (58 osób), 2020 (76 osób), 2021 (76 osób), 2022 (90 osób).

Liczba udzielonych porad dla osób niepełnosprawnych: 2017 (0 osób), 2018 (108osoby), 2019 (275 osób), 2020 (207 osób), 2021 (102 osób), 2022 (0 osób).

Liczba dzieci, którym udzielono wsparcia w ramach wczesnej interwencji (2017-2021) osób, 2022 (20 osób)

Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej budżet państwa: 2021 (119 osób),

Liczba osób zatrudnionych spółdzielniach socjalnych 2017-2022 (0 osób)

Zadanie:

Dostosowanie przestrzeni dla on likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej oraz barier transportowych

Wskaźniki:

Liczba instytucji w których zlikwidowano bariery środki PFRON: 2017(0). 2018(0),2019(1),2020(2), 2021(2), 2022(1)

Liczba zakupionych pojazdów: 2017 (4), 2018(1), 2019(0). 2020(3), 2021(4), 2022(5)

Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z dowozu środki PFRON: 2017(409), 2018(40), 2019(0), 2020(32), 2021(96),2022 (68)

Zadanie: Aktywizacja i edukacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych:

Wskaźniki:

Uruchomienie ZAZ; 2017-2022 (0)

Liczba powstałych spółdzielni zatrudniających osoby niepełnosprawne; 2017-2022 (0)

Liczba studentów otrzymujących pomoc finansową do edukacji środki PFRON: 2017(164 osoby), 2018(1512osoby), 2019(152 osoby),2020(153 osoby), 2021(136 osoby) 2022(141 osoby)

Liczba uczestników wtz, którzy podjęli zatrudnienie: 2017(0), 2018(2osoby), 2019 (2 osoby), 2020(1 osoba)2021(2 osoby) 2022(0)

Liczba osób objętych usługami PUP: 2017(25 staże i szkolenia program Aktywizacja Młodych bezrobotnych,11 rozpoczęcie działalności gospodarczej),2018(164 prace interwencyjne, roboty publiczne, 11 rozpoczęcie działalności),2019(98 prace interwencyjne, roboty publiczne, szkolenia staże, 23 rozpoczęcie działalności),2020(81 prace interwencyjne, roboty publiczne etc.,18 rozpoczęcie działalności gospodarczej),2021(81 prace interwencyjne, roboty publiczne, szkolenia staże,27 rozpoczęcie działalności gospodarczej), 2022(3 osoby rozpoczęcie działalności gospodarczej)

Liczba osób zatrudnionych po zastosowaniu wsparcia:2017-2022(brak danych).

Podsumowanie stopnia realizacji zadań: Realizacja na poziomie dobrym. Wszystkie zadania zaplanowane poza ZAZ zostały zrealizowane. Wskaźniki osiągnięte. W ostatnich 5 latach obserwuje się wzrost środków PFRON (programy dedykowane samorządom, organizacjom pozarządowym) na realizację zadań dla osób z niepełnosprawnościami.

Zadanie:

Cel: ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie kieleckim oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin w których ten problem nie występuje.

Zadanie:

Koordinacja działań pomiędzy powiatem a gminą w zakresie przemocy oraz pomiędzy instytucjami poprzez działalność interdyscyplinarną -zespoły wdrażanie procedury „Niebieskiej Karty”

Wskaźniki:

Liczba osób którym udzielono pomocy w ramach zespołów interdyscyplinarnych:2017(198osób),2018(202osób),2019(186osób),2020(60osób),2021(75osób),2022(125osób)

Liczba udzielonych porad: 2017(1080 osób), 2018 (3804 osób),2019(3538 osób),2020(195osób),2021(311osób),2022(446osób).

Zadanie:

Realizacja programów profilaktycznych ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców przy współpracy z instytucjami gminnymi

Wskaźniki: Liczba uczestników szkoleń i warsztatów: 2017(170 osób),2018(18osób),2019(12osób), 2020(15osób)2021(57osób),2022 (126osób)

Liczba szkoleń i warsztatów: 2017(5), 2018(1), 2019(1),2020(1),2021(3),2022(4)

Zadanie: Podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników instytucji, organizacji pozarządowych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Wskaźniki:

Liczba uczestników szkoleń warsztatów: 2017(70osób),2018(30osób),2019(30osób), 2020(0),2021(30osób),2022(84osoby)

Zadanie:

Wdrażanie standardów procedur postępowania wobec osób doznających przemocy i stosujących przemoc opracowanych przez odpowiednie służby. Wdrażanie procedury „Niebieskiej karty”

Wskaźniki:

Liczba spotkań w ramach zespołu wojewódzkiego: 2017(1), 2018(1), 2019(1), 2020(0), 2021(1), 2022(1)

Liczba pracowników uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych: 2017(2 osoby), 2018(2 osoby), 2019(2 osoby) 2020(2 osoby), 2021(2 osoby), 2022(2 osoby)

Zadanie:

Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc, w tym również działań dla sprawców przemocy

Wskaźniki:

Liczba osób którym udzielono schronienia z powodu przemocy w rodzinie: 2017 (19 osób), 2018(22 osoby), 2019 (5 osób), 2020(26 osób), 2021(7 osób), 2022(12 osób)

Rodzaj i liczba udzielonej pomocy specjalistycznej/interwencja kryzysowa dla ofiar i sprawców: 2017 (374 osób), 2018(522 osób),2019(497 osób), 2020(248 osób), 2021 (496 osób), 2022 (503 osoby)

Liczba podmiotów realizujących programy dla sprawców przemocy: (1) od 2017 do 2022

Liczba osób objętych realizacją programów korekcyjno- edukacyjnych: 2017(14 osób), 2018(18 osób)2019(12 osób) 2020(15 osób), 2021(25 osób)2022(32 osoby)

Liczba osób korzystających z mediacji: 2017(22 osoby), 2018(28 osób), 2019(26 osób), 2020(6 osób)2021(24osoby),2022(27 osób)

Podsumowanie realizacji celu:

Założone zadania zrealizowane zostały w stopniu dobrym. Na uwagę zasługuje współpraca z gminami w ramach zespołów interdyscyplinarnych oraz realizacja ciągła programów dla sprawców przemocy. Wskazane poszerzenie zakresu działań o profilaktykę i terapię poprzez: min poszerzenie składu osobowego pracowników PCPR oraz nawiązanie współpracy z różnymi podmiotami.

7.2 Aktualne problemy społeczne – posumowanie

Mając na uwadze aktualne problemy społeczne występujące na terenie powiatu kieleckiego, należy wyznaczyć kierunki działań w celu zapobiegania powstawaniu i ograniczania skutków nasilających się niekorzystnych zjawisk. Zmieniająca się struktura demograficzna mieszkańców powiatu, w tym dodatni przyrost naturalny, przy jednoczesnym ujemnym saldzie migracji wewnętrznej i zewnętrznej, zwiększaniu się udziału procentowego osób starszych w stosunku do ogółu mieszkańców wskazuje, że należy podjąć wysiłki ukierunkowane na zahamowanie negatywnych tendencji. Ponadto pojawiają się istotne dla powiatu problemy związane z jakością życia i sytuacją ekonomiczną mieszkańców, na którą składają się: trudności w znalezieniu i podjęciu pracy, uzyskaniu zadowalającego wynagrodzenia, niska opłacalność rolnictwa, słaby dostęp do ogólnej i specjalistycznej opieki

medycznej. Nadal utrzymuje się tendencja ubożenia społeczeństwa i wysoki odsetek osób bezrobotnych, a tym samym należy podjąć odpowiednie kroki, by zminimalizować występowanie tych zjawisk, m.in. poprzez uaktywnienie osób zagrożonych, i zmotywowanie ich do podejmowania wysiłków w celu poprawienia własnej sytuacji i jakości życia. Ponadto po latach 2020-2021 zdominowanych przez pandemię COVID-19, rok 2022 zdominowany był przez wydarzenia związane z wybuchem wojny na Ukrainie. Stały się one nie tylko poważnym zagrożeniem dla społeczeństwa w dziedzinie bezpieczeństwa, ale mają także konsekwencje dla innych ważnych problemów społecznych w Polsce, m.in. w zakresie bezpieczeństwa ekonomicznego, społecznego, zdrowotnego. Największy wpływ miały z pewnością narastający lęk przed utratą bezpieczeństwa, brak stabilizacji i pogorszenie sytuacji ekonomicznej kraju, a tym samym pogorszenie sytuacji materialnej rodzin związanej z nałożeniem przez m.in. państwa Unii Europejskiej embarga na zakup towarów i usług z Rosji.

Biorąc pod uwagę dotychczasową sytuację związaną z pandemią i odczuwalne skutki kryzysu wywołanego przez COVID-19, nałożenie się obecnej sytuacji związanej z konfliktem zbrojnym na Ukrainie, stanowić będzie dodatkowe obciążenie dla samorządów w wielu aspektach, zarówno gospodarczym, ekonomicznym jak i społecznym. Ta sytuacja może spotęgować dotychczas występujące problemy w wielu dziedzinach życia.

Analizując dotychczasową sytuację można spodziewać się, że skutki kryzysu wywołanego przez wojnę będą trwałe w nawet przez lata. Nadal dużym problemem wśród społeczeństwa jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, choroby, nadużywanie alkoholu i związana z tym konieczność zapewnienia opieki i wychowania dzieciom jej pozbawionym we własnych rodzinach. W związku z powyższym ważną kwestią na lata następne będzie kontynuowanie i zakończenie realizacji zadania dotyczącego budowy trzech placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego w Łagowie.

Powyzsza sytuacja z pewnością nie pozostanie również bez wpływu na występowanie niekorzystnych zjawisk społecznych również w powiecie kieleckim. Pomimo dodatniego przyrostu naturalnego Powiat Kielecki boryka się ze zwiększającym się udziałem procentowym osób starszych w stosunku do ogółu mieszkańców. Istotną kwestią jest zapewnienie właściwego uczestnictwa w życiu społecznym osobom starszym poprzez rozszerzenie i podniesienie jakości usług systemu pomocy społecznej dla tej grupy, ułatwienie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej. Ponadto pojawiają się trudności w uzyskaniu

zadowalającego wynagrodzenia, niewielkie perspektywy rozwoju zawodowego, niska opłacalność rolnictwa, słaby dostęp do ogólnej i specjalistycznej opieki medycznej. Złożoność i różnorodność zjawisk społecznych ukazanych w demografii dotyczących między innymi struktury demograficznej, zatrudnienia, problemów zdrowotnych czy procesu starzenia się społeczeństwa, pozostają w ścisłym związku z poziomem życia mieszkańców. Zależność tę widać również analizując sytuację osób i rodziny korzystających z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz rozkład ilościowy. Niepokojące zjawisko to pozostająca na wysokim poziomie liczba rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej.

Po wybuchu wojny na Ukrainie nadal duża liczba obywateli tego państwa przebywa na terenie powiatu kieleckiego. Wielu z nich wiąże przyszłość z naszym regionem, inni deklarują czasowy pobyt, jednak bez względu na okoliczności osoby te wymagają wsparcia, pomocy w znalezieniu zatrudnienia, nauce języka polskiego, mieszkania, jak również wsparcia specjalistycznego (psychologicznego, prawnego)

Problemy związane z bezrobociem, długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością, bezradnością rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych są ze sobą powiązane i często występują łącznie. W związku z tym korzystne byłoby tworzenie warunków sprzyjających usamodzielnianiu, tj. podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, promowaniu zatrudnienia tych osób, tworzeniu mieszkań chronionych i socjalnych. Z analizy stanu zdrowia mieszkańców wynika, iż potrzebna jest kontynuacja i wzbogacanie programów profilaktycznych i prozdrowotnych dla osób niepełnosprawnych. Również aktywizacja zawodowa i społeczna tej grupy należy do ważnych kwestii, dzięki którym możliwe jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu i ich marginalizacji. Szczególną uwagę należy zwrócić na potrzebę kształcenia niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, co umożliwi im pełne funkcjonowanie w życiu społecznym. W związku z zaistniałą sytuacją związaną z konfliktem zbrojnym na Ukrainie oraz przyjazdem i lokacją obywateli tego kraju na terenie Polski, w tym również na terenie powiatu kieleckiego, kolejnym ważnym i trudnym zadaniem będzie podjęcie działań które umożliwią tym osobom funkcjonowanie w nowej dla nich sytuacji. Zastosowane rozwiązania i formy pomocy dla uchodźców wojennych przedstawione zostały w ustawie z dnia 12 marca 2022r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Ustawa reguluje szereg aspektów związanych z pobytom obywateli Ukrainy na terytorium Polski. W tej sytuacji przed samorządami lokalnymi stoi poważne wyzwanie w zakresie

realizacji dodatkowych zadań. Ważnym obszarem działań będzie udzielanie systemowego wsparcia dla uchodźców wojennych z Ukrainy z udziałem środków zewnętrznych.

W związku z tym korzystne byłoby tworzenie warunków sprzyjających usamodzielnianiu, tj. podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, promowaniu zatrudnienia tych osób, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ważną kwestią są również działania skierowane do dzieci i młodzieży, mające na celu propagowanie zdrowego stylu życia, wzmacnianie odporności poprzez uczenie najważniejszych umiejętności psychologicznych i społecznych, radzenia sobie ze stresem i emocjami, umiejętności poszukiwania pomocy i udzielania jej, rozwiązywania konfliktów oraz przewidywania konsekwencji własnych działań, jak również propagowanie alternatywnych rozwiązań. Istotną rolę odgrywają programy profilaktyczne realizowane m.in. przez placówki oświatowe. Niekorzystnym zjawiskiem rzutującym na funkcjonowanie społeczne mieszkańców powiatu są problemy związane z nadużywaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz przemocą w rodzinie. Dlatego ważna jest wszelka aktywność, jaką podejmują jednostki i organizacje działające na terenie powiatu we współpracy z instytucjami pozarządowymi, zmierzająca do ograniczenia i przeciwdziałania skutkom niewłaściwych zachowań. W tworzeniu warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodzin, należy skupić się na działaniach przeciwdziałających kryzysom i rozpadowi więzi rodzinnych, budowaniu sieci wsparcia w zakresie podnoszenia kompetencji rodzicielskich oraz możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy i uczestnictwo w różnego typu terapiach. W przypadku, gdy dziecko musi zostać zabezpieczone poza rodziną naturalną, należy nadal intensywnie pracować z rodziną, by umożliwić mu powrót do naturalnego środowiska. W ograniczaniu skutków i przeciwdziałaniu występowaniu wymienionych powyżej problemów społecznych niezbędna jest ścisła współpraca różnych instytucji, jednostek organizacyjnych powiatu i organizacji pozarządowych.

8 ANALIZA SWOT

Wstępna analiza sytuacji społecznej i demograficznej powiatu kieleckiego jest podstawą do oceny aktualnego stanu oraz wskazanie głównych kierunków rozwoju i kluczowych problemów społecznych. W tym celu została przeprowadzona analiza SWOT, która pozwala zidentyfikować problemy, potencjał rozwojowy, uwarunkowania zewnętrzne, stanowiące zagrożenia i szanse rozwoju powiatu.

Analiza SWOT jest to jedna z najpopularniejszych i najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego.

Jej nazwa pochodzi od angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse) i Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT polega na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej otoczenia).

Poprzez powyższe pojęcia należy rozumieć:

SILNE STRONY - występujące uwarunkowania oceniane pozytywnie ze względu na możliwość realizacji celów rozwojowych i strategicznych, wewnętrzny potencjał,

SŁABE STRONY - uwarunkowania wewnętrzne oceniane negatywnie, niewykorzystane z uwagi na realizację celów,

SZANSE - korzystne zjawiska zewnętrzne (obecne) lub procesy (prognozowane) sprzyjające realizacji celów rozwoju powiatu,

ZAGROŻENIA - zjawiska lub procesy (obecne lub prognozowane) stanowiące przeszkodę w realizacji konkretnych celów strategicznych.

Mocne strony i słabe strony są to pozytywne i niekorzystne zjawiska wewnątrz powiatu oraz w jego najbliższym otoczeniu. Natomiast szanse i zagrożenia obejmują swoim zasięgiem wszelkie zewnętrzne uwarunkowania funkcjonowania i rozwoju powiatu kieleckiego.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobrze rozwinięta współpraca PCPR z gminnymi jednostkami pomocy społecznej, centrum usług społecznych; ▪ zaplanowany i systematyczny udział w akcjach promujących rodzicielstwo zastępcze; ▪ podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy społecznej i pieczy zastępczej ▪ zapewnienie opieki dla dzieci poprzez umieszczanie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego ▪ udzielanie pomocy w życiowym usamodzielnieniu osobom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze. ▪ poprawa jakości usług opiekuńczych i warunków lokalowych mieszkańców DPS ▪ poszerzanie współpracy z sektorem pozarządowym i innymi podmiotami realizującymi zadania z zakresu pomocy społecznej ▪ organizacja idei wolontariatu poprzez współpracę z Centrum Wolontariatu ▪ realizacja dodatkowych zadań na rzecz klientów PCPR poprzez pozyskiwanie środków zewnętrznych na rzecz integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami ▪ współpraca z samorządami gminnymi z terenu powiatu kieleckiego oraz instytucjami i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak dostatecznej liczby rodzin zastępczych zawodowych, ▪ niewystarczający system wsparcia i profilaktyki nad dzieckiem i rodziną; ▪ zwiększająca się liczba rodzin niewydolnych wychowawczo ▪ ograniczony dostęp osób niepełnosprawnych do usług społecznych i zawodowych ▪ niewystarczające środki finansowe przeznaczone na rehabilitację społeczną i zawodową ▪ utrudniona współpraca z sądami w zakresie pieczy zastępczej; ▪ dziedziczenie bierności i bezradności przez rodziny korzystające z pomocy społecznej ▪ brak placówki opiekuńczo-wychowawczej, w tym placówki terapeutycznej (psychoterapia, socjoterapia, rewalidacja) dla dzieci i młodzieży z terenu powiatu kieleckiego; ▪ niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych; ▪ brak kompleksowego wczesnego wspomaganie dzieci niepełnosprawnych ▪ bariery architektoniczne i komunikacyjno-informacyjne w dostępie do obiektów użyteczności publicznej ▪ bariery transportowe osób z niepełnosprawnościami

<p>organizacjami pozarządowymi w zakresie funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dobra działalność domów pomocy społecznej oraz warsztatów terapii zajęciowej ▪ zapewnienie mieszkań chronionych dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą oraz dla osób/rodzin w kryzysie 	
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozyskiwanie zewnętrznych środków na stosowanie nowych metod pracy z rodziną, ▪ pozyskiwanie kandydatów do pełnienia form rodzinnej opieki zastępczej poprzez uczestnictwo w lokalnych akcjach promujących rodzicielstwo zastępcze, ▪ podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym, zawodowym i społecznym mające na celu pomoc w życiowym usamodzielnieniu wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. ▪ poszerzenie zakresu wsparcia dla osób opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze w integracji ze środowiskiem poprzez wykorzystanie środków zewnętrznych. ▪ zwiększenie efektywności działania instytucji zajmujących się 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań z rehabilitacji społecznej ▪ brak chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, ▪ stale pogarszająca się sytuacja ekonomiczno-społeczna mieszkańców powiatu, ▪ „wypalenie zawodowe” funkcjonujących rodzin zastępczych; ▪ pogłębianie się zjawiska dziedziczenia biedy ▪ wysokie bezrobocie wśród osób młodych; ▪ występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnienia, bezrobocie, przemoc w rodzinie, kryzysy psychiczne ▪ bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu problemów życiowych ▪ trudna sytuacja ekonomiczna rodzin ▪ deficyt lokali socjalnych i komunalnych w gminach

<p>rozwiązywaniem problemów społecznych poprzez stworzenie efektywnego zintegrowanego systemu współpracy podmiotów pozarządowych i samorządowych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwinięcie współpracy z organizacjami działającymi w sferze pomocy społecznej i pieczy zastępczej w szczególności, w zakresie wolonariatu ▪ podnoszenie kompetencji i kwalifikacji funkcjonujących rodzin zawodowych i rdd ▪ pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań profilaktycznych i specjalistycznych adresowanych do rodzin niewydolnych wychowawczo, ▪ poszerzenie współpracy interdyscyplinarnej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej między instytucjami samorządowymi różnego szczebla, organizacjami pozarządowymi i administracją rządową. ▪ Utworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak wystarczających możliwości zatrudnienia na rynku pracy dla osób niepełnosprawnych; ▪ starzenie się społeczeństwa, prognozy tzw.: podwójnej starości ▪ migracje osób młodych; ▪ brak zapewnienia odpowiednich warunków bytowych uchodźcom wojennym z Ukrainy
--	--

9. Misja, cele strategiczne i kierunki działań.

Misja wskazuje ogólny kierunek działań do realizacji przedsięwzięć zgodnych ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kieleckiego:

„Zmniejszenie skali problemów społecznych występujących na terenie powiatu kieleckiego poprzez rozwój adekwatnych form wsparcia dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym”

Cel główny: Integracja i włączenie społeczne osób w trudnej sytuacji życiowej, w tym z niepełnosprawnościami, które otrzymają niezbędne wsparcie w ramach organizowanych form pomocy.

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie wysokiego standardu usług specjalistycznych świadczonych w ramach pomocy społecznej.
2. Rozwój usług społecznych dla rodziny i dzieci w ramach systemu pieczy zastępczej.
3. Rozwój instrumentów integracji społeczno-zawodowej na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.
4. Zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin w sytuacjach kryzysowych oraz zagrożenia lub występowania przemocy domowej.

W/w cele odpowiadają czterem obszarom działania ujętym w strategii tj.: pomocy społecznej, pieczy zastępczej, wsparciu dla osób z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałaniu przemocy domowej i interwencji kryzysowej z uwzględnieniem kryzysów psychicznych.

HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Cel główny: Integracja i włączenie społeczne osób w trudnej sytuacji życiowej, w tym z niepełnosprawnościami, które otrzymają niezbędne wsparcie w ramach organizowanych form pomocy.

Lp.	Nazwa zadania	Planowane działania	Realizatorzy/ Partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki	Termin realizacji
Cel szczegółowy: Zapewnienie wysokiego standardu usług specjalistycznych świadczonych w ramach pomocy społecznej						
1.	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji zawodowych kadr wykonujących zawody pomocowe w tym kadry zarządzającej.	1. Prowadzenie profesjonalnego poradnictwa i doradztwa metodycznego dla pracowników pomocy społecznej w tym: dla asystentów rodziny. 2. Szkolenia i prowadzenie grup wsparcia pracowników ośrodków pomocy społecznej; 3. Szkolenia i warsztaty podnoszące kwalifikacje kadry pomocy społecznej. 4. Prowadzenie superwizji i innych form przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu kadr pomocy społecznej i pieczy zastępczej, 5. Szkolenie osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w szczególności członków zespołów interdyscyplinarnych	PCPR	Środki własne, fundusze unijne, budżet państwa	1. Liczba osób korzystających z poradnictwa i doradztwa, 2. Liczba osób biorących udział w szkoleniach, 3. Liczba osób, które podniosły kwalifikacje zawodowe. 4. Liczba osób, które skorzystały z superwizji 5. Ilość szkoleń zorganizowanych dla asystentów rodziny 6. Liczba uczestników szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy rocznie 7. Liczba szkoleń dotyczących przeciwdziałania przemocy	2023-2033

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA 2023-2033

2	<p>Podnoszenie jakości usług społecznych i poszerzanie ich zakresu</p>	<p>1.Udzielanie specjalistycznej pomocy: prawnej, psychologicznej, socjalnej oraz schronienia osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.</p> <p>2.Pomoc w życiowym usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze i całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze poprzez umożliwienie pobytu w mieszkaniu chronionym.</p> <p>3.Wsparcie lokalowe i specjalistyczne dla osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez umożliwienie pobytu w mieszkaniu wspomagany.</p> <p>4. Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej (dps),</p> <p>5.Podnoszenie poziomu usług w domach pomocy społecznej z możliwością oferowania usług środowiskowych</p> <p>6. Wspieranie inicjatyw rozwijających usługi społeczne dla osób starszych na terenach gmin powiatu kieleckiego.</p>	<p>Starostwo Powiatowe w Kielcach, PCPR, DPS, gminy z terenu powiatu kieleckiego</p>	<p>Środki własne, fundusze unijne, budżet państwa</p>	<p>1.Liczba osób korzystających z pomocy specjalistycznej ogółem;</p> <p>2.Liczba wychowanków pieczy zastępczej, którym udzielono wsparcia poprzez udzielenie schronienia w mieszkaniu chronionym;</p> <p>3.Liczba osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, którym udzielono pomocy poprzez udzielenie schronienia w mieszkaniu wspomagany,</p> <p>4.Liczba organizacji pozarządowych z którymi podjęto współpracę bez względu na jej formę</p> <p>5.Ilość usług środowiskowych w dps</p> <p>6.Ilość usług społecznych realizowanych na terenie powiatu.</p>	<p>2023-2033</p>
---	---	---	--	---	--	------------------

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA 2023-2033

3	Współpraca z organizacjami pozarządowymi/podmiotami ekonomii społecznej	1. Współpraca niefinansowa z organizacjami pozarządowymi w zakresie zadań ustawowych powiatu związanych z pomocą społeczną, 2. Zlecenie realizacji zadań własnych powiatu z zakresu ustawy o pomocy społecznej, 3. Stosownie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych	PCPR, Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu, organizacje pozarządowe	Środki własne, środki z budżetu państwa.	1. Liczba organizacji z którymi podjęto współpracę 2. Liczba organizacji, którym udzielono dotacji, 3. Ilość zamówień publicznych, w których stosowano klauzule społeczne	2023-2033
4.	Podjęcie działań na rzecz uchodźców wojennych	1. Wspieranie uchodźców w zakresie min.: podniesienia kwalifikacji zawodowych, znalezienia pracy, poradnictwa specjalistycznego, pomocy socjalno-bytowej, integracji społecznej. 2. Udzielanie pomocy rzeczowej dla uchodźców wojennych	Starostwo powiatowe w Kielcach, PCPR, PUP, Organizacje pozarządowe	Środki własne, środki z budżetu państwa, środki UE	1. Liczba osób którym udzielono wsparcia ogółem 2. Liczba udzielonych porad specjalistycznych 3. Liczba osób, które skorzystały z kursów zawodowych, 4. Liczba osób uczestniczących w integracji społecznej 5. Liczba osób, które uzyskały pomoc finansową 6. Liczba osób którym udzielono pomocy rzeczowej.	2023-2033
Cel szczegółowy: Rozwój usług społecznych dla rodziny i dzieci w ramach systemu pieczy zastępczej						

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA 2023-2033

1.	Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza rodziną biologiczną	<p>1. Wsparcie specjalistyczne i poradnictwo dla rodzin zastępczych w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,</p> <p>2. Pozyskanie i przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej, zawodowej rodziny zastępczej i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.</p> <p>3. Współpraca z rodzicami naturalnymi dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej na rzecz reintegracji rodziny.</p> <p>4. Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej i rodzicielstwa zastępczego.</p> <p>5. Zapewnienie opieki i wychowania dla dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez utworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych</p> <p>6. Pozyskanie specjalistów/terapeutów do pracy z rodziną biologiczną i zastępczą w zależności od zdiagnozowanych potrzeb zgłaszanych przez rodzinę.</p>	PCPR, OPS, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Regionalne Centrum Wolontariatu Kielce	Środki własne, fundusze unijne, dotacje rządowe i inne środki zewnętrzne	<p>1. Liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,</p> <p>2. Liczba rodzin, które zostały zakwalifikowane do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,</p> <p>3. Liczba nowoutworzonych rodzin zastępczych tj.: niezawodowych, zawodowych, pogotowia rodzinnego i rodzinnych domów dziecka,</p> <p>4. Liczba rodzin zastępczych korzystających z pomocy specjalistycznej,</p> <p>5. Liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia dla rodziców zastępczych,</p> <p>6. Liczba wychowanków pieczy zastępczej powracających do rodzin biologicznych,</p> <p>7. Liczba rodzin naturalnych współpracujących z gminą /PCPR,</p> <p>8. Liczba dzieci korzystających z wsparcia wolontariuszy;</p>	2023-2033
----	---	--	---	--	---	-----------

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA 2023-2033

		<p>7. Umożliwienie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej opieki medycznej (ułatwienie dostępu do badań lekarskich i rehabilitacji, zatrudnienie specjalistów, w tym psychologa, neurologa, logopedy, stomatologa itp.);</p> <p>8. Organizacja wsparcia wolontariuszy dla rodzin biologicznych i zastępczych.</p> <p>9. Organizacja warsztatów, grup wsparcia, konsultacji specjalistycznych oraz zajęć dydaktyczno-wyrównawczych dla dzieci i młodzieży.</p> <p>10. Szkolenia/warsztaty (szkoła dla rodziców) dla istniejących rodzin zastępczych w zależności od rozeznaczonych potrzeb.</p> <p>11. Organizacja 3 placówek opiekuńczo-wychowawczych.</p> <p>12. Prowadzenie grup wsparcia dla rodziców zastępczych</p>			<p>9. Liczba rodzin uczestniczących w warsztatach, szkoleniach itp.</p> <p>10. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego,</p> <p>11. Liczba miejsc w nowopowstałych placówkach opiekuńczo-wychowawczych,</p> <p>12. Liczba organizacji pozarządowych współpracujących z PCPR</p> <p>13. Ilość rodziców zastępczych korzystających z grup wsparcia</p>	
2.	<p>Podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających kryzysom, w tym psychicznym we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny</p>	<p>1. Poradnictwo specjalistyczne, w tym rodzinne, prawne, mediacyjne dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,</p> <p>2. Organizowanie warsztatów kursów, szkoleń dotyczących kształtowania właściwych postaw rodzicielskich (szkoła dla rodziców).</p>	<p>PCPR Kielce OPS, jednostki organizacyjne Starostwa Powiatowego, organizacje pozarządowe, powiatowe</p>	<p>Środki własne, fundusze unijne, dotacje rządowe i inne</p>	<p>1. Liczba osób korzystających ze poradnictwa specjalistycznego,</p> <p>2. Liczba osób korzystających z warsztatów i szkoleń.</p> <p>3. Liczba nowozatrudnionych</p>	2023-2033

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA 2023-2033

		<p>3. Pozyskanie specjalistów/ terapeutów, pedagogów do pracy z rodziną w zależności od diagnozy potrzeb.</p> <p>4. Podjęcie współpracy ze szkołami na terenie powiatu kieleckiego w zakresie realizowania warsztatów, prelekcji, pogadarek itp. wg. rozeznaczonych potrzeb.</p> <p>5. Współpraca z gminami powiatu w zakresie udzielania wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych zagrożonych odebraniem dziecka,</p> <p>6. Realizacja warsztatów, spotkań dla dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej zagrożonej demoralizacją</p>	<p>poradnie psychologiczno-pedagogiczne i inne.</p>		<p>specjalistów do pracy z rodzina /dzieckiem</p> <p>4.Liczba dzieci objętych działaniami terapeutycznymi,</p> <p>5. Ilość osób w kryzysach psychicznych, którym udzielono wsparcia.</p> <p>6. Ilość dzieci i młodzieży zagrożonej demoralizacją biorącej udział w warsztatach,</p> <p>7. Ilość podmiotów edukacyjnych z którymi nawiązano współpracę,</p>	
3.	<p>Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych</p>	<p>1. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnianie i kontynuowanie nauki oraz zagospodarowywanie.</p> <p>2. Umożliwienie zamieszkania w mieszkaniu chronionym usamodzielnianym wychowankom, którzy po uzyskaniu pełnoletności nie mają możliwości zamieszkania z rodziną biologiczną.</p> <p>3. Współpraca z gminami oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz kompleksowego wsparcia usamodzielnianych wychowanków,</p>	<p>PCPR Kielce, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, szkoły</p>	<p>Środki własne, fundusze unijne</p>	<p>1.Liczba wychowanków realizujących program usamodzielnienia.</p> <p>2. Liczba wychowanków zarejestrowanych w PUP</p> <p>3. Liczba wychowanków otrzymujących świadczenie na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, pomoc na zagospodarowanie.</p> <p>4. Liczba wychowanków, którzy otrzymali mieszkanie socjalne lub inne z zasobów gminy.</p>	2023-2033

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA 2023-2033

		w tym uzyskaniu mieszkania socjalnego. 4. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą poprzez udzielanie specjalistycznego poradnictwa w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu.			5. Liczba usamodzielnianych wychowanków, którzy otrzymali wsparcie specjalistyczne.	
4.	Podniesienie jakości usług świadczonych w zakresie pieczy zastępczej	1. Doskonalenie zawodowe kadry realizującej zadania z zakresu pieczy zastępczej. 2. Udział pracowników Centrum pracujących w obszarze pieczy zastępczej w szkoleniach m.in.: w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, w tym w zakresie narzędzi do pracy z rodziną i dzieckiem, planów pomocy dziecku. 3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej 4. Systematyczna współpraca z ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu kieleckiego – pracownikami socjalnymi, asystentami rodzinnymi, placówkami edukacyjnymi, specjalistami, sądami oraz podstawową opieką zdrowotną. 5. Podejmowanie działań przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu u zawodowych	PCPR Kielce, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, instytucje administracji rządowej	Środki własne, fundusze unijne	1.Liczba pracowników, którzy podnieśli kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach/warsztatach, 2.Liczba organizacji pozarządowych, z którymi podjęto współpracę, 3. Liczba pracowników objętych superwizją. 4. Liczba rodzin zastępczych objęta przeciwdziałaniem wypalenia zawodowego.	2023-2033

		rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka poprzez organizację grup wsparcia, warsztatów wyjazdowych, indywidualnego poradnictwa i edukacji. 6. Superwizja dla kadry pieczy zastępczej w zakresie udzielanego wsparcia dla rodzin zastępczych.				
Cel szczegółowy: Rozwój instrumentów integracji społeczno-zawodowej na rzecz osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.						
1.	Rehabilitacja społeczna osób z niepełnosprawnościami	1.Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej w szczególności: w zakresie turnusów rehabilitacyjnych, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier funkcjonalnych 2.Prowadzenie usług społecznych dla on w zakresie kultury, turystyki, zdrowia. 3.Współpraca z organizacjami pozarządowymi we wspólnej realizacji działań na rzecz on i ich rodzin. 4.Realizacja programów finansowanych ze środków PFRON mających na celu wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu	Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, samorządy gminne, organizacje pozarządowe	Środki PFRON, środki własne, fundusze unijne, środki finansowe jednostek samorządu terytorialnego, środki własne realizatorów	1.Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie ze środków PFRON wg zadań własnych powiatu. 2.Liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z dofinansowania w ramach realizowanych programów 3. Ilość osób niepełnosprawnych, którym zapewniono pobyt w mieszkaniu wspomagany; 4. Liczba podmiotów ekonomii społecznej działających w powiecie, 5. Liczba samorządów, które skorzystały z	2023-2033

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA 2023-2033

		<p>społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji, w szczególności „Aktywny samorząd”, Program Wyrównywania Różnic Między Regionami III, Program Samodzielność -Aktywność- Mobilność! Mieszkanie dla absolwenta, Program Samodzielność -Aktywność- Mobilność! Dostępne mieszkanie itp.</p> <p>5. Wspieranie podmiotów ekonomii społecznej działającej o obszarze niepełnosprawności</p> <p>6. Tworzenie mieszkań wspomaganych (chronionych, treningowych itp.) dla osób niepełnosprawnych.</p> <p>7. Rozwój podmiotów reintegracji społecznej CIS, KIS itp.</p>			<p>dofinansowań do zadania likwidujących bariery</p> <p>6. ilość organizacji pozarządowych, z którymi nawiązano współpracę.</p> <p>7. liczba podmiotów reintegracji społecznej</p>	
2.	Świadczenie usług społecznych w szczególności zdrowotnych, rehabilitacyjnych, dla ON i ich rodzin	<p>1. Organizowanie szerokich usług rehabilitacji dla ON z terenu powiatu kieleckiego.</p> <p>2. Organizacja różnorodnych form opieki, kierowanych do on m.in. usługi asystenta osoby niepełnosprawnej, przewodnika osoby niewidomej, pomocy wytchnieniowej, itp.</p> <p>3. Organizacja specjalistycznego wsparcia: m. in. poradnictwa psychologicznego, konsultacji psychiatrycznych, itp.</p>	<p>Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach, PCUM, instytucje służby zdrowia organizacje pozarządowe, Poradnie</p>	<p>środki własne, fundusze unijne, budżet państwa,</p>	<p>1. Liczba osób objętych rehabilitacją,</p> <p>2. Liczba osób objętych usługami asystenta osoby niepełnosprawnej,</p> <p>3. Liczba udzielonych porad dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin</p> <p>4. Liczba opiekunów on objętych opieką wytchnieniową</p>	2023-2033

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA 2023-2033

		4. Informowanie ON o prawach i uprawnieniach poprzez przygotowanie informatorów, broszury, stron internetowych	Psychologiczno -Pedagogiczne, organizacje pozarządowe		5. Liczba on, którym udzielono informacji o prawach i uprawnieniach	
3.	Zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w tym z niepełnosprawnością	1.Likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej, urzędach lub placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania. 2.Likwidacja barier transportowych np. zakup pojazdów dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych.	Starostwo Powiatowe w Kielcach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach samorządy gminne, organizacje pozarządowe,	Środki PFRON, środki własne, środki finansowe jednostek samorządu gminnego, środki własne realizatorów	1.Liczba instytucji użyteczności publicznej w których zlikwidowano bariery 2.Liczba zakupionych pojazdów do przewozu osób z niepełnosprawnościami, w tym na wózkach inwalidzkich.	2023-2033
4.	Aktywizacja edukacyjna, społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	1.Podejmowanie działań zmierzających do utworzenia Zakładu Aktywności Zawodowej (ZAZ). 2. Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej wykorzystując kapitał ludzki z obszarów wiejskich i małych miasteczek. 3.Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w postaci dofinansowania kosztów nauki. 4. Realizacja działań związanych z aktywizacją zawodową w Warsztatach Terapii Zajęciowej Powiatu kieleckiego	Starostwo Powiatowe w Kielcach, PCPR, PUP samorządy gminne, organizacje pozarządowe	Środki PFRON, środki własne, środki finansowe jednostek samorządu terytorialnego, środki własne realizatorów	1.Uruchomienie Zakładu Aktywności Zawodowej (ZAZ) 2.Liczba powstałych podmiotów ekonomii społecznej, 3.Liczba niepełnosprawnych studentów otrzymujących pomoc w postaci dofinansowania kosztów nauki 4. Liczba uczestników WTZ, która podjęła zatrudnienie 5. Liczba nowoprzyjętych uczestników wtz.	2023-2033

		5. Współpraca podmiotów integracji zawodowej i społecznej na rzecz aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.			6. Liczba osób, które otrzymały wsparcie w zakresie aktywizacji zawodowej.	
Cel szczegółowy: Zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin w sytuacjach kryzysowych oraz zagrożenia lub występowania przemocy domowej.						
1.	Rozwój form interdyscyplinarnych pomiędzy powiatem a gminami w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	1. Współpraca PCPR z gminami w zakresie zespołów interdyscyplinarnych; 2. Współpraca interdyscyplinarna z innymi podmiotami w szczególności: z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, szkołami, ośrodkami zdrowia, policją ośrodkami pomocy społecznej. 3. Udzielanie porad specjalistycznych oraz interwencyjnych dla mieszkańców powiatu, w tym wsparcia psychiatrycznego, 4. Przygotowanie i realizacja programów profilaktycznych dla rodzin zagrożonych przemocą. 5. Udzielanie pomocy w ramach wczesnej interwencji dla rodzin w kryzysie w tym kryzysie psychicznym	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, szkoły, ośrodki zdrowia,	Środki własne, środki finansowe jednostek samorządu terytorialnego	1. Liczba osób, którym udzielono wsparcia w ramach pracy zespołów interdyscyplinarnych; 2. Liczba udzielonych porad i rodzaj zgłaszanych problemów 3. Liczba gmin, które nawiązały z powiatem stałą współpracę. 4. Liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego/roboczego w ciągu roku. 5. Liczba osób, którym udzielono konsultacji psychiatrycznych 6. Liczba udzielonych interwencji kryzysowych rocznie	2023-2033

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA 2023-2033

	Realizacja programów profilaktycznych ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców	1.Prowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych dla rodziców; (szkoła dla rodziców) 3.Szkolenie i wspieranie rodzin zastępczych, szczególnie tych, w których umieszczono dzieci doznające przemocy; 4. Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie promowania umiejętności wychowawczych wśród rodziców.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ośrodek adopcyjny, ops, organizacje pozarządowe	Środki własne, budżet państwa, fundusze unijne	1.Liczba uczestników szkoleń i warsztatów; 2.Liczba zrealizowanych szkoleń i warsztatów	2023-2033
4.	Wdrażanie standardów i procedur postępowania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	1.Współdziałanie pracowników PCPR w posiedzeniach Wojewódzkiego Zespołu ds. Opracowania Procedur Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie; 2.Współpraca z Wojewódzkim koordynatorem ds. realizacji Krajowego programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie; 3. Prowadzenie superwizji dla realizatorów zadań tworzonego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie 4. Przygotowywanie i realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej w oparciu o przyjęte standardy	Środki własne Budżet państwa - dotacje, inne środki zewnętrzne	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Wojewódzki koordynator Realizacji Krajowego Programu. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, członkowie Wojewódzkiego Zespołu ds. Opracowania Procedur Przeciwdziałania Przemocy w	1.Liczba spotkań zorganizowanych w ramach Wojewódzkiego Zespołu; 2.Liczba pracowników uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych 3. Ilość programów przeciwdziałania przemocy domowej	2023-2033

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM NA LATA 2023-2033

				Rodzinie; GOPS, organizacje pozarządowe		
5.	Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc domowa, w tym również dla sprawców przemocy.	<p>1.Udzielanie pomocy specjalistycznej (psychologicznej, prawnej, socjalnej), osobom doznającym przemocy,</p> <p>2.Udzielanie pomocy specjalistycznej oraz umożliwienie pobytu w hostelu dla ofiar przemocy w instytucjach interwencji kryzysowej – zlecenie zadania.</p> <p>3.Prowadzenie mediacji dla mieszkańców powiatu w sytuacjach uzasadnionych,</p> <p>4.Współpraca z organizacjami pozarządowymi (w formie finansowej i pozafinansowej) w zakresie przeciwdziałania przemocy,</p> <p>5.Realizacja programów korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej;</p> <p>6.Realizacja programów psychologiczno- terapeutycznych dla sprawców przemocy domowej.</p>	Środki własne, budżet państwa	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ops, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe	<p>1.Liczba osób, którym udzielono schronienia w ośrodkach interwencji/ mieszkaniach chronionych z powodu przemocy w rodzinie;</p> <p>2. Liczba osób, którym udzielono pomocy specjalistycznej,</p> <p>3. Liczba organizacji pozarządowych, z którymi nawiązano współpracę,</p> <p>4.Liczba osób korzystających z mediacji.</p> <p>5. Liczba osób zgłoszonych do programów korekcyjno- edukacyjnych rocznie</p> <p>6. Liczba osób, które zgłosiły się i ukończyły program korekcyjno- edukacyjny</p> <p>7.Liczba osób, które rozpoczęły i ukończyły program psychologiczno- terapeutyczny.</p> <p>8. Liczba osób, które po ukończeniu programu korekcyjno- edukacyjnego zaniechały stosowania przemocy .</p>	2023-2033

10. FINANSOWANIE

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w Strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kieleckim na lata 2017-2022” będą realizowane w sposób ciągły w celu osiągnięcia zdefiniowanych celów strategicznych i operacyjnych.

Realizacja celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- Środków własnych pochodzących z budżetu powiatu;
- Dotacji z budżetu państwa;
- Środków z funduszy krajowych (m.in. PFRON, Solidarnościowy, inne)
- Środków pochodzących z funduszy pomocowych Unii Europejskiej

Sprecyzowanie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest możliwe ze względu na długofalowość realizacji dokumentu i długookresowe źródła finansowania.

Finansowanie usług społecznych będzie możliwe z programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego w szczególności w zakresie inwestycji pozainstytucjonalnych tzw.: deinstytucjonalizacja, świadczenie usług wsparcia dziennego, wsparcia środowiskowego, może wspierać instytucje w zakresie realizacji przez nie usług na zewnątrz. Na podstawie Lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług.

Niektóre zadania zaplanowane w strategii będą realizowane również w ramach działalności statutowej.

11. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring strategii rozumiany jest jako proces systematycznego zbierania i analizowania danych (informacji) ilościowych oraz jakościowych, dotyczących prowadzonych działań w ramach strategii, w aspekcie finansowym i rzeczowym. Monitoring jest procesem ciągłym, odbywającym się przez cały okres wdrażania strategii. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i wytyczonymi celami. Pośrednio wykorzystywany jest także do bieżącego wykrywania potencjalnych nieprawidłowości i ich korygowania. Ponadto dane gromadzone i opracowywane w procesie monitoringu są

niezbędne do ewaluacji strategii. Monitorowanie Strategii odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości przez Zespół pracowników powołany zarządzeniem Dyrektora PCPR w Kielcach, z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji kierunków działań ujętych w Strategii. Informacje te przedkładane będą Zarządowi i Radzie Powiatu najpóźniej do końca IV kwartału każdego roku, za rok poprzedni, w raporcie z monitorowania i ewaluacji dokumentów strategicznych i programów realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach. Strategia ma charakter otwarty i będzie podlegać ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań w oparciu o analizę założonych wskaźników. Strategia wskazuje przede wszystkim kierunki działania w sferze polityki społecznej, które mają służyć wypełnieniu przyjętej misji, tj. zmniejszenie skali problemów społecznych występujących na terenie powiatu kieleckiego poprzez rozwój adekwatnych form wsparcia dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ponadto dokument określa w jaki sposób wykorzystując pewne zasoby materialne i personalne oraz inne podmioty życia społecznego można wspólnie zrealizować przyjęte cele. W związku z tym Strategia otwiera wiele możliwości dla podmiotów niepublicznych nie tylko w zakresie uczestnictwa w systemie pomocy mieszkańcom powiatu znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, ale także daje możliwości pozyskiwania środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Strategia z pewnością nie wyczerpuje wszystkich działań. Realizacja wybranych działań będzie przybierała formę konkretnych projektów realizowanych również w partnerstwach z podmiotami ekonomii społecznej.